פרשת **בראשית** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקי"ח שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דגש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדוש"ש יאמר כו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רבנן ..... ו
פינת קדית ..... ז
צדקה כהלכתה ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
פשוטלען פלכים ..... יא
ברכת הקודש ..... יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו

בבית גדול ויפה בו היה גר צורף שהיה עושה לילות כימים בצירוף כסף ומבין ידיו יוצאות יצירות מפליאות ומרהיבות עין כל רואיהן, יום אחד בא אחד ממשרתי המלך אשר עשה דרכו בשווקים וברחובות לחפש כתר מלכות מיוחד במינו, שיהיה ראוי לעטר בו את ראש אדונו המלך, אנשי המקום בשומעם את מבוקשו הראו לו על ביתו של הצורף.

נכנס משרת המלך בפתח הצורף ולנתגלה לפניו מחזה הוד רבה תפארת, כל הבית מלא עם יצירות האומן פרי מעשה ידיו להתפאר, ערוכות הן שורות שורות בתוך אולם גדול ורחב ידים, וזוהרן מסמא את העינים, בעל המלאכה הפסיק במלאכתו, וקיבל את פני אורחו בסבר פנים יפות כאשר הוא מאזין לשאלתו ולקחו בידו למען יזון עיניו מעבודת ידיו.

בעברו מיצירה אחת לשניה, הוסיף לכל אחת הסבר, איך ובמה נעשתה, זמן עריכתה, ובשביל מי היתה מיועדת, כתר גדול ומהודר בעד מלך פלוני, שרביט כסף משובץ אבנים יקרות עשוי למלך אלמוני, עטרת פז ופנינים להשית לראש נסיך המדינה, טבעת חותם מלאכת מחשבת לשר בלכלת הארץ, כהנה וכהנה תכשיטי מלוכה כלילי תפארת, כל אחד מושך את העין ברוב יפיו, ומיועד לגדולי ואפסי ארץ.

נענה משרת המלך ואמר לו: אדוני הצורף, אומנם אינני בקי במלאכת הצירוף, ואף אין עיני יודעת להבחין בטיב המלאכה ובאיכותה, אך ברור הדבר שהתכשיטים שהצגת לי מרהיבות עין ומתאימים הם לקשט היכלי מלכים וארמונות רוזנים, אך שאלה גדולה בפי: אם אמנם ראויים הם לעלות על שולחן מלכים, מה להם שבת פה באולם ביתך הגדול, למה אינם ענודים בראש יעדם בבתי המלכות, אין הדבר אלא כי משום מה אין עבודתך מושלמת כדבעי, עד שלא מצאו פרי ידיך חן בעיני שואלן ודורשן.

הוא הדבר בעבודה הרוחנית שעובד האדם את קונו בערכו לפניו תורה מצוות ומעשים טובים, המיועדים להיות כתרים ותכשיטים בראש מלך מלכי המלכים, דלפעמים מרגיש האדם כי עבודתו רצויה וברוב עמלו השיג את מבוקשו, וימים רבים עומדות לעיניו מצוות מסויימות שנפלו בחלקו, וזוכר הוא בערגה איך עלתה מלאכתם בידו יפה יפה.

אכן כאשר יחשוב האדם איך יתכן הדבר שמלאכתו מלאכת שמים ראויה והגונה היתה לעלות על שולחן מלכו של עולם, אם עדיין היא מוצגת בביתך ועומדת לנוכח עינך, אינך אלא כאותו צורף כסף המתפאר ביצירותיו ואינו שם על לב על שעדיין מונחות הן ערוכות על קירות ביתו ואין מבקש לה, ובזה כתב בספה"ק ייטב לב עה"פ "ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו" וז"ל: כלומר שהיה נחשב בעיניו כאין, ולא היה חשוב בעיניו למאומה, והטעם אמר: כי לקח אותו אלוקים, כלומר כל מצוותיו ומעש"ט שלו לקח אלוקים ופרחת לעילא שלא נשאר אצלו מאומה.

קהל יטב לב דסאטמאר

נתייסדה ע"י כ"ק מרן רביה"ק זיעוכ"י • בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל | ווילליאמסבורג | בארא פארק | מאנסי | קעיקוואד | לינדען | מאנטריאל | לאנדאן | מאנטשעסטער | אנטווערפן | ירושלים | בני ברק | בית שמש | אלעד

בס"ד

קראו אל ה' בחזקה!

מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים, נמס כל לב נוכח קול תרועת מלחמה ושפך דם ישראל שנשפך כמים בערי ציון, כאשר רוצחים ארורים שוטטו בחוצות ארץ הקודש ובקשו ברחובותיה בפוגרום מזעזע ומחרידה והבלתי נתפסת ביום שב"ק בחג שמחת תורה, נעו נדו מעיר לעיר ומכפר לכפר בלהט החרב המתהפכת שלופה בידיהם ודמים בדמים נגעו, שחטו טבחו והרגו ברציחות נוראה ומיתות משונות יותר מאלף יהודים אנשים נשים וטף כצבאות וכאילות השדה ח"י, והרבה נחטפו ונלקחו באכזריות נוראה לשבי הקשה, ונוסף גם הוא אלפים רבים נפצעו באופן מחריד ונפלו למשכב רח"ל וזקוקים לרפואה שלימה, ומאז נושבת מצב מלחמה חמור עם השכנים הערביים רוצחים שפלים, ומי יודע מה יולד יום, ה' ירחם.

אנא כנה, שרו והתעוררו, כי לא עת לחשות!

אחינו בני ישראל תושבי ארצינו הקדושה נתונים בצרה גדולה ואיומה, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה ובהלה מכלות עינים ומדיבות נפש, קול חרדה שמענו פחד ואין שלום ממצב מלחמה המתלקחת ח"י, אומות שפלות מתגרות זו בזו ושונאי ישראל נשאו ראש לומר ערו ערו עד היסוד, ובעוה"ר שה פזורת ישראל נחשבת כצאן טבחה, כלואה בידי שונאי ה' ראשי הכופרים אשר הם המה בעוכרינו ובשלהם הרעה הזאת להצית את אש התבערה לגרות את הדוב האורב ולעורר חמת וזעם של רוצחי בני ישמעאל למיניהם ולמותח את מדת הדין הקשה של תאבי דם אלו בהתגרות שפילות מאז קום מדינת השמד, ודין גרמא שמצאו מקום לגבות חובם למלאות סאת נקמתם ברציחות מבהילות אשר לא נשמע כמוה זה זמן כביר, להפקיר דם ישראל ולזרוע הרס וטבח ללא חמל, ובני ישראל תושבי ארצה"ק נמצאים בסכנה נוראה ח"י מחרון אפם של אומות העולם החונים מסביב לארצה"ק, ה' ישמרנו.

לעת כזאת חובת כל יחיד מן התורה לזעוק ולהריע בתפלה ותחנונים לפני מלך רחום וחנון, ולפשפש במעשינו, כמ"ש הרמב"ם (פ"א מהל' תעניות) **שזה יגרום להסיר הצרה, אבל אם לא יזעקו ולא יריעו וכו' הרי זו דרך אכזריות, ותוסיף הצרה צרות אחרות, רחמנא ליצלן.**

אי לזאת לאור המצב הקשה והמזעזע

קבע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יום תפלה וצעקה

מחר יום ה' בראשית, ערב ר"ח מוקדם

לאסף את כל הקהל הקודש אנשי שלומינו חברי קהלתינו הקטנים עם הגדולים
בהיכלי בתי מדרשינו בכל קצוי תבל

לאמירת פרקי תהלים

מספר רביעי (מזמור צ) **ואילך**

בשעה 6:15 בערב ואח"כ תפלת מנחה

לעורר רחמי שמים שינצלו כל ישראל מכל צרה וצוקה, אבינו מלכינו חמול על עמך הנתונים למכה ולהרג, חום על פליטת ישראל ותאמר למשחית הרף, רחם על חולי ישראל שיתרפאו בקרוב, ובאותו עת לזעוק זעקה גדולה ומרה על ביטול כפירת כוחי ועוצם ידי בלי שום צער ונזק לשום בר ישראל בקרוב.

הקב"ה ישמע לקול שועתינו לחוש לישועתן של ישראל, ובזמן שהקול קול יעקב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין הידים ידי עשו שולטות, ועלינו להתחזק באמונת אומן, כי לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות, וישראל נושע בה' תשועת עולמים, ואך שלום ושלוה תשכון באהלי ה' בשוב ה' שבות עמו בביאת גוא"צ ומלכינו בראשינו בב"א.

ביום ד' לס' בראשית, כ"ו תשרי שנת תשפ"ד לפ"ק

הנהלת הקהלה

'ויהי אור' רומז לכח התשובה

ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור. לכאורה היה לו לומר 'ויהי כן', כמו שאמר בשאר ימים. ונראה, שהפסוק בא ללמד, שהאדם לא יתיאש חלילה במה שנלכד ח"ו בעצת יצר הרע, רק יעורר עצמו בתשובה שלימה, כי הכל היה גלוי לפניו ית"ש במחשבתו הקדומה כשרצה לברוא את העולם וראה את האדם שיחטא ח"ו, אבל ראה גם שיעשה תשובה, כדאיתא במדרש (ילקו"ש תהלים רמז תשב): שאלו להקב"ה חוטא מה ענשו, אמר להם, יעשה תשובה ויתכפר לו (ועי' פסחים נד. שהתשובה נבראה קודם העולם). וזהו הרמז: **"ויאמר אלקים יהי אור"** היינו צדיק מעיקרא, **"ויהי אור"** רומז לבעל תשובה, כי ויהי הוא לשון צער (מגילה י:) **רומז על מי שנלכד ח"ו בעצת היצר הרע, אבל אחר כך שוב "אור", על ידי התשובה שיעשה, כי הכל היה בכח מאמרו של הש"ת.**

אור לשמים

"גן בעדן מקדם" לפי תענוג עבודת הצדיקים לעתיד

ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וגו'. "שמעתי מפי הרב הגאון בוצינא קדישא מהו' דוב בער [ממעזריטש] זללה"ה האיך נטע ה' גן עדן קודם בריאת העולמות (פסחים נד.) הלא הגן עדן של כל אחד ואחד מישראל, הוא עושה לעצמו על ידי מעשיו הקדושים וקיום מצות, והאיך שייך זה קודם בריאת האדם. ואמר זללה"ה, **שהשם יתברך צופה ומביט עד סוף כל הדורות, ורואה בתענוג העבודה אשר עתיד לבוא מן הצדיקים אליו יתברך, ובתענוג הזה ברא לכל אחד ואחד גן עדן שלו מתענוג שיקבל אחר כך ממנו.** וזהו: 'ויטע ה' אלקים גן', כלומר שברא ונטע גן 'בעדן' [על ידי] התענוג שהיה לו מהצדיקים 'מקדם' מקודם שבאו לעולם, ודפח"ח".

אורח לחיים

שמחת האדם צריך להיות בעסק התורה הק'

ויהי הבל רועה צאן וקין היה עובד אדמה. תכלית האדם בעוה"ז היא לעבדו ית' ולעסוק בתורתו ובמצותיו יומם ולילה. ומה שמוכרח לבטל מתורתו ולעסוק בענינים גשמיים הוא הכל מן ההכרח לישובו של עולם, עבור מחייתו ופרנסתו וכדו', אך אין זה העיקר אלא הטפל. והנה, 'ויהי' הוא לשון צער ו'והיה' הוא לשון שמחה (ויק"ר יא, ז). וזהו שאמר הכתוב: **"ויהי הבל רועה צאן"** הבל כשהיה רועה צאנו היה עושה זאת מתוך צער על שהוכרח להתבטל מתורתו ולעסוק במחייתו, ומוטב היה לו לו היה יכול לישב באהלה של תורה. אולם לא כן קין, ש**"היה עובד אדמה"** מתוך שמחה, שעשה מלאכתו עיקר, ולכן **"וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה"**

הרה"ק מרוזין זללה"ה

[להרה"ק רבי עוזיאל, תלמיד הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע]

קיום מצוה כראוי בכחה להעלות את אותה המצוה שנעשתה בעבר שלא כראוי

ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך. הלוא אם תיטיב שאת וגו'. הן ידוע שמצוה אשר אדם מקיים בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא (תיקו"ז כה:) **אמנם מבואר בדברי רז"ל שאם מקיים שוב מצוה זו בפעם אחרת בדחילו ורחימו, אזי על ידי זה יוכל להעלות גם אותה המצוה שנשארה בעולם הפירוד** (עי' זוה"ק ח"ב רמה:) הוא שאמר הש"ת: **"למה חרה לך ולמה נפלו פניך"** הלא עדיין יש בכוחך להעלות אותה מנחה שלא נתקבלה, והיינו על ידי שתחזור ותקריב קרבנך באופן הראוי ונכון, ועל ידי זה יתעלה ויתנשא גם מנחה זו שלא נתקבלה. וזהו שאמר לו: **"הלוא אם תיטיב שאת"**, תוכל לנשאות עוד את המנחה שלא נתקבלה.

ערוגת הבושם

אפילו רגע של הרהור תשובה היה מציל את דור המבול

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. הנה עיקר התשובה היא ההכנעה, דכשהאדם נכנע ולבו נשבר על חטאיו יכול לשוב אל ה' ולתקן את כל אשר עיוות. וזו היתה מגרעתם של דור המבול שהיו חסרין הכנעה כי מחשבות לבבם היה כל היום על טיבם ומעלתם עד שהיה נדמה בעיניהם שהם מלאים זכיות כרמון ומעוטי עוונות. וזהו: **"וכל יצר מחשבות לבו רק רע"** 'רק' **לשון מיעוט הוא שהיה נראה להם שהם במיעוט עונות ורובם זכויות,** והוסיף הכתוב "כל היום" **'להורות שאלמלי היה להם הרהור תשובה רגע אחת ביום היה די למחול להם אפילו כמה פעמים, כי הקב"ה טוב וסלח',** אך שלא היה להם שום הרהור תשובה כל היום, רק כל היום נראה להם שהם רובם זכיות. ולכן לא זכו לסליחה ומחילה.

משמרת איתמר

[להה"ק רבי איתמר מקאנסקיוואלי, תלמיד הרה"ק מלובלין זללה"ה]

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר חפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

הלא אם תטיב שאת. יש לפרש כי לפעמים היצר הרע מדיח את האדם מדרך הטובה בהראות לו שפלותו ופחיתותו, כמו שכתב בספר העקדה מחויב השקפת האדם אל החלק המעולה שבו ולא אל חלק הפחות עי"ש, וזה שמזהיר הכתוב הלא אם תטיב שאת, דלחלק הטוב ישא את עצמו ויאמר הלא אני חלק אלוה ממעל.

(ישמח משה)

☆

בראשית ברא וגו' והארץ היתה תהו וגו'. ונראה דהלא כתיב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ובמה יזכה נער את אורחו, והתי שמפני כן קבע הי זמן תשובהבחודש תשרי ואז סולח ומוחל ומכפר בר"ה ויוהכ"פ עד שעי"ז נעשה אדם בריי חדשה, וגם השמים והארץ נעשם בריה חדשה, וז"ש בראשית אותיות בא תשרי, ברא אלקים את השמים ואת הארץ מחדש כי תחלה והארץ היתה תהו ובהו וחשך ממעשה הרשעים, ח"ז ודוח אלקים מרחפת ע"פ המים כנוי לתשובה כדכתיב שפכו לבך כמים, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור וכדכתיב אשרי העם יודעי תרועה לפיים את בוראם בתרועה, הי באור פניך יהלכון.

(זכרון אלעזר)

☆

והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום וגו' ויאמר אלקים יהי אור.

ויבואר עפי"מ שכתב רב סעדיה גאון (בפירושו על שהי"ש) משגיח מן החלונות מציין מן החרכים, כי השגחת השי"ת אל עם קרובו הוא על שני פנים, האי עי"י נסים ונפלאות הנגלים לעין כל, כמו בקריעת יים והורדת המן, אשרי עין הרואה יראה בעליל כי יד הי היתה זאת, והיא נקראת משגיח מן החלונות שהשגחתו נראה לעין כל, והבי היא השגחה מסותרת כמו עתה אשר באותותינו לא ראינו, ועם כל זה ידענו באמונה שלימה שהכל מאת הי לטובה, ובו נסים נסתרים שה אחת בין שבעים זאבים וזה נקרא מציין מן החרכים, שאין אנו רואים בהתגלות את כבוד הי ואת גדלו ע"כ, וזהו הפירוש והארץ היתה תצהו ובהו וחושך, ועם כל זה ויאמר אלקים יהי אור בזה החושך עצמו, כי גם בתוך החושך מציין מן מאיר בטובו בנסים מוסתרים, בבחינת מציין מן החרכים.

(ייטב לב)

☆

בראשית ברא אלקים. ופירש"י ולא נאמר ברא הי שבתחילה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, ביאור הענין הוא עפי"ד בגמי ר"א בתשרי נברא העולם ר"י אומר בניסן נברא העולם, והקשו התוס' על מה שיסד ר"א הקלירי בגשם דשמיני עצרת כר"א דאמר בתשרי נברא העולם, ובשל פסח

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

כיון שהיתה עבודתו בדחילו ורחימו הרגיש את עצמו ריקם מכל, כי עלתה עבודתו למעלה לרצון

ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים. מה ששמעתי מפה קדוש של הרב הצדיק בוצ"ק כקש"ת כבוד מו"ר יואל ט"ב (שליט"א) [זצ"ל] אב"ד דק"ק אורשיווא יצ"ו. בשם הישמח משה זצוק"ל, **ויתהלך חנוך את אלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים**, ופי' ז"ל כי בזוה"ק (תיקו"ז תיקון י', דף כה:) איתא כי תורה ותפלה שלא היה בדחילו ורחימו, לא פרח לעילא.

וכידוע מהמעשה של הבעש"ט זצ"ל שבא פע"א לבית המדרש ואמר שרואה כאן שכל הבית הוא מלא בתורה ותפילות, ושמחו כולם לשמוע דבר זה יצא מפי קודש קדשים של רבינו הבעש"ט הק' כי לא הצטיינו בתורתם ותפילתם יותר משאר בתי המדרשים, ואדרבה היו מאנשים שאינם מדקדקים בקלה כבחמורה, שוב הסביר להם הבעשטה"ק כי כוונתו בזה הוא שבית המדרש הזה היה מלא תורה, **דכיון שלא היה בדחילו ורחימו על כן לא פרח לעילא, ועל כן נשאר הכל כאן מונח בבית המדרש.**

ואם כן לפי זה כוונת הכתוב 'את **אלקים התהלך חנוך**' בתורה ותפלה, אבל 'אינו' נשאר בעולם הזה העבודתו, משום 'כי **לקח אותו אלקים**' על ידי דחילו ורחימו פרח לעילא, על כן איננו. ובזה אתי שפיר דברי הגמרא (ברכות ה.) "כל העוסק בתורה, 'יסורים בדלין הימנו', משום דכתיב (איוב ה- ז) ובני רשף יגביהו עוף אין עוף אלא תורה, שנאמר (משלי כג- ה) התעיף עיניך בו ואיננו עי"ש, **ובזה אתי שפיר כי תורה לשמה צריך להיות בדחילו ורחימו, ואז ממילא הוא בבחי' 'עוף' הפורח שפרחה לעילא ע"כ ואיננו, ותן לחכם ויחכם עוד ושפתים ישק ודפח"ח.** [ובזה י"ל מש"כ חז"ל (ב"ב קלה.) על ר יונתן בן עוזיאל שעוף הפורח היה נשרף, משום שברוב קדושתו פרחה לעילא כעוף המגביה מכל העופות, וממילא נשרף].

כת"י רבי משה וואלטער ז"ל (נזר התורה, שנה ה' גליון ג')

יסד כריי, אומר ריית דאלו ואלו דאיית, ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה להבראות ולא נברא עד ניסן עייכ, וכעין זה כתבו משם האריי זיל לפרש הפיוט היות הרת עולם דהרת היא מלשון הריון בחינת מחשבה הקודמת למעשה, וזהו היום הרת עולם דבתשרי היה רק המחשבה לבריאת העולם ובפועל לא נברא אלא בניסן, וזהו כוונת דברי רשיי בתחלה עלה במחשבה לבראות את העולם במדהיית, כלומר שהמחשבה היתה לבראות העולם בתשרי שהוא זמן תוקף התגברות הדינים, וראה שאין העולם מתקיים, עמד והקדים מדהיית, וברא העולם בניסן שהוא חודש הרחמים והחסדים.

(דברי יואל)

☆

ויאמר אלקים יהי אור. במדרש פתח דבריך יאיר מבין פתיים, פתח דבריך יאיר תחלת דבריך במעשה בראשית יהי אור, מבן פתיים משם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה, ונראה בהקדם לבאר מה שיסד הפייטן אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי, דאיתא במדרש כל מקום שנאמר ויהי משמש צרה, מתיבין ליה והכתיב ויהי אור ומה צרה יש בזו, אמר להן מפני שנגנז האור ולט נתקיים בעולם, וחנה איתא בספהיק שהאור שנברא בששת ימי בראשית גנזו הקביה בתורה, וחצדיקים העוסקים בתורה לשמה משתמשין באור שבעת הימים עיי התורה, וזיש אור עולם באוצר חיים, שהאור שברא הקביה בששת ימי בראשית נגנז באוצר חיים הוא התורה הנקראת תורת חיים, אורות מאופל, פיי האורות שיש לנו היום הם אופל נגד אותו האור שנגנז, ולכן אמר ויהיי, שמטעם זה נאמר ויהי לשון צרה מפני שנגנז האור, וזהו כוונת המדרש פתח דבריך במעשה בראשית יאי אור, ונאמר בו ויהי לשון צער מפני שנגנז האור, משם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה, שהרי האור נגנז בתורה, ובעוסקם בתורה ימצאו את האור וישתמשו לאורו.

(ברך משה)

☆

והארץ היתה תהו ובהו וגו' ויאמר אלקים יהי אור. ויובן בהקדם דברי הבעשיט על דברי הגמי שוחט משום מאי מיחייב משום צובע, וכתבו התוסי עשוחט דעלמא קאי, והכוונה כי שוחט דעלמא רומז על מלאך המות שהוא היצר הרע, ואחזיל דלעתיד לבא ישחוט אותו השיית, ועל זה הקשה משום מאי מחייב והלא הוא עושה רצון קונו, ובשביל כך נברא להסית בניא לעבירה, ומשני משום צובע, היינו שהוא צובע את העבירה למצוה ומראה פנים לבני אדם כאילו עושים מצוות, ובשביל זה לא נברא ועייכ חייב עייכ, וכתב בקדושת יוייט דאם יעסוק בתורה ימלט ממנו מתחבולות כאלו כי זאת התורה מורה לנו את הדרך נלך בה ואת המעשה אשר נעשה שנדע היטב איזה מעשה הוא מצות והיפוכו עייכ, וזשייה והארץ היתה תהו ובהו, דהכוונה שהיי חשך בכפילא, כי מלבד שהכשיל היצהיר בעבירה עוד יותר הרבה להטעות בניא, ולא ידעו מה זאת מצוה ומה זה עבירה, ואמר אלקים יהי אור, הוא אורה של תורה, דהתורה הקי הוא העצה היחידי שיכול להאיר עיני בניא לבל יפלו בפח יוקשים.

(כיק מרן רבינו הגהיק שליטיא)

לקיטת תמרים

אמרות ופיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיהק עצי התמרים

מוסר רבוהק בדרך צחות להבעלי בתים שלא נתנו להבחורים כדי מחסורם

בעיר סאטמאר נהוג הי שהבחורים הי אוכלים "טעג" אצל הבעלי בתים שבעיר, הרב ר' ליפא שוואַרץ ע"ה הי ה"בחורים גבאי" בישיבת רבינו, והוא הי ממונה ע"פ פקודת רבינו, לראות שיהי לכל הבחורים איזה מקום לילך ולאכול 'טעג' אצל הבעה"ב שבעיר, והי קצת בעה"ב אשר התנדבו ליתן כל הג' סעודות של יום, והי הרבה שלא היו נותנים אלא סעודת צהריים, (אשר הי סעודת בשר, כנהוג בימים ההם באייראפע) כי בתחילת היום ובלילה הי הבעה"ב בבית מסחרם, משא"כ באמצע היום נהוג הי לסגור את כל בתי מסחרם לשעה או שתיים. ופעם אחת כאשר ר' ליפא הנ"ל הראה לרבינו את הרשימה של כל הבעה"ב שנדבו רוחם להכניס את הבחורים לאכול על שלחנם, אבל ראה רבינו כי הרבה מהם לא נתנו אלא סעודה אחת (סעודת צהריים) נענה רבינו זי"ע בצחות לשונו, ואמר, בפרשת בראשית כתיב **"ויהי ערב ויהי בוקר"**, וידוע דאין 'ויהי' אלא לשון צער, ונל"פ 'ויהי ערב' צער הוא אשר אין הבעלי הבתים נותנים להבחורים סעודת ערב, 'ויהי בוקר' צער הוא אשר אין הבעלי בתים נותנים להבחורים סעודת הבוקר, ואפילו הכי **'יום אחד'** הבעלי בתים חושבים בליבם כי נתנו סעודה ל**"יום אחד"** ומתענגים בכך שהם נותנים סעודת יום [טעג] אחד להבחורים, והאמת הוא כי לא נתן להם לאכול אלא על שליש היום.

וכעין זה כתב בספר 'אמירה יפה' בשם מרן הגה"ק הקדושת יו"ט זי"ע, וז"ל: הי מנהג בישראל שבחורי הישיבה אכלו כל יום אצל יהודי אחר, שהתנדב ליתן ממזונו יום אחד בשבוע, והי נקרא בשם "טעג עסן", ועשו להם כמה בעלי בתים מנהג שלא נתנו להבחורים לאכול רק ארוחת הצהריים, בבוקר ובערב הי מתענה. המליץ עליהם הקדושת יו"ט זללה"ה: **'ויהי ערב ויהי בוקר', אין "ויהי" אלא לשון צער, "ויהי" צער "בערב", "ויהי" צער "בבוקר", "יום אחד", "אויך מיר א טאג".**

זכר צדיק לברכה (ה"א אות ל"ה)

זכות הוצאות
הגליון בשבוע זו

נתנדב לעי"נ
ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מו"ה מאיר זעליג
ב"ר יחיאל מיכל
ריספלער ע"ה

ראה"ק דקהל יטב לב ד'סאטמאר

הונצח ע"י בנו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מו"ה ירוחם פישל חיים
ריספלער הי"ו

שבת זו נקראת שבת בראשית. לכאורה למה לא נקראים כן גם שאר הפרשיות, שבת נח, שבת לך וכו'. להנה כל הבריאה לא היתה רק עבור התורה שנקראת רא"שית (מדרש תנחומא בראשית), שעל ידי שקבלו ישראל את התורה אחר כך היה קיום להעולם, ושבת מרמה על מידות העולם, כי גו שבת ויפסק במעשה בראשית. ועל כן נקראת שבת זו שבת בראשית, לומר שקיום העולם תלוי בקיום התורה. (תשי"ח)

יעזרנו ה' עכשיו כאשר אנו עומדים בשבת בראשית, ונכנסנו בשנה החדשה, שנזכה לקיים ולעשות רצון ה' כפי מה שהוא במליאות לעשות בחשכות הלזה, לזן מז'ָל זיך דרַפֵּען ולשמוח בדרך התורה ובהשמח, ולחפש לתקן כל מה שחפשר, עדי נזכה לישועה השלימה. (דברי יואל)

בראשית ברא אלהים. וברש"י בשביל התורה שנקראת רא"שית, ובשביל ישראל שנקראו רא"שית.

בשעת גברא העולם בשביל התורה, אמנם גם אין ישראל הלומדין אותה אין כאן זכות התורה, והוי שפיר בשביל ישראל, ובזה יובן גם מה דאמרו (מדרש): העולם נברא בזכות התורה ובזכות משה שנקרא רא"שית, שנאמר (דברים לג): וירא רא"שית לו; דהכל עולם נקנה אחד, דהדעת הנשפע בתורה בכל דור ודור הוא רק מכוחו של משה, כדאמרו (תיקוני זוהר קיד.): מיתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא, בכל לדיק ומכח דמתעסק באורייתא; אם כן הוי שפיר בזכותו של משה, שעל ידו קיום התורה אצל ישראל, ועל כן סתם הכתוב בשלת בראשית שמרומז בשלשתן.

(דברי יואל)

רש"י פירש בפרשת שמע על הפסוק (דברים ו): והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, לא יהיו בעיניך כדיוטגמא שאתה קורא עליה קריאת שמע פעמים ביום, אלא כחדשים שהכל רצים לקרותה, דיוטגמא מצות המלך בנאה במכתב; מזין מזה דברו מיתת היום על התורה, שבכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, ותהא התורה מצויה עליך כאילו היום ניתנה. ורואה לכאן נקראת התורה רא"שית, להורות שבכל עת תהיה אצל האדם כדבר חדש, כאילו הוא בראשית דרכה, שלא מצויה עליו מאוד. והנה מדרכי העבודה הוא, שבכל מה שמוסיפים בעבודת ה', נעשין יותר עניים בעיני עצמם, כאילו עדיין עומדים בראשית והתחלת העבודה. ולכן נקראים ישראל רא"שית, כי צריכין לידע אחר כל המעשים, דזהו רק התחלתו לעבוד את ה', והכל רק בבחינת רא"שית.

(טיב לבב ברכה תקי)

בראשית ברא אלהים. וברש"י ולא נאמר ברע ה', שבתחילה עלה במחשבתו לבראתו במדת הדין, ורואה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין.

לכאורה האיך יתכן חזרה אצל ה' (מפרשים). ויובן דבבני יששכר (סיון ג) כתב על (תחומת המזיגו): אין מועלת תשובה אצל ישראל, ולא לאומות העולם, ובלימודי ה' (דרוש למעלת תשובה קע) נתן טעם לדבר: שהיות שה' הרצה לישראל תורה ומצות, ודקדוקי המצות וענפיהן, כדי לקדש את כל מיבריהן וגידיהן עד שיהיו כמלאכי קודש, והנה האדם יצור חומר יכבד עליו מצע עבודת הקודש, ואין לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, על כן הם חשובים כחנוסים, אצל הגוים שמעט מצות ניתנו להם, אם לא ישמעו,

מזידים הם נגד כבוד המלך, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו ממול (כתובות יז.); והנה הטעם שמיתתן ד' מדת הרחמים למדת הדין, לפי שאין העולם יכול להתקיים במדת הדין בלבד, כי מלך הדין הנפש המוטעת תמות, ואין מועיל לה תשובה, אך אין דבר זה שייך בלא בירורין, אבל החומות שלא קבלו כי אם שבע מצות, לפיכך מתנהג עמהם במדת הדין בלבד, כאשר היתה מחשבתו בתחלת הבריאה. ומיושב שפיר מה שהקשינו, כי דבר אחד מדבריו יתברך לא שב ריקם.

(יתרו מט)

ה' מדקדק **עם צדיקים כחוט השערה** (יבמות קכג:). ועל כן עדיין מתנהג עמהם במדת הדין (שלה"ק תורה אור ויצא). לכאורה אם כן מניינו מוטעה נשכר, דבעבור שאינו לדיק יתנהגו עמו במדת הרחמים, ואילו לדיקים מתמירים עליהם במדת הדין. ונראה להחזות הלבבות (עבודת האלהים ג) כתב: לדיקים כל ימיהם בתשובה, בעבור שהם מתחדשים בכל יום בתשובה, בעבור תוספת הכרתם בגדולת ה' בכל יום, וקילורס במה שהם מייגים לו מן העבודה לשעבר; והנה כאשר ההנהגה היא על פי מדת הדין והמטע גדול יותר, לעומת זה תגדל גם הזכות הנלמת מאותו החטע, בזמן שעושין תשובה מאהבה והזדונות נהפכות לזכויות (יומא פו:), ואילו כשההנהגה במדת הרחמים והחטע אינו גדול כל כך, אם כן גם הזכות הבאה על ידו אינה גדולה כל כך, ועל כן ה' מדקדק עם הלדיקים כחוט השערה, כי על ידי זה יתרבו עוד זכיותיהם. נמלא למה שה' מתנהג עם הלדיקים במדת הדין, הוא רק מחמי שעושים תשובה, אבל קודם שעשו תשובה, גודאי מתנהג ה' אף עמהם במדת הרחמים.

(מוצאי יום כיפור תעד)

ויכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת (ותנא תוקף). הקדושת לוי (רמז השנה) פירש: כשה' דן את עולמו בשבת, אז יש לו קיום, וזהו באמת, כי אמת הוא דבר המתקיים, וכיון ש'יכון בחסד כסאך', אז הוא 'באמת'; ומעתה לפה ה' מרחם דמי אפשר שיתקיים העולם במדת הדין לבד, אמנם בהכרח שיהיה גם דין בעולם, דאלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט), על כן אינה שניהם יחד. וזהו בתחילה עלה במחשבתו לבראתו במדת הדין, ובתחילה רצה שאין העולם מתקיים בדין לבד, והכין והקדים מדת הרחמים ומשפה למדת הדין, אבל כיון שרצה ה' שהחסדים יתקיימו, שזהו הבחינה שנקרא שמת, על כן היתה הבריאה במחשבה במדת הדין, ובמעשה היתה הבריאה במדת הרחמים, כדי שיתקיים כך, דהכל הולך אחר התחימה והגמר, ואילו היה ההתחלה במדת הרחמים וגמר המעשה במדת הדין, אין זה דבר המתקיים.

(דברי יואל)

לעתיד כשיהיה התיקון השלם, ורוח הטומאה יעביר מן הארץ, ויתבטל היצר הרע, יוכל העולם להתקיים גם במדת הדין, שגם היא מסכים למדת הרחמים. ושפיר נתקיים תחילת המחשבה, והוי דבר נאמי.

(דברי יואל)

רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם, רבי יהושע אומר בניסן נברא העולם (רמז השנה יא.). וכתבו (תוספות): למה יסד הפייטן בגשם דשמיני עלרת כרבי אליעזר, ובשל פסח יסד כרבי יהושע. אלא אינא למימר דבשתרי עלה במחשבתו לבראות, ולא נברא עד ניסן; וזהו בתחילה עלה במחשבתו לבראתו במדת הדין, שבמחשבה היתה לבראות את העולם בשהוא זמן תוקף התגברות הדינים, ורצה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושפה למדת הדין, וברא את העולם בניסן שהוא תודש הרחמים.

(דברי יואל)

משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, בקום למשפט אלהים להושיע כל ענוי ארץ סלה (תהלים עו). ק"ו בתפלה למשה פירשו: כי קציעת הדין הוא לטובת יושבי הארץ, שילמו ממנו ויזכו ושובו. והיינו 'משמים השמעת דין', כדי שעל ידי זה 'ארץ יראה', ועל ידי זה 'ושקטה', והיינו 'בקום למשפט אלהים',

וזהו 'להושיע עמו מיד' השבים במשובה; וזהו בתחילה עלה במחשבתו לברחתו ממדת הדין, דרק בתחילה עלה במחשבה, ולא יעשה כן לבסוף, לעל ידי שירחו הדורות הבאים ממדת הדין, על ידי זה יתכפר להם, ויוכל להיות אחר כך מדת הרחמים, ואתי שפיר דמין כמן מזרה, דגם מדת הדין מתקיימת לעולם בשופן זה. ובזה יובן שמיכות התורה סופה לתחלתה, ולכל המורע הגדול אשר עשה משה, שהמורע הגדול והשפל ממדת הדין הוא רק לעיני כל ישראל, שירחו בעיניהם ויפחדו ממנו, ועל ידי זה יתכפר להם, ומהאי טעמא נכתב בתורה ברשות ברע מלהים, שעלה במחשבה שיהיה מדת הדין תחלה, כדי שירחו הדורות ויפחדו, ועל ידי זה יתכפר להם, ולא שיתקיימו בפועל.

(שמחת תורה תרלב)

תורה שבכתב הוא דין, ושבעל פה הוא רחמים (כתבי האר"י הובא ביאמת מאה אמות). אפשר להסביר הענין, דהנה מתחלה עלה במחשבתו לברוא את העולם במדת הדין, ורואה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ומתפה למדת הדין. והנה תורה קדמה לעולם, ותורה שבכתב כבר היתה כתובה לפני ה' עם שמורה על גבי עם לבנה קודם שנברא העולם (פסחים נד.), עם כן מקורה של תורה שבכתב מעולם הדין, כי אז היה רק שליטת הדינים בעולם, אבל תורה שבעל פה אף שנבראה גם כן קודם בריאת העולם, אבל לא נתה לידי התגלות כי אם על ידי משה ומכמי התורה, ואז היה כבר התגברות החסד בעולם, על כן מקורה בסוד החסד, שנמתקו על ידו, ונשתנו ונתהפכו מדין לרחמים.

(ראה צז)

ה' הקדים מדת הרחמים, לפי שאין העולם מתקיים בדין, עם כן זה ההשתנות היתה רק בעבור שנשי העולם, דאצל הצדיקים מדת הדין מעליותא הוא, שיוכלו להשתמש בה לעבודת ה', להתגבר ולנצח את היצר הרע, ועל ידי זה יפשר להם להיות דבוקים בהשתלשלות תמיד בה', ולולמלא היתה מדת הגבורה בעולם, לא היה יפשר להם לעמוד בעבודתם הגבוהה, ואם כן אין כאן שינוי רצון, כי גם מדת הדין נשארה לצורך הצדיקים. וזהו ולכל המורע הגדול אשר עשה משה, ומצד התגברות הדין יש פחד גדול, לזה אמר ברעשית ברע מלהים את השמים ואת הארץ, דאין הכי נמי בתחילה עלה במחשבתו לברחתו במדת הדין, אמנם וימלא מלהים יהי אור, ואמרו (מדרש ג): אלו מעשיהן של צדיקים; דמדת הדין נשארה אצלם כדי שיוכלו להשתמש בה לעבודת ה', וירע מלהים את האור כי טוב, דאף אצל האור שהוא מעשיהם של צדיקים, אם טוב מדת הדין, אבל כלפי הנהגת העולם הקדים ה' מדת הרחמים ומתפה לדין, ומתנהג העולם במדת הרחמים, דרק על דרך זה יכול העולם להתקיים.

(שמחת תורה תרלג)

אמר ליה ישעיהו לחזקיה (מלכים ב' כ) כי מת אתה ולא תחיה, משום דלא עסקת בפריה ורביה (ברכות י). ק"ז היכא משה (מהרי"ל ד"ה עוד ביאור) פירשו על פי דברי ספר העיקרים (דרושי לו): לפי שורש הדין רצוי שיהיה העונש נצחי והשכר זמני, אבל רב חסד מטה כלפי חסד ומנהיג עולמו ברחמים, שיהיה השכר נצחי לצדיקי מעלה, והעונש זמני. ולפי זה מי שאינו עוסק בפריה ורביה, רצוי להעמידו על מדת הדין, דלמרו: עלה במחשבה לברוא את העולם בדין, ורואה שאין העולם מתקיים, עמד ושיתף מדת הרחמים, נמצא דההתנהגות במדת הרחמים אינו אלא משום קיום העולם, ומי שאינו עוסק במצוה זו, הרי אינו מושך על קיום העולם אלא מחוה ברעה, נמצא שנשאר על תחלת המחשבה שהיה בדין לחוד; והנה קיום העולם תלוי בשמירת התורה, והחומות אלא רצו לקבל את התורה, אינם מושכים לקיום העולם, על כן רצוי להעמידם על תחלת המחשבה שהיה במדת הדין לחוד, אבל ישראל שקבלו את התורה ומשכו לקיום העולם, רצוי להתנהג עמהם במדת הרחמים. ונמצא אלא היה שינוי רצון ה', דגם תחלת המחשבה נשאר קיים אצל החומות, אבל לישראל הקדים ה' מדת הרחמים, כיון שגם הם מושכים לקיום העולם.

(טיב לבב ויקהל תעז)

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני העגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר מרדכי הכהן
רובין הי"ו

אב"י בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחת נישואי בנו החתן נ"י
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות ממנו ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב דסאטמאר
בני ברק

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה לפיקים

הכל יודוך והכל ישבחוך - בשבת בראשית

שמעתי המעשה שסיפר הצדיק ר' שלום רוקח ז"ל האב"ד דבעלז כקכ"ה, שפעם אחת אמר הצדיק ר' יעקב יצחק ז"ל החוזה מלובלין להחסידים המסתופפים בצל קדשו: מי שאינו מכיר את הצדיק הדור עתיד ליתן את הדין, שאלו אותו: מי הוא צדיק הדור, אמר להם: הוא המגיד מקאזניץ, נסעו החסידים לקאזניץ לחזות בנועם פני הצדיק מקאזניץ ביום חול, ויהי כאשר באו האנשים בצל קורתו של המגיד ז"ל שאל אותם: מה היום מיומיים ומדוע באתם אלי, והשיבו: כי כן פקד עלינו אדמו"ר שליט"א מלובלין, כי אמר מי שאינו מכיר את הצדיק הדור עתיד ליתן את הדין וכו', על כן באנו לקבל פני קדשו, ויאמר להם המגיד ז"ל: את צדיק הדור אין מכירין אלא בשבת, ויהי כשמעם דיבורים אלו יוצאים מפי הצדיק נמנו וגמרו להתעכב שמה עד יעבור שבת, ויהי ביום השבת, ויאמר המגיד בעת האוכל: ריבונו של עולם, אם אני צדיק הדור, שלח בפי דברי תורה השייכים לצדיק הדור וישם ה' דיבור בפי הצדיק, ויען ויאמר: יש מדרש: "הכל יודוך והכל ישבחוך – זו שבת בראשית, והוא פלאי, אכן כן הדבר: אצל המלאכים כתיב (ישעי' ו' ב') "שש כנפים שש כנפים לאחד" וגו', כתיב בתשובת הגאונים שבכל יום אומרים המלאכים שירה להקב"ה בכנף אחד, וכאשר בא יום השבת אומרים לפני הקב"ה: אין לנו עוד כנף, אומר להם הקב"ה: עוד יש לי כנף אחד בארץ [שאומר לפני שירה] שנאמר (שם כ"ד ט"ז) "מכנף הארץ זמירות שמענו", והם עושים עצמם טפלים לישראל (עיין תוס' סנהדרין לז:) ובזה הכל מודים שהמלאכים נבראו בשני (בראשית רבה א' ד') נמצא שבשבת בראשית היה להם עוד כנף השישי להודות לה' לפיכך לא היו צריכים להיות טפלים לישראל, וזהו "הכל יודוך והכל ישבחוך זה שבת בראשית" שכל אחד בעצמו שיבח לה' ולא הוצרכו להיות טפלים אחד לאחד, וכולם היו שווים בזה.

*

ובענין זה יסופר שהרה"ק רבי שלום מקאמינקא איקלע פעם אחר שבת בראשית לבית הגאון האדיר בעל הישועות יעקב, ובא איש אחד ואמר בדרך הלצה: אספר לכם חדשות מה שראיתי בשבת בראשית, הייתי בין חסידים של הצדיק ר' רפאל ז"ל מבערשיט וכל יום השבת זמרו "שבת בראשית אלע אינאיינעם" (שבת בראשית כולם כאחד ביחד), והיה לפלא העיני הגאון בעל ישועות יעקב מה זאת לבלות כל יום השבת בדיבורים שלא נשמעו מעולם, עכ"פ אם אינם לומדי תורה יאמרו שירות ותשבחות, ויאמר הרב מקאמינקא: הלא הוא תוס' מפורש בסנהדרין (דף לז:) ולפי"ז נמצא שבשבת בראשית שיבחו המלאכים וישראל כאחד ולא הוצרכו להיות טפלים אחד לאחד אלא כולם היו שווים בזה, וזהו "שבת בראשית אלע אינאיינעם".

(סדר הגדה שולחן הטהור)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. דרשו חז"ל (ב"ר ט, ט) טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע. קשה מפני מה מרומז היצר הרע בתיבת מאד דוקא. **וע"ל על פי הלצה**, ששמעתי בשם קדוש ישראל הצדיק ר' משה סת"ם מפשעווארסק, אם האדם מסופק באיזה דבר אם הוא מצוה או ח"ו להיפוך, צריך להבחין בעצמו, דהנה דרך היצר טוב שאומר לאדם פעם אחת או ב' פעמים, ואם אינו שומע אזי שוב אינו תובע ומסית אותו עוד, אבל היצר הרע לא ינוח ולא ישקוט עד אשר מביאו לידי תאות העולם השפל הזה, כדאיתא ביהי רצון של הקדוש ר' אלימלך. **על כן בדבר שהוא מסופק מה הוא, אם הוא מצד היצר הרע או מצד היצר טוב, אזי המבחן הוא כך, אם אומר פעם או שתים והולך לו, סימן לאדם שהוא מצוה, ואם מסיתו מאד ולא ינוח ולא ישקוט, אזי הוא סימן שהוא מצד היצר הרע, ועל כן נקרא היצר הרע 'מאד' מחמת שהוא מסית, והוא על דרך הלצה.**

דביר המוצנע (מתלמידי הרה"ק החוזה מלובלין זללה"ה)

ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ. על דרך הצחות אמרתי מה שהזכיר לו ששמע לקול אשתו, הלא עיקר החטא היה מה שאכל מעץ הדעת, ומה נפקא מינה אם האשה היתה הסיבה לחטאו אם לא, אבל באמת גם זה לבד נחשב לחטא מה ששמע לקול האשה ולא הכיר מעלתו עליה, ולא לשמוע בקולה.

ערכי יהושע, ע' אדם

מזמור לדו"ד

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר ברכת הודאה, ומזלא טבא וגדיא יאה, לידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, עסקן נמרץ לכל דבר קודש, עוזר ומטיב לכל מבקש, נודע בהתמסרותו למען המוסדות הק' והקהילה, עומד לאחיעזר ולאחיסמך בלונ"ח יומם ולילה, יקר רוח מאוד נעלה, יראתו קודמת לחכמתו, בפי ישרים תהילתו, כשמו הטוב כן תפארתו

הרבני החשוב הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר אליעזר דוד פריעדמאן הי"ו

מגדולי עסקני מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו

בהולדת בנו ני"ו

בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה אסירי התודה והברכה
ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. וברש"י הקשה למה נאמר יום אחד ולא כתיב יום ראשון, ותי' לפי שהיה הקב"ה אז יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עדיין לכך נאמר אחד שמורה על אחדותו ית', ובזוה"ק תי' דאמרו חז"ל את השמים ואת הארץ לרבות תולדותיה שכולן נבראו בראשון רק נגמרו על מעמדן כל אחד ביומו, ולכך לא יוכל לכתוב ראשון באשר בו נכללו כל הברואים ביחד, אמנם לפי דברי רש"י אינו כן אלא אדרבה ביום ראשון לא נברא כלום שאז היה הקב"ה יחיד בעולמו, ובזה יל"פ מאמה"כ (תהלים קל"ט) ימים יוצרו ולו אחד, דהנה הכתיב היא "לא" באל"ף והקרי היא "לו" בוא"ו, ולפי דברינו יובן "ימים" יוצרו כלומר דבהרבה ימים היה היצירה ולא נברא הכל ביום ראשון, וא"כ קשה "ולא אחד" דלא הו"ל לכתוב "יום אחד" אלא יום ראשון, ע"ז בא הקרי כמשיב "ולו אחד" כלומר דאחד מוסב על הקב"ה שהיה עדיין יחיד בעולמו כפרש"י.

(כתנות אור)

☆

ויאמר אלוקים נעשה אדם. ונראה לפרש עפי"ד המדרש עה"פ נעשה אדם דמשו"ה כתיב בלשון רבים מלמד שנתייעץ הקב"ה עם המלאכים כדי להורות דרכי ענוה שיהא הגדול נמלך בקטן, גם ידוע מאמרם ז"ל שמכאן פקרו המינים לאמר שתי רשיות הן, ובזה יתבאר מה שאמרו חז"ל "כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה" דכיון שהוא מתגאה על כרחך שאין הוא מפרש הפסוק "נעשה אדם" כדי להורות דרכי ענוה, אלא שהיה לו ח"ו שותף בבריאת האדם, וא"כ הוא כופר ביחוד ה' והוא כעובד עבודה זרה.

(חנוכת התורה)

☆

וייצר ה' אלוקים את האדם. ופרש"י ב' יצירות אחד לעוה"ז ואחד לעוה"ב, וי"ל עפי"מ שהקשה בזוה"ק דבבריאת כל ששת ימי המעשה נאמר ויאמר "אלוקים" זולת גבי שמים וארץ כתיב "ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים", ותי' הזוה"ק משום דאין הקב"ה מייחד שמו הגדול שם הוי' ב"ה על דבר הנפסד וכלה וכל הברואים כלים ונפסדים משו"ה לא כתיב בהו שם הוי' מש"כ שמים וארץ דקיימים ועומדים לכך כתיב בהו שם הוי', ולפי"ז קשה הרי גם האדם כלה ונפסד ולמה כתיב ביה וייצר ה' שם הוי, לכך כתב רש"י הב' יצירות אחד לעוה"ז ואחד לעוה"ב נמצא דלא הי דבר נפסד, לכך ייחד הקב"ה שם הוי' בבריאתו.

(חוות יאיר)

☆

וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. ובתרגום אונקלס פי' והות באדם לרוח ממללא, ונראה עפי"מ דאיתא בגמ' (סנהדרין כ"ה:) רבא ברא גברא על ידי ספר יצירה שדריה קמיה דרבי זירא הוה קא משתעי בהדיא ולא הוה מהדר ליה, שלא היה לו כח הדיבור ע"י"ש, נמצא לפי"ז שהאדם שנברא מאדם ע"י ספר יצירה אין לו כח ליתן בו כח הדיבור, וזשה"כ וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים, ואם תאמר מאי רבותא הא אפילו אדם יוכל לברוא אדם כנ"ל, לזה אמר ויהי האדם לנפש חיה, דהיינו לרוח ממללא, כלומר שהקב"ה נתן בו כח הדיבור.

(צמח דוד)

☆

כי עפר אתה ואל עפר תשוב. אי' במדרש אמר לו הקב"ה לאדם קומץ עפר של אדמה שנבראת ממנו לא גזול בידך. ונראה דהנה אמרו חז"ל (בבא קמא צ"ו:) גזלן קונה בשינוי מעשה, אולם אם גזל עפר ועשאו לבינה לא קנה, כיון שחוזר בעינו ויכול לעשותה עפר כבתחילה, ובזה יתבאר אמר הקב"ה לאדם שקומץ עפר של אדמה שנבראת ממנו גזול הוא בידך, ואל יקשה בעינך הלא שינוי מעשה יש כאן, שהרי נעשה מן העפר אדם, לזה אמר "ואל עפר תשוב" דכיון דהדרא בעיניה על כרחך גזל בידך.

(דברי מהרי"א)

דורש טוב

ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה', והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וגו'. ויש להבין אמאי הביא קין דוקא מפרי האדמה, ולא הביא פר אחד או איל אחד.

ונראה לפי מה דאיתא במסכת מנחות (דף ה') דילפינן מהפסוק 'מן הבקר' שהטריפה אסורה לקרבן, ופרכינן למה לי קרא, והלא יש למילף זאת מקל וחומר, ומה בעל מום שמותר להדיוט אסור לגבוה, טריפה שאסור להדיוט אינו דין שאסורה לגבוה, ודחינן הק"ו דחלב יוכיח שאסור להדיוט, ומקריבין אותו על גבי המזבח.

והנה ידוע דלאדם הראשון לא הותר בשר לאכילה אלא הותר לנח אחר המבול, **אם כן יש לומר דכיון דקין דרש הק"ו שכל מה שאסור להדיוט אסור לגבוה לכן לא הביא מנחה מן הבהמה דהא היתה אסורה אז להדיוט, ולכן 'ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה', אך הבל ידע הדיחוי של חכמינו ז"ל על הק"ו הנ"ל מחלב, ולכן שפיר הביא מן הבהמה.**

וזה שאמר הכתוב **והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו "ומחלביהן", לפי שהביא לעצמו ראיה מחלב לסתור הק"ו הנ"ל, כי מחלב נראה דאף דאסור להדיוט מותר לגבוה, ומשום הכא הביא בהמה למנחתו.**

חנוכת התורה

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: (פרק א פסוק א)

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים. פֵּרוּשׁ רַבִּי יִצְחָק: לֹא הָיָה לָרִאשׁ לְהַתְחִיל הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵ'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם' (שמות יב ב), שֶׁהִיא מִצְוָה רִאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטַוּוּ כָּהּ יִשְׂרָאֵל. וּמַה טַּעַם פָּתַח בִּבְרֵאשִׁית? מִשּׁוּם 'כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ', שֶׁאִם יֹאמְרוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם: לִסְטִים אַתֶּם, שֶׁכְּבַשְׁתֶּם לָכֶם אַרְצוֹת שִׁבְעָה גּוֹיִם, הֵם אוֹמְרִים לָהֶם: "כֹּל הָאָרֶץ שֶׁל הַקב"ה הִיא, וְנָתַנָה לְמִשֶּׁהוּ יָשָׁר בְּעֵינָיו; וּכְרָצוֹנוֹ נָתַנָה לָהֶם, וּכְרָצוֹנוֹ נְטָלָהּ מֵהֶם וְנָתַנָה לָנוּ. וְזוֹ מִגִּדְעָה כְּלָשׁוֹן שֶׁכָּתַבְתִּי רְבִינוּ שְׁלֹמֹה בְּפֵירוּשָׁיו.

וְיֵשׁ לְהָשִׁיב כָּהּ, כִּי צוֹרֶךְ גָּדוֹל הוּא לְהַתְחִיל הַתּוֹרָה כ'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים', כִּי הוּא שׁוֹרֶשׁ הַמֻּמָּנָה, וְשָׁרְשׁוֹ מְמֻיָּן מִזֶּה וּמִשָּׁם שֶׁהָעוֹלָם קָדְמוֹן, הוּא כּוֹפֵר בְּעִיקָר וְאֵין לוֹ תּוֹרָה כְּלָל[א]. וְהַמַּשְׂכִּיל, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית – סוֹד עָמֹק, אֵינוֹ מוֹבֵן מִן הַמְקֻבָּלוֹת, וְלֹא יוּדַע עַל בּוֹרְיוֹ מִלֹּא מִפִּי הַקַּבָּלָה עַד מַשָּׂא רְבִינוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְיוֹדְעוֹ חַייָבִין לְהַסְתִּיר לְמוּתוֹ. לָכֵן אָמַר רַבִּי יִצְחָק שֶׁאֵין לְהַתְחִיל הַתּוֹרָה לְמִדְרַשׁ כ'בְּרֵאשִׁית בָּרָא', וְהַסִּיפּוּר כְּמָה שֶׁנִּכְרַת כֵּיוָן רְשָׁעִים וּמָה נַעֲשָׂה כֵּיוָן שֶׁנֵּי וְשֶׁמֶר הַיָּמִים, וְהַמְּרִיבוֹת בֵּינֵיהֶם וּמָה, וּמַטְּעַם וְעוֹנֶשׁ, וְסִיפּוּר גֶּן עֵדֶן וּגְרוּשׁ מִשָּׁם מִמֶּנּוּ, כִּי כָּל זֶה לֹא יוּכַן כִּינָה שְׁלֵימָה מִן הַכְּתוּבִים. וְכָל שֶׁכֵּן סִפּוּר דּוֹר הַמַּבּוּל וְהַפְלָגָה, שֶׁאֵין הַדּוֹרֵשׁ בָּהֶם גָּדוֹל. וְסִפֵּק לְמִנְיַן הַתּוֹרָה כָּלְעֻמַּת הַכְּתוּבִים הַחֲלָה, וּמִמֵּינוֹ כְּכָלֵל נִנְזְכֹּר לָהֶם כְּעֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת (שמות כ י): 'כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי', וְתִשְׁמַר הִידִיעָה לִיחִידִים שֶׁהֵם הַלָּכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, עִם הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה[ב].

וְנִתַּן רַבִּי יִצְחָק טַעַם לָזֶה, כִּי הַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה כ'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים', וְסִיפּוּר כָּל עִנְיַן הִידִיעָה עַד כְּרִיתַת אָדָם, וְשֶׁהִמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֶׂה יְדֵיו וְכָל שֶׁת תַּחַת רִגְלָיו, וְגַן עֵדֶן, שֶׁהוּא מִכְּאֹר הַמְּקוֹמוֹת הַנִּכְרָאִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, נַעֲשֶׂה מָכוֹן לְמַכְמַנּוֹ, עַל שֶׁגִּירֵשׁ מִתּוֹכוֹ וּמִטּוֹ מִשָּׁם. וּמִשָּׁם דּוֹר הַמַּבּוּל, בְּחַטָּאתָם גּוֹרְשׁוּ מִן הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, וְהִלְדִּיק בְּהֶם לְכָל נִמְלַט, הוּא וְכֵנְיָנוֹ. וְזֹאת, חַטָּאתָם גָּרַם לָהֶם לְהִפָּיֵם מִמְּקוֹמוֹת וּלְזוּתָם מִמְּקוֹמוֹת, וְתִפְּשׂוּ לָהֶם הַמְּקוֹמוֹת לְמִשְׁפְּחוֹתָם כְּגוֹיֵיהֶם, כְּפִי שֶׁנִּזְדַּמְּנוּ לָהֶם. אַף כֵּן רְמוּז הוּא, כְּמַעַר יוֹסִיף הַגּוֹי לְחַטּוֹת, שֶׁיִּכְבֹּד מִמְּקוֹמוֹ וְיָכוּחַ גּוֹי אַחַר לְרִשְׁתָּהּ אֶת מְלֹא, כִּי כֵּן הוּא מִשְׁפַּט הָאֱלֹהִים בְּאֶרֶץ מְעוֹנָם. וְכָל שֶׁכֵּן עִם הַמְּסוּפָּר בִּכְתוּב כִּי כִּנְעַן מִקּוֹלֵל וּמִכֹּר לְעֶבֶד עוֹלָם, וּמִינוֹ רְמוּז שֶׁיִּירֵשׁ מִכֹּחַ מְקוֹמוֹת הַיְשׁוּב, מִכֹּל יִירְשׁוּהוּ עַבְדֵי ה', זֶרַע מוֹהֲבוֹ, כְּעִנְיַן שֶׁכָּתוּב: וְנָתַתִּי לָכֶם אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגֵרַשְׁתָּם מִפָּנֶיךָ (שמות כג לא): 'וְיִתֵּן לָכֶם אַרְצָם וְנָתַתִּי אוֹתָהּ לָכֶם לָרֶשֶׁת אֹתָהּ אַתֶּם וּבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם עַד עוֹלָם' (מלכים ה כה מג): וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַיַּעֲמֹל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ יִבְעָטוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ'. כְּלוֹמַר, שֶׁגִּירֵשׁ מִשָּׁם מוֹלִידָיו, וְהִשְׁכִּין בּוֹ עוֹכְדָיו, שֶׁיִּלְמְדוּ כִּי כְּעִוְּלָתָם יִנְחָלוּהָ, וּמִשָּׁם יִחְטְאוּ לוֹ, תְּקִיעַ לוֹמַר לָהֶם אֶת הָאָרֶץ כְּמִשְׁפָּט קְמָה אֶת הַגּוֹי מִשָּׁם לִפְנֵיהֶם[ג] ...

מעשה חש"ב

א רבינו מקשה על עצם קושיית רבי יצחק שלא היה צריך להתחיל מבראשית, שאדרבה צורך גדול לפתוח בבראשית. כי אמנם התורה בא ללמד את האדם המצוות שצריכים לקיימם, אבל למצוות אלה לא יהיה שום ערך אם מי שמקיים המצוות לא מאמין שהשם הנותן את התורה ברא את העולם. משום שאם אינו מאמין שהשם ברא את העולם הרי אינו מחוייב לקיימה. וא"כ צורך גדול הוא להתחיל התורה בבראשית ברא אלקים, והוא שמצוה לנו לקיים את מצוותיו.

ב רבינו מפרש, שכוונת רבי יצחק שאמנם דבר זה ברור שצריך שיהיה כתוב שהקב"ה ברא את העולם, כדי שנדע שהמצוות שאנו עושים הן מצוותיו, אבל היה סגי במה שנאמר בעשרת הדברות 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי'. ולמה **האריכה** התורה בבריאת שמים והארץ – אדם וחוה – גן עדן והחטא והגירוש משם – דור המבול – ודור הפלגה, שמכיון שנושאים אלו שהאריכה בהם התורה כולם סודות עמוקים שאין שום אפשרות להבינם באמת מתוך הפסוקים עצמם בלי קבלה עד משה מפי הקב"ה בעצמו, וגם מי שכן זכה לידיעות אלו חייב להסתיר אותה.

ג פירוש, שלכן האריכה התורה בזה, משום שכאשר מתבוננים בכל המאורעות האלו אפשר להבחין בהנהגה שנהג הקב"ה עם בריותיו, בגן עדן ובארץ ישראל, מי שזכה לשכון בהם היו אלו שחיו כפי רצונו של הקב"ה, ואלו שחטאו ומרדו בו גורשו משם, וזאת מלמדת אותנו התורה, הזכייה בארץ ישראל תלויה במצבנו הרוחני, עובדי ה' יזכו לשכון בה. והחוטאים יסולקו ממנה.

תמצית השיטות	לֹא הָיָה לָרִאשׁ לְהַתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵ'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם':	מִשּׁוּם 'כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם'
רש"י	לא היה צריך לכתוב סיפור בריאת העולם וכו', שעיקר כוונת התורה להורות את המצוות	להודיע שהקב"ה נטלה מהאומות העולם, ונתנם לישראל
רמב"ן	למה **האריכה** התורה בסיפור הבריאה וכו'. אבל עצם הסיפור בוודאי היה צריך לכתוב.	משמיענו הסיבה שלקחו מאומה"ע, והתנאי לזכות לחיות בארץ ישראל. שידעו כי בעבודתו ינחלוה. והחוטאים יסולקו ממנה.

וַיַּצְמַח ה׳ אֱלֹקִים מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע: (פרק ב פסוק ט)

וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע[א]. כעבור שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וְעֵץ הַחַיִּים "בְּתוֹךְ" הַגָּן, וְלֹא אָמַר "בַּגָּן"[ב]. וְעוֹד שֶׁאָמַר (להלן ג ג) וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, נֹאמַר לְפִי פְּשׁוּטוֹ שֶׁהוּא מָקוֹם יָדוּעַ כְּגַן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ[ג]. וּלְכָךְ תִּרְגֵּם אוּנְקְלוֹס "כְּמֵיעוּת גִּנְתָּא"[ד]. וְהִנֵּה לְכַבְיָכוֹל עֵץ הַחַיִּים שֶׁנִּיכַּס הָיָה כְּמֵאָז, וְאַף כֵּן נֹאמַר, שֶׁהוּא כְּמֵאָז הָעֲשׂוּי כְּמֵאָז הַגָּן עֲרוּגָה מִתַּת עֲרוּגָה, וְכֵן שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַמְלֵאִים[ה]. וְיִהְיֶה הַמֵּאָז הַזֶּה מֵאָז רַחַב, כִּי מֵאָז הֶלֶק כְּכַר מִמֶּנּוּ שָׁמַיִן יוֹדֵעַ כּוֹ מִמַּתַּת הַנְּקוּדָה כְּלַתִּי הֶסֵּם לְכָדוֹ: וְעֵץ הַחַיִּים מִילּוֹן, פֵּרְיוֹ נוֹתֵן כְּמוֹכְלִיו חַיִּים מְרוּכִּים:

וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת: (פרק ג פסוק ז)

וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. לְעִנְיַן הַחָכְמָה לְכָךְ הַכָּתוּב וְלֹא לְעִנְיַן רְאִיָּה מִמָּשׁ וּפוֹפוֹ מוֹכִיחַ וְיֵדְעוּ כִּי עֲרוּמִים הֵם כְּלָשׁוֹן כְּמ״י וְכֵן גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ (תהלים קיט יח)[ח]:

מעשה חש״ב

א יבאר כוונת הכתוב שכתוב 'בתוך' הגן, ולא כתוב 'בגן'. וכן יבואר שהעץ החיים והעץ הדעת שניהם היו בתוך הגן, אע״ג שכאן מבואר רק על עץ החיים שהיה בתוך הגן, ועל עץ הדעת אינו מבואר היכן היתה, אמנם מזה שאמרה חוה אל הנחש 'ומפרי העץ אשר 'בתוך הגן' אמר אלקים לא תאכלו ממנו', מבואר שגם עץ הדעת היה בתוך הגן.

ב פירוש ש'בתוך' הגן אפשר לפרש בב' אופנים: א. שהיה בפנים בגן. ב. באמצע הגן. ואם הכוונה לומר רק שהיה בפנים בגן, ולא על מקום מסויים בגן, א״כ היה יכול לכתוב 'בגן', ולמה נאמר 'בתוך' הגן.

ג עוד הוכחה מזה שאמרה חנה 'ומפרי העץ אשר בתוך הגן', ולא אמרה שמו של העץ, רק שהוא בתוך הגן, ע״כ לומר שהיה ידוע מקומו של העץ, ולא סתם שהיה בתוך הגן.

ד לכן מפרש רבינו ע״ד הפשט שבתוך הגן היינו מקום ידוע שהוא בתוך הגן. ואין הכוונה בתוך הגן שהיה באמצע הגן, רק שהיה בתוך הגן, ולכן נאמר בתוך הגן ולא בגן, לומר שהיה מקום ידוע בגן. ולכן לא הוצרכה חוה לומר שמו של העץ, רק ומפרי העץ אשר בתוך הגן, מפני שהיה ידוע מקומו של העץ. ולפי דברינו יש לנקד דברי רבינו "מקום ידוע בגן שהוא **בְּתוֹךְ**", שהכוונה בפנים בגן. ולא כפי שיש שנקדו '**בַּתָּוֶךְ**', שהכוונה באמצע.

ה התרגום מפרש 'בתוך' הגן הנאמר כאן על עץ החיים, וכן הנאמר להלן על עץ הדעת 'באמצע' הגן. וכוונת רבינו 'ולכך תרגם', היינו שמכח אותו טעם שלכאורה קשה שאם הכונה רק לומר שהיה בפנים בגן, היה סגי לכתוב 'בגן', ומזה שכתוב 'בתוך' הגן הכוונה על 'אמצע' הגן. ובזה מדוייק מש״כ רבינו להלן "והנה **לדבריו** עץ החיים ועץ הדעת שנים היו באמצע", שרק לפי התרגום כוונת הכתוב בתוך הגן היינו באמצע הגן. אבל לדעת רבינו הכוונה במקום ידוע בגן.

ו פירוש, כיון שאי אפשר להיות ששני העצים יהיו באמצע ממש, לכן מפרש שהיה ערוגה אחת גדורה, ובה היו שני אילנות אלו, ואין הכוונה לנקודה האמצעית ממש, אלא לאמצע רחב של הגן.

ז **תמצית השיטות:** 'בתוך הגן' לפי התרגום הכוונה על אמצע הגן, והכוונה על אמצע רחב. ולפי רבינו ע״ד הפשט הכוונה שהיה מקום ידוע בתוך הגן, אבל אין הכרח לומר שהיה באמצע הגן.

ח רבינו מביא פירש רש״י כי כוונת הכתוב 'ותפקחנה עיני שניהם', לענין חכמה, שנפתחו שכלם לדעת דרך צניעות, ואין הכוונה לענין ראיה ממש, שנפתחו עיניהם. ורבינו מוסיף להביא ראיה מהכתוב 'גל עיני ואביטה נפלאות תורתך'. ולכאורה צ״ב למה הוצרך להוסיף הראיה. הרי דבר זה פשוט הוא ש'ותפקחנה' היינו לענין חכמה, ש'ותפקחנה' מלשון 'פיקח', והיפוכו של ותפקחנה אינו סומא אלא שוטה.

ואפשר לומר דלכן הביא הראיה מהכתוב, דהרי אם הכוונה על ענין החכמה צ״ב הלשון 'עיני', שהיה צריך לכתוב 'ותפקחנה שניהם', ומה השייכות של עינים לחכמה. לכן הביא הפסוק גל 'עיני' ואביטה וגו', שגם שם הכוונה על החכמה, ומ״מ כתוב 'עיני', הרי לנו שכן דרך הכתוב לכתוב 'עיני' גם כשהכוונה לענין חכמה. וכן מצאנו בזה עוד כתובים כגון (במדבר כב לא) 'ויגל ה' את עיני בלעם וירא מלאך ה'', וכן (מלכים ב ו יז) 'ויתפלל אלישע ויאמר ה' פקח נא את עיניו ויראה', שבשניהם הכוונה על ענין החכמה וכתוב שם 'עיני'.

חתן בראשית - שבת בראשית

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בעמדינו בשבת הראשונה אחר סיום התורה ביום שמחת תורה, ומתחילים בשמחה בעזר שמו ית' את ספר התורה מראש, אנו קוראים בשבת קודש זו את פרשה הראשונה פרשת בראשית ועל שמה נקרא השבת 'שבת בראשית', מאז ומעולם הי' לשבת קודש זו חשיבות מיוחדת, נכלל לזה גם מנהגים מיוחדים, ונבארם קצת בעז"ה.

ב'מהרי"ל' (הל' שבת בראשית) מצינו מנהג לשבת בראשית, וזל"ק: "שבת בראשית הוא סמוך בכל שנה אחר הסוכות, ונקרא כן על שמתחילין לקרוא בו בראשית, ומנהג ביריינות כשמגיעין ב'נשמת' עד מי ידמה לך, עומד ש"ץ לפני התיבה ואומר פיוט מי אדר והוד" וכו', עי"ש עוד פיוטים לשבת זו, ובמנהגי וורמייזא ג"כ יש מנהגים לשבת זו וכן יש עוד במנהגי אשכנז.

בכמה מקומות לא היו נוהגין כלל להתחיל בקריאת ספר בראשית בשמחת תורה כמנהג דידן, ועיקר ההתחלה הי' בשבת קודש זו, כגון בקהילות איטליה לא קראו בראשית בשמחת תורה כלל רק נהגו לומר אחרי סיום התורה בעל פה שלשת הפסוקים הראשונים שבספר בראשית, אבל גם באותן הקהלות בחרו לפני שמחת תורה למי שיזכה לעלות לחתן בראשית, אבל לא עלה בשמחת תורה רק עלה בשבת בראשית ולקרוא את פרשה ראשונה שבתורה, ואף בימים שעדיין לא הנהיגו המנהג של עליית חתן בראשית, היתה עליית המתחיל בשבת בראשית חשובה יותר בקהילות איטליה, והעולה ראשון הי' מנדב סכום הגון לשמן המאור לבית הכנסת, ואף במקום שהיה כהן בבית הכנסת היו מעלים ראשון גם מי שאינו כהן.

בשו"ת 'מהרי"ק' (סימן ל"ו) מצינו בענין זה: במה שנהגו הלועזים בכל מקומות מושבותיהם שביום שבת בראשית אחד מן הקהל מתנדב מעות לצורך מאור בית הכנסת כדי שיקרא ראשון בתחלת התורה, וגם נהגו שאם יש שם כהן שהוא קונה אותה מצוה או הוא מוחל על כבודו ויוצא מבית הכנסת, והנה אירע שלא רצה הכהן לקנות המצוה בשום צד וגם לא רצה לצאת, ולא עוד אלא שלא רצה ללכת לבית הכנסת אחר שהיה שם באותה העיר, שלא היו נוהגין מנהג זה והיו אנשי אותה בית הכנסת מתרצים שיקרא ראשון כדינו, ולזה הסכימו ראשי הקהל **להכריחו ע"י שלטוני העיר שלא להכנס בבית הכנסת שלהם אשר שם היה המנהג הנז' וכן עשו**, וע"ז השיב המהרי"ק (ומובא בב"י סימן קל"א): "אין לשנות ממנהג האבות הקדמונים החסידים ואנשי מעשה **וכ"ש במנהג הזה אשר הוא כבוד התורה ועלויה** ואפי' במנהג שאינו שוה בכל מקום ואעפ"י שימצאו שם מקומות שינהגו שם מנהגים שהם מתוקנין יותר **ואפי' נגד ההלכה הולכי' אחרי המנהג כשהוקבע על פי הכמי המקום**, ולא אמרינן שצריך שיהיה למנהג ראיה מן התורה אלא כשהמנהג מבטל ההלכה, ואם כן בדין כפוהו שלא להכנס לבית הכנסת מאחר שהיה שם בית הכנסת אחר וכגון זה כופין על מדת סדום, ואפי' לא היה ב"ה אחר בעיר הוה ראוי לדחות כבוד הכהן מפני יפוי כבוד התורה וכן מפני כבוד צבור", עי"ש.

ועי' בשו"ת 'בנימין זאב' (ח"ב קסט) שגם הוא נשאל על המנהג הנ"ל ודן בזה באריכות, וזל"ק: "על אשר נהגו בקצת קהלות לקרות מסיים התורה בשבת שקורין פרשת בראשית ראשון במקום כהן, ונוהגין שיוצאין הכהנים מבית הכנסת לעזרה עד אשר יסיים ההוא מסיים התורה קריאתו מפרשת בראשית ונהגו כל זה מימי קדם בשביל כבוד שמחת התורה, אפילו שהוא תמוה לבטל מצות עשה דוקדשתו, כדאיתא במס' גיטין פרק הניזקין, נראה דיש

לעשותו כיון דמנהגם הוא בשביל כבוד התורה אפילו דמנהג זה מבטל הלכה דוקדשתו כדפרישית, דביטול זה אינו בטול מצות עשה דוקדשתו לגמרי אלא לשעה הוא משום כבוד התורה, ויש להביא ראיה לאותם המנהיגים מנהג זה ממה שמצאתי בקונטרס ישן מתשובת הרשב"א וז"ל כת' הרשב"א בתשו' דמותר להניח עטרות ס"ת לראשי הקוראים בתורה ולנערים בשמחת התורה משום שכך נהגו מימי קדם בעירו ולא מיחו בם חכמי הדור, ולולי שנהגו כן היה טוב להשמר מפני שנשתמש בהן קודש ולכן היה אסור להשתמש בהן הדיוט, כדתניא בתוספתא דמגילה וכתב עוד דלכבוד התורה ולפאר ולרומם כבוד תורת אלהינו שרי ע"כ, יש להן סמך מזאת התשובה דמשום כבוד התורה יהיה מותר עי"ש שהאריך.

עוד מנהג מצינו לשבת בראשית, שהי' קורין ראשון החתן תורה [שכבר עלה בשמחת התורה שעבר] או החתן בראשית והי' עושין גורל ע"ז, וגם בזה הי' דין ודברים אם אפשר לדחות הכהן משום זה, ובשו"ת 'באר עשק' (סימן ט) דן בזה, וז"ל: "כהנים באו לדור בעירנו ואמרו שאין יכולים להטיל גורל על החתן בראשית, דלהן ניתן לקרוא בתורה ראשון מקרא דוקדשתו כמו שאמרו חז"ל, והקהל השיבו דמעולם לא הנהיגו שביום זה יקרא הכהן ראשון אלא נהגו להטיל גורל על החתן תורה ועל החתן בראשית ושרוצים לקיים מנהגם כמו שכ' מהרי"ק, ואמרו שיכולין לכוף אותו ע"י השלטון לצאת מבית הכנסת כדי שלא יתבטל כבוד התורה ומנהג אבותיהם, והכהנים טוענים שהמנהג הזה לא נעשה בפניהם ולא במקומות שעמדו עד הנה, ועכשיו שבאו מחדש הוא כאילו אין מנהג, ושרוצים לעמוד על קו הדין" וכו', עי"ש. והשיב "כבר הורה זקן ע"ז ומעשה רב ואפסיקא הלכתא ולמה יתעצמו עוד הכהנים" וכו', ובא"ד כ' בלשון חריף: "ותמהני על מה הכריחום לצאת מב"ה בימי מהרי"ק ע"י השלטון **הלא היתה מעלה לקרוא החתן בראשית בפניו של הכהן על כרחו להקהות את שיניו**" וכו'.

וב'מגן אברהם' (סימן קל"א סק"ז) הביא המהרי"ק הנ"ל שיכול לכפותו ע"י שלטון, ומעתיק אח"כ דברי הכנה"ג דאפילו לא יצא הכהן יקרא ישראל בפניו, וכתב ע"ז המ"א דמדברי המהרי"ק לא משמע כן, דא"כ אמאי הוצרך המהרי"ק לכפותם לצאת ע"י השלטון, עי"ש. כעין מה שהבאתי משו"ת 'באר עשק' הנ"ל שתמה על המהרי"ק דלמה הוצרך השלטון, הא יכול לעלות בפניו.

אולם בשו"ת 'בית יהודה' (בחלק הפרטים השייכים לשמח"ת) שהאריך במנהגים, כתוב בזה"ל: "במנהג המתחיל וחתן תורה יש שינוי, שבבית הכנסת הגדולה אינן נוהגין עלייה זו אלא ביום שמחת התורה ולא ביום שבת בראשית, אבל בשאר בתי כנסיות מעלין אותן גם בשבת בראשית, אלא שקצתן נוהגין שיאחרו עלייתן עד ששי ושביעי ובתחלה קורין כהן ולוי כדרכן, ובקצתם נוהגין מנהג בטעות שמבטלין כהן ולוי שמעלין במקומם מתחיל ומסיים שקנו חתן תורה בשמח"ת, **ולכאורה נראה שאינו מנהג טוב לבטל תקנת רז"ל שתיקנו להקדים לפתוח ראשון לכהן**, ואח"כ מציין לשו"ת מהרי"ק ושו"ת בנימין זאב הנ"ל שמיישבין המנהג, עי"ש.

ובספר 'השומר אמת' להרה"ג ר' אברהם חיים ב"ר מסעוד חי אדאדי זצ"ל [נולד בטריפולי [ליביע] בשנת ה'תק"ס, ונפטר בצפת ביום כ"ח סיון תרל"ד] (סימן ל"ב אות ד) כתב שם כמה מנהגים בענין הנ"ל ומביא מנהג פלא, וז"ל: ובליוורנו ראיתי דבר חדש שביום זה [שבת בראשית] מוציאין ב' ס"ת ובעל חתן תורה קורא בספר שבידו מבראשית מתחילה עד סוף יום הששי וגוללו ומניחו בחיקו, ואח"כ קורין שאר העולים בס"ת השני [בהמשך מיום הששי עד סוף הפרשה], וידוע מה שיש להסס על זה וכו' עי"ש, ומבואר בכמה מנהגים באותו מקומות דאף הי' אומרין 'רשות' להחתנים כמו שאומרין בשמחת תורה.

ועי' בספר 'שלחן הקריאה' (מסגרת השלחן סימן כ"א) שמביא מנהג פלא, וז"ל: "דיש מקומות שנוהגין לקרות בה ג"כ עולים הרבה מפני שחביבה היא בהתחלת התורה ומחליקן הסדרה להעולין כפי מה דאפשר ומנדבים בה נדבות, איש איש כפי ידבנו לבו, וכל אחד רוצה לזכות בהתחלת התורה, אולם בסוף הסדרה אין דעתם נוחה בזה בסיום כי מסיימין הפרשיות בדבר לא טוב היינו 'וימת', ויש שחוששין בזה הסיום, ושמעתי מרב המאה"ג ר' ישראל מאזערעצע ז"ל [כנראה דהוא הרה"ג ר' ישראל סלאנטער זצ"ל דידוע דהי' זמן שישב שם בפרישות ואכ"מ להאריך בזה] שנשאל ע"ז, והשיב דאין לחוש ע"ז כי אמר **לו נחי' אנחנו כולנו שנות ימי קדם וכאשר הם היו חיים וקיימים ופרים ורבים בלא צער גידול בנים ואח"כ נמות ואין דבר טוב מזה**", עי"ש.

אפשר עוד להאריך בזה, וגם במה שמבואר בספה"ק גודל קדושת שבת זה, וכלשון רבינו הק' ז"ל בדברי יואל: **ומבואר בספה"ק דשבת בראשית נכלל בו כח של כל השנה** עי"ש, ועוד חזון למועד בס"ד.

'עשר בשביל שתתעשר'

לנסות הקדוש ברוך הוא במצות צדקה ומעשר

ערוך השלחן: החוש מעיד מכמה עשירים שכל מה שנותנים יותר מתעשרים יותר / אהל יעקב: משל נפלא מסוחר של סחורות שנותן למדוד סחורה אחת ומזה ילמדו על כל הסחורות שלו / החיד"א: במה שרואים שמעשרים ואינם מתעשרים.

עשר בשביל שתתעשר

בתוה"ק (דברים יד כב) 'עשר תעשר', ודרשו חז"ל, 'עשר בשביל שתתעשר'[1] [2]. פירוש שמותר לנסות את הקב"ה בנתינת מעשר בשביל שיתעשר[3].

כתב באור זרוע (הלכות צדקה סימן יג) שכל שמרבה במעשר מרבה בעושר.

כתב בערוה"ש (סימן רמז ס"ו) "וגם החוש מעיד מכמה עשירים שכל מה שנותנים יותר מתעשרים יותר".

טעם הדבר

כמה טעמים נאמרו בזה שמותר לנסות ה' בדבר זה, וראה בהערה[4].

---

1 בגמרא (מסכת תענית ט.) "ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב עשר תעשר? עשר בשביל שתתעשר. אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש, אמר ליה אימא לי פסוקך. אמר ליה 'עשר תעשר'. אמר ליה ומאי עשר תעשר, אמר ליה, עשר בשביל שתתעשר. אמר ליה מנא לך? אמר ליה, זיל נסי. אמר ליה, ומי שרי לנסוייה להקב"ה, והכתיב 'לא תנסו את ה', אמר ליה, הכי אמר רבי הושעיא, חוץ מזו, שנאמר 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי, ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים, והריקתי לכם ברכה עד בלי די". והובא להלכה בטור (יו"ד סימן רמז ס"ד) וברמ"א (שם) וז"ל "והיא מעשרת, ואסור לנסות הקב"ה כי אם בדבר זה שנאמר ובחנוני נא בזאת וגו'".

2 בביאור הדרש 'עשר בשביל שתתעשר' כתב המרש"א (שם) לפרש בשני אופנים. א' תתעשר בשי"ן ימנית - מלשון עשירות. ב. תתעשר בשי"ן שמאלית, ופירושו שע"י שתעשר עתה, ישפיע לך הקב"ה שפע יבול שתצרך לעשר עוד.

הנה טעם נפלא למה המעשר גורם לעשירות כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין (קומץ המנחה ח"ב אות י) דע"י שאדם מפריש מעשר מנוצח תאות העושר, ומראה בזה שאינו חפץ כלל בעושר, ע"ז זוכה להשיג העושר, על דרך כל הבורח מן הגדולה הגדולה בורחת אחריו.

רעיון נפלא בזה כתב בספר שפתי צדיקים (ראה) "הנה בין תיבת 'עשר' שפירושו מעשר, לתיבת 'עשר' שפירושו עשירות, אין ביניהם כי אם חדא נקודה, זה בשי"ן שמאלית, וזה בשי"ן ימנית. וזה אומרם 'עשר בשביל שתתעשר', פירש אם השמאל – שתעשה שי"ן שמאלית ותתן מעשר, אז ואימנה – אעשה אני שי"ן ימנית ויהיה לך עושר וממון הרבה, ואתה תהיה הבעל הבית והקב"ה כהן. ועל דרך זה הכונה הרוצה להעשיר יצפין, כלומר יעשה שמאלית, ליתן מעשר".

3 בגמרא (מסכת תענית ט.) "ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב עשר תעשר? עשר בשביל שתתעשר. אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש, אמר ליה אימא לי פסוקך. אמר ליה 'עשר תעשר'. אמר ליה ומאי עשר תעשר, אמר ליה, עשר בשביל שתתעשר. אמר ליה מנא לך? אמר ליה, זיל נסי. אמר ליה, ומי שרי לנסוייה להקב"ה, והכתיב 'לא תנסו את ה', אמר ליה, הכי אמר רבי הושעיא, חוץ מזו, שנאמר 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי, ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים, והריקתי לכם ברכה עד בלי די". והובא להלכה בטור (יו"ד סימן רמז ס"ד) וברמ"א (שם) וז"ל והיא מעשרת, ואסור לנסות הקב"ה כי אם בדבר זה שנאמר ובחנוני נא בזאת וגו'.

4 כתב בספר החינות (מצוה תכד שלא לנסות נביא אמת יותר מדאי) "והטעם בזו כענין שכתוב (משלי יט יז) 'מלוה ה' חונן דל', כלומר, שהודיענו הקל ברוך כי בפרנסנו משרתי ביתו במעשר, נמצא התועלת והברכה בממונו על כל פנים, ולא יעכב זה שום דבר חטא ועון". פירוש, שהמפרנס את עובדי ה' נחשב כאילו הלוה לה', ולכן צריך לשלם לו שכרו, אפילו אם הוא בעל עבירה.

כתב בפרישה (סימן רמז ס"ק יד) משום דשבאר נסיונות אפשר שינסה ולא יבוא, ויכול לבוא לידי הרהור מחשבה רעה ומינות, אבל בנסיון זה ודאי יבוא ויתעשר, דכתיב עשר תעשר – בשביל שתתעשר. וכ"כ הש"ך (סימן רמז סק"ג) שבודאי יבוא כמו שאחז"ל עשר בשביל שתתעשר.

מה שלפעמים אינם מתעשרים

כתב החיד"א (ברית עולם על ספר חסידים אות שצה) רבים חקרו על בתים גדולים אשר הפליאו לעשות צדקה וחסד וירד לטמיון ואבד העושר ההוא וזרעם עניים ואביונים, וכולם היו תמהים איפה אשר דבר ה' בתוקף מעלת הצדקה ושכר עושיה. ויש תשובות, ואחת מהן שממונם לא היה נקי. היה בו גזל, וה' שונא גזל בעולה וכו'.

כתב בספר אהבת חסד (ח"ב פי"ט בהג"ה ד"ה והנה) "כי הנה ידוע שיש הרבה דברים שמביא לאדם לידי עניות, כההיא דאמרינן בסוכה (דף כט) בגלל ארבעה דברים נכסי בעה"ב יורדים לטמיון, לכך רימז המדרש שאפילו אם יש לו דבר שגורם לידי עניות, ויש לו כנגדו מצות מעשר, מועיל זכות המעשר עכ"פ שלא יחסר".

כתב בערוך השלחן (סימן רמז ס"ו) "והגם שיש שעשירותם נאבדו, זהו מהנסתרות לד' אלקוינו ובודאי טובתם היא, ועל פי הרוב אינו כן".

באיזה מעשר מותר לנסות

מצאנו בזה שלשה שיטות: יש אומרים שרק במעשר תבואה מותר לנסות. יש אומרים שה"ה במעשר כספים, אבל לא בצדקה. וי"א שבכל הצדקות מותר לנסות את הקב"ה[5]. ונקטינן שגם בצדקה ומעשר כספים מותר לנסות את הקב"ה[6].

מה מותר לנסות

יש אומרים שהיתר הנסיון במעשר הוא רק לגבי עשירות, דהיינו שנותן על מנת שיתעשר. אבל אם נותן עבור סיבה אחרת כגון בשביל שיחיו בניו וכדמה אסור לנסות, משום דרק עשירות נאמר בקרא 'ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים'[7][8]. ויש חולקין[9].

ובשו"ת רדב"ז (ח"ג סימן תמא) כתב הטעם משום תקנת עניים, דאע"פ דהנסיון אסור מהתורה, התירו הכתוב מפני תקנת עניים.

משל נפלא בזה כתב באהל יעקב: ויובן על פי משל לסוחר שבא אל עיר עם עגלה סחורות של מלבושים, ובאו הקונים לקנות מידו, זה עשרים חתיכות וזה שלשים חתיכות, והם שואלים אותו על מדות כל חתיכה. השיב ואמר כל החתיכות שוות, כל אחת מחזקת ששים אמה, והקונה הלא יאמין ויחפוץ למדוד הסחורות, למען ידע האמת אתו אם לא. אכן לסתור כל העגלה עם כל הסחורות ולמדוד אותם, היא מלאכה גדולה ורבה, ואין דרך התגרים כך, אבל זה דרכם לבחור חתיכה אחת מן הסחורות, ויוציאו אותה וימדדו אותה וממנה יעמדו על כולם. אמנם איזה היא החתיכה אשר יבחור הקונה למדוד, הלא ודאי דרך הקונה לבחור אותה חתיכה הנראית לעין דקה וקלה מכולם, ואז אחר שימדוד אותה וימצא בה מדתה, לא יהיה עוד בלבו ספק על כל החתיכות.

כך הקב"ה כביכול בא לפני ישראל עם סחורות רבות, שש מאות ושלש עשרה חתיכות. ואמר להם שהם מסוגלות מאד לכל הטוב ולכל הצלחה וברכה. והאדם במה שהוא בשר ודם לא יערב לו עסק, כי אם אחרי בחנו אותו לעמוד על פעולתו ועל תכלית סגולתו. אכן לנסות כל התורה, הלא יש בה שש מאות ושלשה עשר סחורות, וראוי לבחור אחת מהן לבחון אותה לעמוד על כולן, ואיזה היא האחת אשר ראוי לבחור לנסיון, לעמוד על ידה על ההבחנה בכולם. נדיב נדיבות יעץ במצות המעשר, כי לפי הנראה אל העין הלא הנותן יהיה נגרע על ידה מערכה ונפחת ממה שהיה לו. ואחר אשר יבחנו במצות מעשר והצדקה וימצאו ברכה, אז יהיה להם הבחנה אמיתית על כל המצוות. וזהו 'ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים'.

5 כתב הטור על מצות צדקה וז"ל "אדרבה תוסיף לו עושר וכבוד וכו', ואמרו חכמים בכל דבר אסור לנסות את ה' חוץ מדבר זה כדכתיב ובחנוני נא בזאת", מבואר דעת הטור שמותר לנסות את ה' בצדקה. והנה הב"י חולק על הטור וסובר שרק במעשר מותר לנסות את ה', ולא בצדקה.

כתב בשו"ע (יו"ד סימן רמז ס"ד) "הצדקה דוחה את הגזירות הקשות, וברעב תציל ממות כמו שאירע לצרפתית. הג"ה והיא מעשרת. ואסור לנסות הקב"ה כי אם בדבר זה, שנאמר ובחנוני נא בזאת וגו'. וי"א דוקא בנתינת מעשר מותר לנסות הקב"ה אבל לא בשאר צדקה". וכתב בפתחי תשובה (שם סק"ב) בשם שאילת יעב"ץ ועוד דמש"כ הרמ"א דבמעשר שרי לנסות, ומשמע מיניה דר"ל מעשר כספים, זה אינו אלא צדקה ואסור, ודלא כהרמ"א, ומאי דשרי לנסות הוא רק במעשר קרקע ותו לא מידי, עי"ש.

וסברת הסוברים דרק במעשר תבואה אפשר לנסות הוא משום דהפסוק ובחנוני נא בזאת, נאמר במעשר תבואה.

6 ערוך השלחן (סימן רמז ס"ו), אהבת חסד (חלק ב, ס"א בהג"ה ד"ה וכן משמע).

7 פתחי תשובה (שם סק"א). בשם ספר משנת חכמים.

8 ומ"מ מותר ליתן צדקה על מנת שיחיה בנו, או על מנת שיזכה לחיי העולם הבא, כיון שאינו תוהה על הראשונות אם לא יחיה בנו ולכן מותר, כמבואר בגמרא פסחים (דף ח), בבא בתרא (דף י), ועוד מקומות. ולפי"ז במעשר דמותר לנסות מותר אף בתוהא. כן מבואר במשנת חכמים הובא ביד אברהם (כאן).

9 בספר פרשת דרכים בדרך האתרים דרוש ג בד"ה ונראה כתב בשם המהראנ"ח דאפילו בשאר מצות מותר לנסות כגון ע"מ שיחיה בניו עי"ש. ערוה"ש (שם סעיף ו).

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' יחזקאל שרגא פרידמאן ז"ל

בן ר' **שלמה שבתי** ז"ל

נלב"ע ב' חשון

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י נכדו

ידידינו הרבני הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **יושע**

געלבשטיין הי"ו

כ"ט תשרי

הגה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש בעמח"ס אשל אברהם זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק רבי אברהם דוד נולד בשנת תקל"א לאביו רבי אשר אנטשיל ז"ל, כבר משחר טל ילדותו הפליא את כל רואיו בהתמדתו הנפלאה ובחריפותו העצומה, בהקדמה לספה"ק "מחזה אברהם" מספר נכדו על עוצם דביקותו בתורה עד כי "בעת אשר בא לביתו מבית הספר לזמן האכילה היה גופו עומד בביתו וראשו בבית הספר, וכל זמן שלא נתנו לו לאכול היה הולך בביתו לכאן ולכאן וחזר על לימודו, שירטט וכתב באצבעותיו על הכותל או על השולחן או בחלון חידושיטם שנבעו ממוחו...

בשנת תק"מ ביקר גאון הדור הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע בעירו, וכשראה את הילד הנפלא שהיה אז אך כבן תשע שנים והיה בקי בחלק גדול מהש"ס ומשנתו סדורה לו כזקן ורגיל, התבטא ברוב התפעלות ואמר "שעתיד ילד קטן זה להיות מורה הוראה בישראל ויחדש חדשות ונצורות ברזי התלמוד עד כי יתפלאו עליו כל בני דורו ויהי מופת לכל רבני הדור".

בהיותו בגיל עשר שנים בחר בו הגאון הגדול רבי צבי הירש קרא זי"ע אבדק"ק בוטשאטש בעל שו"ת נטע שעשועים וכאשר נסה את אברהם ומצאו כלי מלא ברכת ה' קרא עליו בהתפעלות שיש לו מוח כמוחו של הרשב"א.

אחר נישואיו קבע דירתו בעיר חותנו בוטשאטש, שם קנה לו חבר הרה"ק בעל "באר מים חיים" זי"ע ועל אף שהיה קשיש ממנו התרועע עם רבי אברהם דוד ויחדיו עסקו ונתעלו בתורה ובעבודת ה'.

כבן עשרים שנה היה כשעלה לכהן פאר כרב ואב"ד בק"ק יאזלאוויטץ בה ישב ופעל גדולות ונצורות במשך כ"ד שנים עד עת פטירת חותנו בשנת תקע"ד, ומה לנו יותר מעדותו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע בעת שעבר פעם דרך עיר זו והתבטא על הרחובות קריה שהם מלאים יראת שמים אשר השאיר שם הרב דמתא.

לאחר פטירת חותנו נעתר לראשי קהילת בוטשאטש לבוא ולמלא מקום חותנו ברבנות, בהקדמה לספה"ק "מחזה אברהם" מספר נכדו שאנשי בוטשאטש היו מוכרחים לבוא לקחתו בסתר באישון ליל מאחר שק"ק יאזלאוויטץ לא נתנוהו לנטוש אותם, ז"ך שנים ישב שם ועל שמה נודע בכל תפוצות ישראל, משם היתה מצודתו פרוסה למרחקים, כשמכל קצוות הארץ פנו אליו לשמוע דבר ה' זו הלכה.

בטרם מלאו לו שבעים שנה עלתה נשמתו הטהורה השמימה ביום כ"ט תשרי שנת תר"א לאחר תפילת ערבית שבה מסר נפשו לבוראו.

ימי ההילולא

כ"ט תשרי

- **שמעון הצדיק כהן גדול בן חוניו משיירי כנסה"ג - ג"א תמ"ח**
- **רבי ישכר בעריש ב"ר העשל מקראקא** (ראש הועד דד' ארצות) **- תנ"א**
- **רבי אברהם דוד ב"ר אשר אנשיל אב"ד בוטשאטש** (דעת קדושים, אשל אברהם) **- תר"א**
- **רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער** (צמח צדיק) **- תרמ"ה**
- **רבי שמואל צבי ב"ר יחיאל מאלכסנדר** (תפארת שמואל) **- תרפ"ד**

ל' תשרי

- **רבי יהושע העשיל הורוויץ ב"ר מנחם מענדל מלינסק - תקפ"ה**
- **רבי צבי הירש ב"ר מאיר חיות** (מהרי"ץ חיות) **- תרט"ז**

א' מרחשון

- **רבינו יונה חסיד מגירונדי ב"ר אברהם** (שערי תשובה) **- ה"א כ"ד**
- **רבי שמעון הכהן שאטין ב"ר משה יחיאל** (כהנות עולם) **- תרכ"א**
- **רבי ארי' יודא לייב ב"ר ברוך אב"ד לאנצהוט - תקפ"ד**
- **רבי ישכר דוב בעריש ב"ר משה** (עבודת ישכר) **- תרל"ח**
- **רבי חנני' יו"ט ב"ר שמואל אהרן דייטש אב"ד העלמעטץ** (טהרת יו"ט) **תשנ"א**

ב' מרחשון

- **רבי אברהם אבלי אב"ד עיר חדש - תקע"ו**
- **רבי יצחק הלוי הורוויץ ב"ר משולם ישכר** (תולדות יצחק) **- תרס"ד**
- **רבי משה יהודה לייב ב"ר שלמה שפירא אב"ד סטריזשוב - תרע"ד**

ג' מרחשון

- **רבי ישראל ב"ר שלום שכנא מרוזשין** (עירין קדישין) **- תרי"א**
- **רבי אליעזר ב"ר נפתלי צבי מדזישקוב - תרכ"א**
- **רבי יודא לייב ב"ר מנחם מענדל מליבאוויטש - תרכ"ז**

כ"ט תשרי

הגה"ק רבי אברהם חיים האראוויץ זי"ע
אבד"ק פלאנטש

ואלה תולדות

נולד בשנת תר"י לאביו הגה"ק ר' משה אבד"ק ראזוואדאוו בן הגה"ק ר' אליעזר מדזיקוב בן אבי החכמים הגה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת גיטל יהודית ע"ה בתו הבכירה של מרן הייטב לב זי"ע.

במעלליו יתנכר נער

נתגדל על ברכי אביו הק', כבר בילדותו הכירו עליו שלאילנא רברבא יתעביד, הי' חריף ובקי עצום בש"ס ופוסקים, מופלג בקדושה וטהרה, ויצא שמו לשם ולתהלה בכל המדינה, בשו"ת שואל ומשיב מופנה אליו תשובה כשהי' עוד ילד, כשהי' עוד ילד קטן לקחו אביו פ"א להרה"ק מצאנז זי"ע, שאלו הד"ח מה שלומד, ענה הילד שלומד הסוגיא דמצוה הבא בעבירה, שאל אותו הד"ח מאי טעמא מצוה הבא בעבירה פסולה, השיב הילד משום דקיי"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בן רוח שטות, וא"כ אדם זה שעבר עבירה נעשה שוטה, וקיי"ל מצות צריכות כוונה, וא"כ איך יוכל לעשות מצוה הלא שוטה א"א לכוון דעתו, ונהנה מזה הד"ח ואמר: דאס הייסט געלערנט, ואמר לו שילמוד אסאך ש"ך כי לימוד ש"ך מחדד את השכל, אביו הרה"ק מראזוואדאוו הי' מתפאר עם פרי קודש הילולי, פ"א אמר אם הסבא קדישא מראפשיץ הי' רואה את נכדו "וואס פאר הארץ ער האט פאר דעם אייבערשטן" הוא הי' שמח.

נישואיו – נשיאותו

כשנעשה בן י"ג נשא את בתו של הגביר החסיד רבי בצלאל ווייזנבערגער ז"ל מדיקלא שהי' בנו של החסיד ר' אלישע (אחיו של החסיד ר' יעקב חותן הרה"ק ר' אהרן אבד"ק צאנז–קרייז בן הד"ח זצ"ל) בן החסיד ר' משה פלאנטש חתן ר' צבי הירש גאלדהאמער זצ"ל חותנו של הרה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, פ"א כשחשבו לפני הגה"ק מצאנז זי"ע את כל הרבנים החשובים שבאו אז לחסות בצל כנפיו של מרן הק', העיר מרן הק' ואמר "ר' בצלאל'ס איידים איז אויך דא גיווען ער איז א וואשנער יונגערמאן". אחרי חתונתו ישב בראזוואדאוו אצל אביו, בשנת תרנ"ד כשנסתלק אביו עבר לכהן ברבנות בעיר פלאנטש, ועל שמה נקרא, אח"כ עבר לראדאמישלא ומשם האיר עיני ישראל לחסידים ואנשי מעשה שנהרו אליו, ומוראתו וחיתו נפל אפי' על פני הגוים, כשעבר ברחוב הגויים שעברו בדרך נרתעו מפניו לצדדים, מסופר שפ"א זרק נער נכרי אבן על ביתו, הנער חלה וגופו נכפף והתעקם, בני המקום תלו זאת בהקפדת הרבי, וכל השנים התיראו נערי הגויים להתגרות בילדי היהודים, במלחמת העולם הראשונה ברח לפעסט והתיישב שם, חתנו רביה"ק נסע כמה פעמים לבקרו שם, וגם הוא נסע לסאטמאר לבקר את רביה"ק זי"ע, אחרי המלחמה התיישב ברריישא, ושם הקים את חצרו מחדש.

ימי ההילולא

ד' מרחשון

- **רבי יודא ב"ר ישעי' מודערן זצ"ל** (זכרון שמואל פרי עץ) – **תרנ"ד**
- **רבי יעקב ב"ר אלימלך צבי שפירא – תרס"ו**
- **רבי קלונימוס קלמיש ב"ר אלימלך** (חובת התלמידים) – **תש"ד**

ה' מרחשון

- **רבי שלמה דוד יושע ב"ר אברהם הי"ד מסלאנים – תש"ד**

תורתו

הי' גאון עולם ועמקן נורא, כבר הבאנו לעיל שמופנה אליו תשובה בשו"ת שואל ומשיב, והוא הי' עוד ילד, רביה"ק זי"ע הי' מפליג מאד לדבר מעוצם חכמתו של חותנו שהי' חכם גדול וגם כשהי' כבר אב"ד אורשיווא הי' נוסע לפעמים לחותנו להתייעץ עמו בהרבה ענינים, והיו משוחחים שעות ארוכות, סיפר רביה"ק שפ"א כשהי' כבר אב"ד אורשיווא נסתפק באיזה ענין ונסע לחותנו לשמוע ממנו חוו"ד, וסיים רביה"ק בדרך צחות "פינף זעקס שעה זייגער האב איך געדעדט מיטן שווער און נישט גירעדט דברים בטלים", וכן הי' מפלפל עמו בסוגיות הש"ס, והרה"ק מפלאנטש הי' נהנה מאוד להתפלפל עם רביה"ק, פ"א חידש הרה"ק מפלאנטש איזה חידש וראה שרביה"ק מעתיק את החידוש לעצמו, נענה ואמר אם חתני מעתיק חידוש זה נראה שחידשתי דבר נכון, רביה"ק הפליא מאד את גודל בקיאותו של חותנו בש"ס ופוסקים בנגלות ובנסתרות, וסיפר רביה"ק שדרכו הי' ביום ל"ג בעומר להיות מונה והולך מאמרי רשב"י המפוזרים בש"ס, וראו אז בעליל שבקיאותו בש"ס הי' מבהיל, כל ימיו חידש חידושים הרבה בכל מקצועות התורה, והרבה חידושים ופלפולים כתב בכתי"ק, אשר נאבדו בשנות הזעם, רביה"ק התאונן פ"א על האבידה הזאת ואמר: שאלמלי היו נדפסו היו העולם נהנים מחידושיו הנפלאים.

עבודתו

הי' עובד את בוראו במסירות נפש בקדושה וטהרה נפלאה, הפקיר את גופו לעבודת ה', עשרות בשנים לא הי' ישן במטה כלל, רק הי' מתנמנם על כסאו, וכן לא שתה שום משקה כ"א לצורך מצוה כגון כוס של קידוש והבדלה, מאחר שבימי נעוריו שתה פ"א מים לצמאו, קנס את עצמו בסיגוף זה, והי' רגיל ליקח עמו מטלית רטובה, שבכל פעם שנתייבש פיו הי' מרטיבו עם האלונטית, מאד גדלה עבודתו שבלב זו תפילה, שהי' בנעימות ובמתיקות בקול חוצב להבות אש ע"פ נוסח ראפשיץ דזיקוב וראזוואדאוו, בהשתפכות הנפש ובבכיות נוראות בפרט בתפילות המוזכרות מענין הגלות והחורבן, רבהי"ק הי' מרבה לספר מנעימת קדושת השבתות שהרגיש בבית חותנו, והי' אומר "ביים שווער איז געווען באי'טעמ'טע שבתים", הי' מאריך בליל שב"ק את שלחנו שעות ארוכות לפעמים כשבע שמונה שעות, רביה"ק אמר פ"א בדרך צחות שהי' יכולים לאכול

סעודת בשר בתחילת השולחן ומאכלי חלב בגמר השולחן, הי' בעל מנגן נפלא, סיפר רביה"ק שבזמר "אזמין בשבחין" שהמנהג בבית ראפשיץ לנגן קודם אכילת הדגים, האריך בזה שעה שלימה, והי' מזמרין כמה פעמים בזה אח"ז והקערה עם הדגים הי' מונח לפניו כל הזמן, הזמר "מה ידידות" הי' בבית ראזוואדאוו כעין "ההימנוס" כמו שהי' הזמר "מנוחה ושמחה" בבית צאנז, והי' מזמר את זה בנעימה יתירה בקול שאגת ארי ונשמע קולו בכל הרחוב סביב לביהמ"ד, הרבה תנועות הנוסח שינה רביה"ק מבית אבותיו לנוסח ששמע מחותנו, כן הי' דרכו של רביה"ק באמצע אמירת התורה כשהי' שקוע בדביקות אחזו בשרעפיו הק' הי' מזמר לעצמו תנועות הנעימות ששמע בבית חותנו תנועות של דביקות שירדה לחדרי בטן.

קדושתו

קדושתו ופרישתו שגבה מאד, פ"א פגש בו אחיו הרה"ק מסטיטשין חבקו אחיו ואמר לו "מיין הייליגער ברודער", הי' מופלג בקדושת עינים, סיפר הרה"ק מפלאנטש בעצמו, שפ"א כשהי' ילד כבן י"ב שנה הי' מסתובב במקום שהסתובבו גם נשים, אמר לו זקינו הרה"ק מדזיקוב כבר בא העת שילד כמותך לא יסתובב בין נשים, וסיים, שמאז מעולם לא ראה צורת אשה, ולא הסתכל אפילו על זוגתו ובנותיו, פ"א רצה לצאת מביתו ראה המשב"ק שנכנס למטבח שמשם היו יוצאים ובא בחזרה וכן עשה כמה פעמים, שאל אותו המשב"ק למה אינו יוצא ענה לו הלא במטבח מסתובב אשה, אמר המשב"ק הלא זה היא הרבנית, אמר לו תאמין לי שאינני מכיר אותה, פ"א נכנסה בתו לדבר עמו ולא הסתכל עליה, טענה לפניו הלא בתך אנכי, ענה לה וכי צריך אני להסתכל על נשים ולהיכשל בשמירת עיני משום שאפשר פ"א תיכנס בתי לחדרי.

אשכבתי' דרבי

כמה שנים הי' ברריישא עד ערב ר"ח מרחשון כ"ט תשרי שנת (תרע"ט) תר"פ שאז נסתלק לשמי מרום, ומנו"כ שם בריישא, משום שלפני זמן קצר נסתלק אחיו הרה"ק ר' הערשעלע מראזוואדאוו בריישא, ובאו לפניו ואמרו לו שאחיו חולה וחלש מאד, ולא אמרו שכבר נסתלק, אז אמר שיובילוהו לראזוואדאוו כדי שיסתלק שם ויניח שם, אח"כ כשנתוודע לו שהובילוהו אחר פטירתו אמר אם הייתי יודע שנסתלק לא הייתי מצוה להוביל אותו לראזוואדאוו, ע"כ כשנסתלק קברוהו שם בריישא.

ג' חשון

הגה"ק רבי ישראל מריזשין זי"ע

ואלה תולדות

הגה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע נולד ביום ג' תשרי שנת תקנ"ז לאביו ר' שלום שכנא בן הרה"ק ר' אברהם ה"מלאך" בן הרה"ק רבי ר' בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חוה בת הרה"ק ר' אברהם מקאריסטטשוב חתן הרה"ק ר' נחום מטשערנוביל זי"ע.

הרה"ק מרוזין העיד על עצמו שיש לו נשמה של חזקיהו המלך, מובא בספר אבן שתיה בשם אחד מזקני החסידים ששבת אצל הרה"ק מרוזין, ואצל השלחן הטהור היו מסובים צדיקים מפורסמים ובראשם הרה"ק ר' יחיאל מיכל מקורימא זי"ע בן הרה"ק ר' הירש מענדל בן הרה"ק רבי ר' זושא זי"ע שהי' נמי כשותף להרה"ק מרוזין בעת צרה שישב עמו בבית הסוהר מחמת אותו עלילה שהעלילו על הרה"ק מרוזין, ובאמצע סעודת ליל שבת ראו איך שהרה"ק מרוזין לוחש דבר מה באזנו של ר' יחיאל ושמעו שאמר לו "כאשר אבוא לעולם העליון אתדיין עם אבותי הק' מדוע הביאו נשמה גבוהה כמותי לדור שפל כזה"

במעלליו יתנכר נער

מסופר שבהיותו ילד קטן הלך לשוק הטבחים והראה להטבחים מה כן לקנות כי זה יהי' כשר ומה לא לקנות כי זה יהי' טריפה, וכשמוע מזה אביו הוכיחו על זה ואמר לו שלא יעשה זאת כי התיקון של הבהמה היא ע"י שחיטה כשירה וע"י הברכה שמברכין על שחיטתו, וע"י אמירתו הוא מעכב התיקון מהבהמות הטריפות, אך הילד טען לעומתו ברוב תמימותו אבל הלוא התורה חסה על ממונן של ישראל ולמה יפסידו בלוקחם בהמות הטריפות.

כשהי' כבן ה' או בן ו' מצאו אביו פ"א לבדו מהלך בחדר אנה ואנה סופק כפיו ומתיפח חרש, שאלו אביו למה זה תבכה, עמד הילד ושתק ואח"כ אמר: אוי אבא מחשב אני לעצמי כמה פעמים הרימותי את ידי שלא לש"ש.

ידוע שכל ימיו עשה סיגופים קשים על גופו ואף שנהג עצמו במלבושי כבוד ומלכות אבל ידוע שמנעליו שהי' מזהב הי' פתוח מלמטה ודרך על ארץ ממש, והסיגופים אלו כבר התחיל משנות נעוריו וילדותו, כשהי' ילד קטן נתייתם מאביו ואחיו הגדול הרה"ק אברהם מפרוהביטש זצ"ל גידלו, פ"א ראתה אשת הרה"ק ר' אברהם איך שהילד מחזיק בידו חתיכת ברזל מלובן באש ושם אותו על גופו הק', הלכה וסיפרה לבעלה מה שראתה, ר' אברהם קרא לאחיו הילד ושאלו על זה ענה לו הילד "הנני מוכרח להראות להיצה"ר כי לא יפחידוני מאומה בדברים כאלו היינו בצער הגוף, כי אין לי שום עסק עם הגוף".

תיקן העליונים

פ"א נכנס אחד מחסידי רוז'ין לבקר את הרה"ק ר' נחום בער זצ"ל בנו של הרה"ק שלום יוסף בנו הגדול של הרה"ק מרוז'ין זי"ע ולא מצאו בחדרו וחיכה על בואו, בינתיים פתח איזה ספר, וראה כתוב שם טעם על מה שנזהרים לא לאכול מה שהי' מונח תחת המיטה שישנו עליו בלילה, כי השינה הוא אחד מששים ממיתה נמצא ששורה רוח טומאה על המאכל, ובתוך כך נכנס הרה"ק ר' נ"ב ושמע מהחסיד מה שראה עתה בהספר, אמר רנ"ב א"כ לכוא' בצדיקים לא שייך טעם זה ולמה מ"מ נמנעים מלאכול, אבל לפי מה ששמעתי ממשמשו של זקיני הרה"ק מרוז'ין ניחא, כי המשמש סיפר לי שפ"א מאוחר בלילה אחרי שעזר לזקיני ללכת לנוח וכבר הסיר מעליו את המלבושים ויצא מחדרו,

ניגש אליו איש אחד וביקש ממנו שירשהו ליכנס להרבי גער בו המשמש ואמר לו איך תוכל ליכנס בשעה שהוא כבר שוכב במיטה והתחיל ההוא לבכות מרה עד שנגע ללבו של המשמש אמר לו אני אינני יכול לעזור לך אם אתה רוצה תיכנס, והוא נכנס, והמשמש חיכה ליציאתו ומכיון שעבר זמן רב וראה שהוא אינו יוצא, נכנס להחדר והנה הוא רואה שהרבי יושב במיטתו מלובש בכל בגדיו אפ׳ בחגורתו, שאל המשמש בחרדה הרי הכנסתי איש היכן הוא ענה לו הרבי וכי מה הפלא האם אינך יודע שישנם כאלו שליכנס הם צריכים רשות אצל לצאת יכולים בלי רשות ומבלי להרגיש בהם ביציאתם, וא״כ סיים רנ״ב מתורץ שהרי אצל צדיקים נמצאים מתים במטתם ממש.

כשברח מעבר לגבולות רוסיא ובא והשתקע בעיר סאדיגורא מצא ש״הירידˮ שבעיירה זו הי׳ דייקא בכל יום ששי, דבר זה הסיב עגמת נפש מחמת החילול שבת רח״ל שהי׳ נגרם עי״ז כי בדרך כלל העגלונים שהובילו את הסחורות לבתי הקונים היו יהודים פשוטים ועיקר פרנסתם היתה תלויה ביום זה ולא יכלו לעמוד בנסיון, אמר הרה״ק מרוז׳ין שעפ״י האר״י ז״ל מובא שלמה הי׳ צורך בעליה לרגל בזמן שביהמ״ק הי׳ קיים כי יש תיקון הנשמות ע״י הסתכלות הפרצופים זה בזה ומחמת זה הי׳ צורך בעליה לרגל שיתראו אלו עם אלו ויתוקנו ע״ז, והנה כאשר חרב ביהמ״ק בעווה״ר ונתבטל העליה לרגל איך אפשר להמשיך עם האי תיקון יש שני עצות א) ״הנסיעה להצדיקˮ מקום שמתאספים שם הרבה יהודים, ב) ההמון עם נוסעים ל״הירידˮ ששם נפגשים איש עם רעהו, וכ״ז בשביל תיקון הנשמות ע״י הסתכלות הפרצופין, וסיים ״נו אז איך בין דא וואס דארף נאך דעם ירידˮ הדבר יצא מפי הצדיק ורצון יריאיו יעשה, אחר כמה ימים הוציאו המלכות פקודה שיעבירו הירידˮ מסא״ג לטשערנוביץ ליום שני בשבת.

ג׳ חשון

הגה״ק רבי אליעזר מדזיקוב זי״ע

מתולדותיו

נולד לאביו הרה״ק ר״נ מראפשיץ זי״ע בשנת תק״נ בערך בעיר דוקלא, כבר בילדותו יתנכר הנער בפקוחותו ובחריפתו, ואביו חיבבו אותו למאד והי׳ רגיל ליקח אותו עמו כשנסע לצדיקי דורו, פ״א נסע עמו להרה״ק רבי וועלוועל׳ע זבארזישער זי״ע (בן המגיד מזלאטשוב זי״ע) ששהה אז בעיר זו, באותו זמן פרצה מגיפה בעיר הנ״ל ל״ע והשלטונות העמידו חבל מתוח בכניסת העיר כדי למנוע מאנשים זרים מלהכנס לשם כדי שלא יתפשט המגיפה בכל המדינה וכל מי שהי׳ ברצונו לדבר עם אחד מקרוביו תושב העיר נפגש עמו שם זה מצד זה וזה מצד זה, רבי אליעזר שהי׳ ילד פיקח הצליח להתגנב לצד השני של החבל מקום תושבי העיר ובכך הי׳ יכול להכנס להעיר, וביקש אביו ממנו שילך להרה״ק רבי וועלוועל׳ע – שהי׳ גדול ממנו בשנים – וימסור לו משמו שחפץ מאוד להתראות עמו, פ׳ שרמז לו בזה שהוא יבא להגביל, כשבא להרה״ק מזבאריז ומסר לו את דברי השליחות והבין כוונתו כנ״ל, אחז הרה״ק מזבאריז את כנף העליון של הבגד ונענעו, כי כך נהג תמיד לעשות בשעה שרגז ושאל את הילד: אליעזר׳ל מה אתה אומר, והשיב לו בפקחותו: איננו אומר כלום..., פ״א כששבת הרה״ק מראפשיץ אצל הרה״ק הנ״ל ואתו עמו בנו הילד אליעזר׳ל, בעת שלחנו הטהור בליל שב״ק בשעת אמירת הזמר ׳כל מקדש׳ שמע הנער שהרה״ק מזבאריז׳ הוציא כל תיבה ותיבה מפיו מתוך הסידור כמו ילד שמתחיל להתלמד עברי, כי כן הי׳ דרכו בקודש, ובעיני הילד הי׳ זאת לתמי׳ ושחק קצת, הרה״ק מזבאריז׳ הקפיד ואמר: ״אזוי, מ׳לאכט שוין פון מיר״ ומיד סגר את הסידור והפסיק מלזמר, הרה״ק מראפשיץ זי״ע נתן לבנו מכה קלה על הלחי, ונצטער הרה״ק מזבאריזש שבשבילו נענש הילד, וכמידת צדיקים פנה אליו בדברי רצוי דמבקש סליחתו שבשבילו קיבל מכה, ולפי שנתייירא הילד מהקפדתו ענהו בחכמה שאינו מוחל להרבי אלא אם כן יברך אותו, ואכן בירך אותו (י״ג אורות).

גם לקחו אביו בילדותו להסתופף בצל הרה״ק החוזה מלובלין זי״ע, שכיבד אותו לזמר בשלחנו הטהור, כידוע שהי׳ לו קול ערב ומתוק מאד, והי׳ החוזה קורא אותו בשם ״אונזער שפיל פויגעל״ והרבה דברים קלט אז מהחברייא הק׳ שהי׳ שם, ע״פ ציווי של החוזה זי״ע לקחו אביו בנערותו להמגיד הק׳ מקאזניץ זי״ע, שכיבד אותו להתפלל לפני התיבה, וכשניגש להעמוד להתפלל נפל עליו פחד ואימה בראותו את המגיד הק׳ מושכב על המטה סמוך להעמוד ועיניו הקדושים נשואות השמימה, ורמז לאביו שאינו יכול להתפלל מגודל הפחד, אבל אביו הראה לו שיתחזק ויאמץ לבו ויתפלל לפני התיבה, בסעודה השלישית כיבד אותו המגיד לזמר ׳דרור יקרא׳ ואמר בלשונו הק׳: ״דאס פויגעל וואס האט מיך דערפרייט זאל מיך נאך אמאל דערפרייען״, (בהיותו בצל אביו הק׳ וביקשו שירד לפני התיבה ענה ואמר לאביו דיש לו פני׳ דכשהוא מתפלל לפני העמוד הוא מעורר בתשובה את כל הקהל, אמר לו אביו ״אויב אזוי דארפסטו טאקע נישט צוגיין״).

כשהי׳ עם אביו ברימאנוב אמר לו אביו שיגיע זמן שיעמוד על פתחו של הרבי ר׳ הירש, וכן הי׳ כשנתפרסם הר״ר הירש בעולם, ונסע אליו לרימנוב כשרצה להכנס אליו אמרו לו הגבאים שהרבי ישן עכשיו וימתין זמן מה עד שיעיר משנתו, ורצו הגבאים ליתן לו כסא לשבת ולא רצה באמרו שרצונו לקיים דיבורו של אביו שיעמוד על פתחו של הר״ר הירש, כמו״כ נסע עם אביו לזידיטשוב אצל העטרת צבי זי״ע, ואצל הרה״ק מרוזין זי״ע, ואחר פטירת אביו הק׳ הי׳ נוסע להרה״ק הס״ק מראדישיץ שאף סמכו לרבי ומנהיג.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את הצ׳ מרת חי׳ בתו של הגביר הרבי ר׳ יחיאל מיכל ראזנעפעלד ז״ל (אחיו של הרב יעקב יוסף ראזנפעלד אביו של הרה״ק ר׳ שלום מקאמינקא זי״ע), אחרי הנישואין ישב בראווא על שלחן חותנו ועסק בתורה ועבודה במנוחה עד שחותנו נהפך עליו הגלגל ל״ע אז

נאלץ לעסוק במסחר היין, וכעבור זמן חזר לאביו הק' בראפשיץ, בהיותו שם בראפשיץ ברח מן הרבנות רק חפץ ליהנות מיגיע כפיו והתפרנס מקולו הערב שנתמנה שם לחזן בית הכנסת, עד אחר הסתלקות אביו הק' שנאלץ מחמת הפצרת זקני הצדיקים ובראשם הרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב זי"ע לקבל את הרבנות בעיר דזיקוב.

על כס הרבנות

כשהגיע המשלחת מעיר דזיקוב להציע לו את כתב הרבנות מכר כפתור זהב משלמותי' של אשתו (שיריים מעשירות שהי' לה מבית אבי') לעשות סעודה לכבוד המשלחת כמו המנהג דאז מגודל עניותו, ואח"כ הי' קבלת פנים שבה השתתפו רבים מצדיקי הדור ובראשם הרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב זי"ע, ואמר פלפול ארוך ונחמד, וכשגמר הפלפול עבר לדברי מוסר קשים כגידים ובתוך הדברים אמר: דאם תשמעו בקולי אתנהג אתכם בטוב ובנעימות ואם לא אעשה מכם 'שחת קצוצה', והמסובים נבהלו מתקיפותו, והרה"ק ר"ש מיערוסלוב העיר בחיוך: ר' אליעזר'ל במטותא מינך קצת מתינות..., גם בדרשתו הראשונה לבני הקהל לאחר דברי פלפול בענין טומאה בציבור אי דחוי' או הותרה, המשיך בפירוש הפסוקים בפ' שופטים בפסוק "כי תקרב אל עיר להלחם עלי" דקאי על רב העיר שקורא לכל אחד ואחד שבעיר הן אוהב הן שונא בקריאה של חיבה ושלום, והי' אם שלום תענך – שילכו בדרך התורה שנקרא 'שלום' הרי טוב, אבל "אם לא תשלים אתך, ועשתה עמך מלחמה וצרת עלי' וגו'" עד רדתה....

ענוות צדק

הנהגתו הי' כמו אביו שהסתיר כל מדריגותיו הק' בפשטות ובתוך דברי שיחת חולין שלו הי' טמירין בה רזין וחכמה עמוקה, ומאוד שנא את ה'שיינע יודן' והמראים עצמן לבעלי מדרגה, ולעת זקנתו סעד על שלחנו רק עם יחידי סגולה ובני עלי' האמתיים והי' מפרש מה שאומרים בזמירות לליל שב"ק וזכינו לקבל שבתות וכו' ומתוך מיעוט עוונות כלומר מתוך מיעוט חסידים כי החסידים דרכם לחשוב שהם מלאים עוונות וע"י שיהי' לו מעט חסידים יהי' לו מתוך מיעוט עוונות,

פ"א שלח הרה"ק רבי מאיר'ל מפרימשלאן זי"ע פרישת שלום אליו על ידי שליח שנסע לדזיקוב וצוהו לאמר לו בשמו שראה אותו בעולמות העליונים, כשהגיע השליח לדזיקוב סיפר הדברים כמסיח לפי תומו לבניו של רבי אליעזר'ל, וביודעם מנהגו של אביהם הק' שדרכו בקודש להסתיר מדריגותיו הגבוהים איוותה נפשם לשמוע תשובתו על זה שהרי עכשיו גילה הרה"ק רבי מאירל שאכן ראשו מגיע השמימה, על כן התלוו להשליח ונכנסו יחדיו לאביהם, כשהשליח מסר השליחות ענה לו ר' אליעזר'ל בדרך צחות: אכן ראה אותי בשמים פעם אחת וזה הי' קודם לידתי..., והוסיף: אולי מתכוון לשיעורי במשניות שאני לומד בהשכמת הבוקר (י"ג אורות).

עם דרי מעלה

ר' אליעזר'ל עמד בקשרי ידידות עם מרן הגה"ק הד"ח זי"ע, כי הוא קירב אותו כשבא פעם ראשונה להסתופף בצל אביו הק' (מראפשיץ), והי' דרכם לנסוע לבקר זה את זה לפרקים, פ"א חלה ר' אליעזר'ל והורע לו מאוד והי' מסוכן ל"ע ושלח למחותנו הד"ח זי"ע שיבוא לבקרו, ובבואו ציוה שיצאו כולם מחדרו, ויצאו כולם חוץ מבתו מרת בילא אלמנת הרה"ק ר' מאיר נתן זי"ע (בן מרן הד"ח שנקטף בדמי ימיו) שעמדה אחורי הארגז וממנה נודע שיחתם הק', ר' אליעזר'ל פנה אל הד"ח ואמר לו: מחותן הנני ירא מאוד העתירו נא בעדי שיהי' לי רפואה שלמה, השיב לו הד"ח למה המחותן רוצה לישאר בזה העולם השפל הלא בעלמא דקשוט ייטב לו ושם יפגוש עם אביו הרה"ק מראפשיץ וכו', ענה לו ר' אליעזר'ל: ולמה לא יחוס מחותני על בניי שהם נשארים יתומים בלי אב ומשענה, השיב לו הד"ח: וכי מה יעשה מחותני עם בניו כשיחי' בוודאי ישתדל עבורם שישיגו כסאות רבנות ובכן הנני מבטיח לכם שאשתדל שיהי' להם רבנות ומקור פרנסה בכבוד, ענה ר' אליעזר'ל ואמר: ידע המחותן שבשעה שאני מזמר בימים הנוראים "אין קצבה" ואני אומר 'דרי מעלה עם דרי מטה' נעשה אז שמחה וצהלה בכל העולמות והפמליא של מעלה רוקדים "און פאטשן צו", וזאת השמחה יחסר למעלה, ענה הד"ח דא"כ הדבר נלך למקוה, וכן הוה שהלך למקוה ופעל לו ישועה וחי אח"כ עוד ח"י שנים.

פ"א בחג הסוכות באמצע שלחנו הטהור קם ר' אליעזר'ל ממקומו והי' מסתובב בין המסובין וחילק להם מרק והי' משים לב שכל אחד יקבל חלקו ובראותו תמיהתם הרב של המסובין סיפר להם דבלילה ראה אברהם אבינו בחלומו ואמר לו בזה"ל: כך היא דרכה של הכנסת אורחים, אתה יושב בראש כמלך ואחרים משמשים ומגישים לאכול לפני האורחים ואינך שם לבך לדעת אם כל אחד קיבל חלקו, אני לא עשיתי כך אלא אני טרחתי בעצמי לשרת את האורחים שבאו בצל קורתי כמ"ש והוא עומד עליהם תחה העץ וגו', וע"כ קיים רצון צדיק לשמש בעצמו את האורחים (י"ג אורות).

ובא השמש

בראש השנה שנת תרכ"א אמר פי' בברייתא דרבי ישמעאל "כל דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד וכו'" ר"ל כל דבר שהי' בכלל – היינו הצדיק שהי' בזה העולם – ויצא מן הכלל ללמד – היינו שיצא מן העולם ללמד זכות – לא ללמד על עצמו וכו' – היינו דלא יצא ללמד זכות רק על עצמו אלא על כלל ישראל כולו יצא, במוצאי יום הכיפורים אחז ביוקנא קדישא דיליה ואמר: "מיר זען שוין אויס ווי רבי ישראל'טשע פון ריזשין", ולאחר ג' שבועות הבינו כוונתו שנסתלק בדיוק ביומא דהילולא של הרה"ק מרוזין זי"ע, קודם פטירתו ציווה שיתנו לו מים בכוס ששתה בו אביו הרה"ק מראפשיץ זי"ע קודם פטירתו ובירך שהכל ושתה, ויצאה נשמתו הק' בטהרה ביום ג' חשון תרכ"א ומנ"כ בדזיקוב והקימו אוהל על קברו.

מוסדות יטב לב
מסאטמאר
עיה"ק ירושלים תובב"א

ברכת ד' מציון

באיתנות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורננו ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכיתינו ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, העומד לימינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מוסדיתינו הק' במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוה"ר

אליעזר דוד פריעדמאן

הי"ו

עסקן נמרץ לטובת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחתו בהולדת בנו שיחי'

מ"ה יתן בשאליתינו, בעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ו משמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
ס לו מלא ברכית מענזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטוב
ד שנים וירעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ו יזכה לכל הברכות והישועות אשר בתוריתינו הקדושה חקוק וכתוב
ת בנה ויתכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכ"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

יש כח רבא יאקאן

דבר בעתו

שבת בראשית

לקט מדברי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון בעניני קדושת הימים ומועדיהם

וביותר בשבת בראשית שהוא הכנה לכל שבתות השנה כמ"ש בסה"ק. (תפארת שמואל)

◆◆◆

טעם למה נקרא שבת בראשית, ולמה לא נקרא כן פרשת נח או פרשת לך, "שבת נח", "שבת לך" אמר מורי חמי הגאה"ק ארי' דבי עילאי אבד"ק ווישניצא זלה"ה, דהענין כך הוא דבימים הנוראים הקדושים כל אדם היה לו אז הרהור תשובה וקיבל אז על עצמו איזה הנהגה טובה, כל איש לפי ערכו ומדריגתו, לכן נקרא: "שבת בראשית", שמזכירין להאדם שמה שעבר עבר ומעתה מתחיל סדר חדש וישתדל את עצמו שיהיה מעתה טוב. (דברי יחזקאל)

◆◆◆

הגאון הקדוש מצאנז זי"ע אמר טעם אמאי נקרא שבת זו "שבת בראשית", ולא כן הדבר בשבת פרשת נח ולך לך וכו', וביאר דהנה אמרו רז"ל במדרש דהעושה תשובה הקב"ה בורא אותו בריאה חדשה, ולפי זה נמצא דאחרי הימים נוראים אשר בני ישראל עשו תשובה וטהרו את עצמם מכל חטא ופגם, הרי הם כקטן שנולד מחדש, והלכך נקראת השבת הראשונה על שם המאורע "שבת בראשית", ראשית הבריאה החדשה של כלל ישראל. (עטרת חיים)

◆◆◆

הנה השבת הזה הוא בין קיץ לחורף, כי הוא סיום ימי הקיץ והתחלת ימות החורף, והשבת מקשרם ומחברם בסוד אור ישר אור חוזר, והנה עיקר עבודתינו בימי הרצון שעברו עלינו להמשיך רפואה לחולי ישראל והבריאים לא יחלו ח"ו, ולכוונה זו אנו אוכלין תפוח בדבש בליל ראש השנה, כי התפוח מסוגל להמשכת הרפואה, כמו שאמרו ז"ל (ע"ז מ:) אצל רבי, שהיה לו חולי מעיים והביאו לו יין של תפוחים ונתרפא, ועיין כתבי מרן זצ"ל ב"אמרי נועם" על המועדים, אשר ש"ה עקיד"ה עולה תפו"ח – כי השופר [הוא] זכר לאילו של יצחק, ועקידת יצחק לזרעו תזכור, גם בחג הסוכות יש לנו רזא דתפוח, כי סכ"ת דו"ד עולה תפו"ח, הכל לרמז להמשכת הרפואה, וגם בשבת הוא רזא דהשמכת הרפואה, כטעם "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא" (שבת יב.) על כן יש לנו סוד התפוח להמשכת הרפואה, כי קי"ץ חור"ף עולה תפו"ח ומקשרין אחרית בראשית השנה, להמשיך רפואה וחיים ארוכים לכל ישראל (עטרת ישועה)

◆◆◆

שבת בראשית שייכת עוד לימים הנוראים וכשעברו הימים הקדושים והנוראים שהיו לנו הרבה מצוות במחשבה ודיבור ומעשה, מצוות עשה דאורייתא ומצוות דרבנן, וכשאדם נותן אל לבו, שהיה באפשר לקיים אותן המצוות, ביתר קדושה ובטהרה, וביותר השתקוקות וגעגועין, עולה מורא על ראשו, שחס ושלום אי אפשר לתקן עוד אחר שכבר עברו הימים הקדושים, אל יאמר כן ולא יתאייש מלשוב, כי כעת היא השבת הראשונה בשנה זו, והיא שייכת עדיין לימים הקדושים, על כן יש בכח שבת זו לתקן הכל על נכון. (מהר"י)

◆◆◆

אי' בזוה"ק כי מילת ראשית הראה על ע' תרעין לאורייתא, הרי אומר שממלת בראשית נמשיך הפנים לכל התורה, כמו כן בשבת בראשית נפתח פנים לכל התורה, ולבני ישראל הדבקים בתורה נמשך הפנים לכל אחד מישראל משבת בראשית למשך כל ימות השנה. (חידושי הרי"מ)

עובדא ידענא שפע"א אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלוא זי"ע כשחל שבת בראשית בער"ח מרחשון טעה פעם הבעל מפטיר וקרא הפטרת השבוע ולא הפטורת "מחר חודש" וציוה הרה"ק מבעלזא זי"ע אחרי תפילת מוסף לילך לבית הכנסת ולקרות בתורה עוד הפעם כל סדר בראשית ולומר ההפטורה של מחר חודש, ונתן טעם לדבר יען כי בשבת בראשית היה מנהג לקרות כמה פעמים כמו בשמחת תורה מפני שחביבה היא בהתחלת התורה, ועל כן אע"פ שאנו אין נוהגין כן עכ"פ בעילה כל דהו ראה לנכון לעשות כמנהג הזה ולכפול עכ"פ פעם אחת קריאת הפרשה.

(דברי ישראל)

◆◆◆

שבת בראשית יש בו הארת חג שמחת תורה, ע"פ מה שאמר אדמו"ר אבי ז"ל בשם הרה"ק מטשורטקוב ז"ל על שבת שאחרי חג השבועות שהעולם קוראין אותו שבת נאך (אחרי) שבועות, ואמר כי השבת הזה הוא נאך (עוד) א שבועות, כי בשבת שאחרי החג עדיין נמשכת הארת החג, ואותו דבר בכל שבת שאחרי חג, א"כ בשבת יש בו הארת שמח"ת, ואדמו"ר א"ז בעל יסוה"ע ז"ל אמר כי שבת בראשית הוא נגד ר"ה, נח נגד יוה"כ, לך נגד סוכות, וכן האמת כי בש"ק יש בו ב' הבחי' ר"ה ושמח"ת, וזהו וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים, ר"ה ויוה"כ נקראים ימים וחגים נקראים זמנים, וב' סגולות אלו של ימים וזמנים יש בקדושת ש"ק, ויברך אלוקים את יום השביעי הוא נגד וברכתו מכל הימים, ויקדש אותו הוא נגד וקדשתו מכל הזמנים. (בית אברהם)

פנימי תשפ"ד בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור גומלין אצל כ"ק אדמו"ר מפינסק קארלין שליט"א בבית האכסניא בקרית יואל יע"א

יום א' פרשת חקת בלק תשפ"ג לפ"ק

האדמו"ר מפינסק קארלין: דער רבי געבט מיר רשות אהנצוהייבן זאגן עפעס?, איך בין א כהן....

רבינו: נו, אדרבה.

האדמו"ר מפינסק קארלין: איך קען מיך נישט בארוהיגן פון וואס ס'טוט זיך דא אין מאנרא, ממש כ'קען מיך נישט בארוהיגן, אזא ציבור, אזוי ערליך, עם ליגט ממש די יראת שמים אין די לופט.

רבינו: מ'האט געזעהן דאם ביהמ"ד ווי אזוי מ'זיצט און מ'לערנט (בהיכל התורה המורחבת בקומה הראשונה של בנין ביהמ"ד)?

א' ממלוויו: יא, מ'האט געוויזן דעם רבי'ן (מפינסק קארלין) אונטן דעם היכל התורה.

דער רבי האט געדאוועט איין טאג אין די ישיבה, און די אנדערע טעג אין כולל אברכים, דארט איז דא א שטאטער מנין, דער רבי האט יעדן טאג דארט געדאוועט מיט זיי.

רבינו: מ'האט אבער געזעהן ווי אזוי די בעלי בתים קומען לערנען אינדערפרי און אויפדערנאכט, ערב ובוקר, דארט אין ביהמ"ד? יעדן אינדערפרי איז פיל, סיי צופרי איז אזוי און סיי אויפדערנאכט.

האדמו"ר מפינסק קארלין: יא יא, א ודאי.

איך האב א שיעור מיט רבי אהרן מרדכי רוטנער,[1] האט ער מיר געזאגט אז היינט זעהט מען טאקע נישט קיין מלכים איבער די וועלט. אבער ער זאגט, אין פוילן, אז מ'איז ארויס געגאנגען אין פוילן און מ'האט געזעהן א שיינעם בנין, וואס איז געווען דער שפראך? 'וואס זאגט איר אויף דעם בנין וואס דער קייסער האט געבויעט...?' איך זאג דא, אז דאס זאגט מען אלץ אויף דעם ביהמ"ד וואס דער רב (מרן רבינו שליט"א) האט געבויעט די אלע יארן, ממש אן ענין פון א מלכות..., מ'זעהט נישט אזאנס.

רבינו: ברוך ה', אידן קומען דאווענען, אידן קומען לערנען, מ'פירט שיינע שטובער, קרית יואל איז זייער אן ערליך מקום.

האדמו"ר מפינסק קארלין: ממש מ'זעהט ווי די שכינה רוהט אויף די יונגעלייט און אויף די בחורים. בפרט א שבת דא איז דאך ליכטיג, מ'זעהט נישט גארנישט פאר די אויגן.

רבינו: באמת א גאנצע וואך זעהט מען אויך נישט דא קיין גוי, חוץ אפאר גוי'שע ארבייטער'ס זעהט מען נישט קיין גוי פאר די אויגן, ב"ה ס'איז א ריין מקום.

כ'האב געהערט פון טאטן ז"ל, דער זיידע רבי מאטעלע האראנסטייפלער האט געוואוינט אין אוקריינא, דארט האט דאם געהייסן א 'מגיד', דארט איז נישט געווען דער טיטול 'רב', רבי, נאר 'מגידות', אמאל האט ער באקומען פון א שטעטעלע א קאנסום אויף 'מגידות', האט ער צוזאמען גערופן די שטוב און ער האט געמאכט א סעודה, ס'איז אין געווען א גרויסע שמחה אז ער האט באקומען א קאנסום פון יענעם שטעטל. ס'איז געווען א גרוים חידוש, וואס מאכט ער אזא עסק פון א קליין שטעטל? האט אים עמיצער געפרעגט וואס איז דא די

---

1 הגאון הצדיק חו"פ רבי אהרן מרדכי רוטנער ז"ל רב ודומ"צ בעיה"ק ירושלים ת"ו ור"מ בישיבת המקובלים שער השמים, נלב"ע ביום כ"ט תמוז תשפ"ג לפ"ק.

גרויסע גליק? האט ער געזאגט "אין יענעם שטעטל איז נישטא קיין קלויסטער, מילא האט דאס א גרויס חשיבות".

והמשיך רבינו: "קרית יואל איז אויך א שטאט וואס האט נישט קיין קלויסטער"...

האדמו"ר מפינסק קארלין: אין יעדן צווייטע גאס זעהט מען נאך א ביהמ"ד און נאך א ביהמ"ד, אהן א שיעור בתי מדרשים. און נאכדעם די בנין פון די כוללים איז דאך ממש מורא'דיג, איין שטאק נאכ'ן צווייטן מיט לומדי תורה.

רבינו: עם איז דא דארט אפשר זיבן הונדערט יונגעלייט. מ'דארף אלץ צובויען בליעה"ר, יעצט בויעט מען צו פון אונטן א פרישן שטאק.

מ'קען זאגן אין דעם פרט איז ב"ה אכשר דרא, אזויפיל יונגעלייט זיצן און לערנען מ'פארהערט זיך גאנצע מקצועות, א זאך וואס מ'האט נישט געזעהן אמאל.[2]

האדמו"ר מפינסק קארלין: און נאכדעם מ'זעהט ווי עס צושפרייט זיך, איך בין היינט געפארן דארטן וואו מ'האט געבויעט די נייע געגנט (שכונת ויואל משה) דאס איז כמעט א שטאט פאר זיך.

רבינו: עם בויעט זיך אין קרית יואל היינט צוטאג כאטשיג פינעף הונדערט דירות וואס איז אינמיטן בויען, פינעף הונדערט דירות וואס עס וועט אי"ה פערטיג ווערן ביז א יאר.

האדמו"ר מפינסק קארלין: כ'מעג פאררעכטן? וויל מ'האט מיר געזאגט היינט זיבן הונדערט דירות.

רבינו: אבער ביז א יאר וועט זיין כאטשיג פינעף הונדערט נייע דירות, עס בויעט זיך נאך אבער עס דויערט אביסל ביז ווילאנג ס'ענדיגט זיך, ביז א יאר וועט אי"ה זיין פינעף הונדערט דירות.

האדמו"ר מפינסק קארלין: כ'האב דעם פרייטאג צונאכטס איבער געזאגט א ווארט פונעם רב (רבינו שליט"א), כ'האב געהערט אז דער רב האט געזאגט אז

---

2 ולחיבת הקודש נעתיק כאן מ"ש מרן רבינו שליט"א בהזדמנות אחרת תחת אחד השיחים, כדלהלן:

"מ'מוז אויף דעם זאגן פונקט פארקערט, נישט אויף אלעם דארף מען קרעכצן, עס זענען דא זאכן אויף וואס מ'דארף זיך צו פרייען, מיט דעם איז אויך אזוי, דאס איז איינע פון די ענינים וואס איז דייקא בעסער.

כ'האב אמאל געהערט פון טאטן ז"ל האט ער געזאגט אז די תלמוד תורה שטייט היינט אסאך בעסער ווי אמאל, ער האט זיך נישט געשעמט עס צו זאגן. און ווער רעדט נאך ביי די חינוך הבנות אין בית רחל, איז היינט צו טאגס אסאך אסאך בעסער ווי אמאל. פונעם פעטער ז"ל האב איך נאכגעהערט, אז ער האט אמאל געזאגט פארן טאטן זכרונו לברכה, אז אינדערהיים האט ער אין די ישיבה געארבעט אויף די בחורים, אויף פערציג פראצענט – יעדער סוחר ווייסט ווען מ'ארבייט דארף מען צו וויסן וואס זענען די רווחים אויף וויפיל פראצענט מ'ארבייט – האט ער געזאגט אז אינדערהיים האט ער געארבייט אויף פערציג פראצענט, די פירות וואס זענען אריסגענקומען און וואס ס'איז געבליבן אויף שפעטער די אנדערע זענען געבליבן פארגרעבט, אבער דאהי ארבעט ער אויך מיט די בחורים, און ער ארבייט אויף אכציג פראצענט. - זעהט מען פון דעם אז אמאל איז געווען אסאך שוואכער ווי היינט. - די ישיבות גיבן היינט ארויס הערליכע פירות, אסאך שענערע פירות.

נאך מער, היינט צוטאגס זעהט מען בעלי בתים זיצן און לערנען און 'פארהערן' זיך, ווען איז דאס אמאל געווען אז בעלי בתים זאלן זיך פארהערן?. נישט נאר בחורים פארהערן זיך, בעלי בתים פארהערן זיך!.

אמאל האט נישט געפאסט פאר אן עלטערן בחור זיך צו שטעלן צו א פארהער, היינט צוטאגס אז דער אכט-און-צוואנציג יעריגער אינגערמאן שטעלט זיך צום פארהער, איז דאס משפיע אז א בחור פון אכצן יאר זאל זיך אויך פארהערן. – איך מוז אייך זאגן, איך זיין אין די ישיבה און ס'קומט מיר אויס כסדר צו פארהערן בחורים, איך האב די וואך

פארהערט א בחור פון די ישיבה טויזנט בלאט גמרא בעל פה אויף איין מאל! פון איבער צעהן מסכתות, מסכת נאך מסכת, אהין און צוריק, ער האט געקענט עפעס הפלא'דיג, עס איז שוין דער צווייטער בחור אין די לעצטע פאר וואכן, מיט עטליכע וואכן צוריק האב איך געהאט אן אנדערן בחור וואס האט זיך אויך פארהערט אריבער טויזנט בלאט גמרא בעל פה!, איינער איז זיך גרייט געווען צו פארהערן ש"ס!, איר הערט? זיך פארהערן מיינט ער האט דאס געהזר'ט און ער קען דאס בעל פה!, דאס איז אמאל געווען?, אין דעם איז באמת אכשיר דרא.

כ'בין שוין ב"ה צעענדליגער יאר מיט בחורים אין די ישיבה, און ווי פריער געזאגט א חלק פון מיין ארבעט איז צו פארהערן בחורים, ס'מאכט זיך כסדר אז בחורים קומען זיך פארהערן פינף הונדערט בלאט, אדער אנדערע גרויסע זאכן, וועו איז דאס אמאל געווען אז א בחור פון אכצן יאר זאל זיך שטעלן צום פארהער אויף טויזנט בלאט?!, דריי הונדערט בלאט, דאס איז א נארמאלער זאך.

אמאל איז מען אויפגעשטאנען פארטאגס, דאס איז שוין א זאך וואס איז אמאל געווען בעסער, מיט דעם איז ביי אונז אין קרית יואל שענער, איך וואוין אין קרית יואל, אום פינעף דרייסיג פארטאגס אין דער היכל התורה שוין פיל מיט לומדים, נישט פון כולל אינגעלייט אדער בחורים, די בחורים שטיינן אויף אויף פארטאגס, אבער זיי גיינן לערנען אין די ישיבה, איך רעד פון די בעלי בתים, אום פינעף דרייסיג איז שוין דער היכל אנגעפילט, באמת הייבט זיך דאס אן ביי די נאכט, אז מ'לייגט זיך פרי הייבט זיך אהן דער טאג פרי, אויב גייט מען שלאפן שפעט, די נאכט ווערט פארשלעפט, צום ביישפיל א מסיבה דא אין שטאט הייבט זיך אן עלף אזייגער, מ'קען דאך נישט מתקן זיין די שטאט, דארף יעדער יחיד זעהן אויף זיך. אבער אין קרית יואל איז נישט אזוי, אין קרית יואל לייגט מען זיך טאקע פריה, א מסיבה אין קרית יואל הייבט זיך אן פריה, ממילא שטייט מען אויף פריה".

ס׳איז דא א מדרש, מה ראה קרח לחלוק על משה, ער האט געזעהן פרשת פרה אדומה, האט דער רב מצרף געווען ביידע פרשיות, פאר די ארץ ישראל׳דיגע און פאר די חוץ לארץ׳דיגע.[3] וואם דער רב האט געזאגט האט מען מיר נישט געזאגט, מ׳האט מיר נאר געזאגט אנהייב פון די מדרש. וואם דער רב האט געטייטשט האב איך נישט געהערט.

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן הצלחה רבה, מ׳זאל קענען אויפטוהן פארץ באשעפער׳ם וועגן, מ׳זאל קענען מרבה זיין תורה און טהרה וקדושה פאר אידישע קינדער מיט הרחבת הדעת און סייעתא דשמיא.

האדמו״ר מפינסק קארלין: דער עולם וואלט אויף לעקיך פונעם רבי׳ן... דער רבי זאל טיילן..

ובירך רבינו על המזונות, והאדמו״ר מפינסק קארלין הרשיט את ידו לקבל לעקיך מידו של רבינו

ואמר רבינו: א רבי דארף טיילן, א רבי דארף נישט נעמען... ער דארף נעמען געלט..., דאם יא...

האדמו״ר מפינסק קארלין: מ׳דערציילט אז דער יהודי הקדוש איז געווארן רבי בשעת דער רבי פון לובלין האט נאך געלעבט.

רבינו: יא אוודאי, און דער רבי פון לובלין האט געהאט אן הקפדה אויף אים.[4]

האדמו״ר מפינסק קארלין: האט ער געזאגט אז דער רבי פון לובלין האט אויך אזוי געטוהן בחייו פונעם רבי ר׳ אלימלך,[5] האט דער רבי פון לובלין געענטפערט, איך בין שוין נישט געפארן צו מיין רבי׳ן מער.[6]

---

3 באותה שבוע היו עדיין סדר הפרשיות בחו״ל ובארה״ק חלוקות, בארה״ק כבר קראו פ׳ חקת, ובחו״ל עוד קראו פ׳ קרח.

4 מן החובה לציין מה שמובא בס׳ נפלאות היהודי (אות שנ״ו) שצדיקים אמרו שהמחלוקת שהיה ביניהם היתה מהדברים הטמונים בכבשונו של עולם, והיו אומרים אשר מי שמבין בתנ״ך המחלוקת של שאול המלך ע״ה עם דוד המלך ע״ה הוא יבין עומק ענין המחלוקת שהיה בין רבנו מלובלין עם תלמידו היהודי הקדוש והנסתרות לה׳ אלוקינו.

ועיין בס׳ נפלאות חדשות (פרשת בראשית) שהיהודי הקדוש סיפר בעצמו על אחד מבעלי מחלוקתו הגדולים, שהבעל דבר יגע עמו כ״ח שנים כדי שיהא ירא שמים, כדי שיהיה דבריו נשמעים מה שידבר לשון הרע על היהודי ז״ל אצל הרבי ז״ל מלובלין, מחמת שהרבי ז״ל לא יקבל לשון הרע מאיש פשוט רק ממי שהוא ירא שמים וממנו יקבל לשון הרע.

ומהגדולים המתקנאים לכבוד הרבי היה רבי בער מקינצק והרב יקותיאל (אחי הרב פרץ הגדול מפרשיסחא), ועליהם אמר היהודי: איש בע״ר לא ידע וכסי״ל לא יבין, והיה אומר עליהם שהם בטבעם בעלי מחלוקת, שאף אם יהיו בין עצי היער יהיה להם עימם מריבה.

5 עיי׳ בס׳ נפלאות הרבי (אות מ״ב) מרן זצללה״ה מלובלין כשדר עוד בלאנצהוט עוד בחיי רבו הרבי ר׳ אלימלך ז״ל התחיל להמשיך עדה, והיה הקפדה לרבו הנ״ל על זה.

פעם אחת נסע גם החסיד רבי דוד מק״ק זילין (השוכנת בין ליזענסק ולאנצהוט) ללאנצהוט אל הרבי מלובלין, והרגיש הרבי ר׳ אלימלך בזה, ונסע לזילין ובא לבית חסיד שלו ר׳ דוד, ושאל לאשתו איה בעלה, ואמרה שהלך לבית המדרש, במחשבה שבין כה וכה יבוא בעלה מלאנצהוט, ויצאה מחוץ לעיר להגיד לבעלה בכדי שגם הוא יאמר כן, אבל הוא אמר איך אוכל להונות את רבי שיודע ומרגיש מנסיעתי - ובבואו לביתו שאלו הרבי ר׳ אלימלך למה נסע ללאנצהוט, השיבו, הרבי גדול וגבוה עבורי, ואמרתי אסע אל הרבי מלאנצהוט, אין איך וועל מיך שטעלין עהם אויף דיא אקסיל, וועל איך אפשר קענין דער גרייכן אל כבודו, עיי״ש ההמשך.

ובס׳ י״ג אורות (ח״ב) מובא עובדא זו בשם רבי איציק׳ל מפשעווארסק ז״ל ששמעו מהרה״ק משינאווא , וסיפר שהרה״ק משינאווא נענה ואמר, ׳א השגה פון א חסיד צו נוצן דעם רבי׳ן פון לובלין אלס א לייטער....׳, ע״ש.

6 עיי׳ בס׳ תפארת היהודי (אות צ״ח) פעם בעת שנסע רבינו הקדוש זצללה״ה (היהודי הק׳) ללובלין, והיה זה בעת המחלוקת, ולקח אתו עמו את תלמידו האהוב לו ביותר שאת, הלא הוא הרב הקדוש הרבי ר׳ בונם זצללה״ה מפרשיסחא, ואמר לו בוא ונכנס להיכל הקודש נאוה קודש של הרבי לקבל פניו, וכאשר באו לבית המקודש של הרבי הקדוש זצללה״ה, שמח אתם שמחה גדולה וישבו יחדיו כשבת אחים באהבה ואחוה וריעות, אז אמר הרבי הקדוש ליהודי הקדוש, תאמינו לי שאני אוהבכם מאוד, וגם הנני חפץ בחבורתכם וגם הנכם נאמנים עלי כמאה עדים יותר מן המלשינים עליכם, אכן יען שיש מלשינים השונאים אתכם, וכפעם בפעם יש מלשינות עליכם, לכן יהיה עצתי נכונה שלא תסעו עוד מהיום לכאן, ותתנהגו כטוב לפניכם בעיירכם, כי גם אני בעת היותי אצל רבי הקדוש הרבי ר׳ אלימלך זצללה״ה היה גם כן בינינו כדברים האלו, ונתיעצתי שלא ליסע עוד לליזענסק, על כן גם אתם שמעוני, וכמוני לא תסעו לכאן, ואחר כך פטרם הרבי לשלום.

וכשיצאו אמר הרב הקדוש הרבי ר׳ בונם זצללה״ה מפרשיסחא להיהודי הקדוש ז״ל שיעשה בעצת הרבי הקדוש מלובלין זצללה״ה, אז פתח וכן מובא בס׳ תולדות היהודי הק׳ שהרבי מלובלין אמר על רבי יקותיאל הנ״ל, אשר הבעל דבר שמר את נפש ר׳ כיסעלע ארבעים שנה אפילו מידי הרהור עבירה, כדי שאקבל מאיתו עתה את המלשינות.

ועיי׳ בס׳ שיחות חיים שהמגיד הק׳ מקאזניץ אמר שהטעם שהרבי מלובלין לא רצה שרבנו היהודי הקדוש ינהג בחייו, אף שבעצמו נהג כן בחיי רבו הרב הקדוש מליזענסק, מחמת שידע שליהודי הקדוש יש לו לנהוג אך זמן קצר וקצוב, ולכן עיכב אותו כדי שיאריך ימים יותר.

רבינו: ער האט זיך אוועק געצויגן.

האדמו"ר מפינסק קארלין: דער רבי פון לובלין האט געהאט טענות צום יהודי הק' פארוואס קומסטו צו מיר. האט ער געזאגט, 'דער רבי האט שוין נישט געדארפט קיין רבי'ן, אבער איך דארף נאך א רבי'ן'.[7]

רבינו: כ'האב געוואוסט ער האט זיך אוועק געצויגן פון דארט, כ'האב נישט געוואוסט עד כדי כך אז ער איז שוין נישט געפארן מער צו אים.

דער רבי ר' אלימלך האט אויך געהאט א הקפדה אויפן רבי'ן פון לובלין.[8] אבער ער האט געזאגט, 'איך בין דאך אוועק געפארן און ער זיצט מיר דא...'.[9]

האדמו"ר מפינסק קארלין: דער חידושי הרי"ם האט אויך געהאט א קפידא פון רבי משה'לי קאזשניצער, ער האט נישט באלד אנהויבען צו פירן, נאר ער איז געגאנגען צו א צווייטן רבי'ן.

רבינו: זיין אוועקפארן איז געווען מיט מסירות נפש...[10] און דער חידושי הרי"ם איז דעמאלטס געפארן קיין קאצק,

---

היהודי הקדוש את פיו הקדוש והטהור ואמר, אל מי תדמיוני ואשוה, הרבי הקדוש היה יכול לעשות כן אצל רבו הרבי ר' אלימלך זצוקללה"ה, יען שלא היה רוב חכמתו ממונו, כי מקודם קיבל לקח מרבנו הקדוש והטהור הרבי ר' בער זצלל"ה, לא כן אני, שרוב חכמתי מהרבי הקדוש זצוקללה"ה, ע"ש.

ועי' בכתבי קודש אמרי צבי (אות ד') שפעם אחת בעת שבא היהודי הקדוש ללובלין, והיה דרכו להתאכסן שם בלובלין אצל רבי הירש וואליער, אמר לו הרב הירש וואליער, באם ידע רבנו מהמחלוקת והאש שנתהווה אצל הרבי, אחר נסיעת רבנו מפה בודאי לא בא רבנו עוד לפה, והשיב לו היהודי באם אדע שהרבי איננו גדול ממני רק אלף פעמים ככה, בודאי לא הייתי בא אליו, אבל מה אעשה שאפילו מלאכים ושרפים אין להם ידיעה בגדלות הרבי, לכן הנני נוסע במסירות נפש.

7 ועי' ברמתים צופים (ערך האחרון אות כ"ז) שאף בעת שקמו מתנגדיו כנגד היהודי הק', וניסו להפרידו מעל רבו הקדוש, בכל זאת לא נמנע מלהמשיך לנסוע אליו, ואמר להרה"ק הרמ"מ מרימנוב זצלה"ה כי מוכרח הוא ליסע תמיד ללובלין, כי ראה בספרא דאדם קדמאה שהוא תלמיד הרבי. - וכן אמר להר"מ מפרעמישלאן זצלה"ה, רבי אין לנו רק בלובלין.

ועי' בס' שיחות חיים (עמ' ד') שעד כדי כך גדלה על היהודי הק' אימת רבו הקדוש, עד שמעולם לא עלה לתורה אצל הרבי מלובלין, וגם לא התפלל לפני התיבה, מפני שהיה יודע שבאם יתפלל לפני התיבה היה יכול לבא להתפשטות הגשמיות עד כלות הנפש ממש מחמת הצטיינותו באימת רבו עד להפליא כידוע, ומטעם זה גם חשו עליו מלקוראו לתורה.

ועי' בס' אוהל שלמה (ח"ב עמ' י"ז) שפעם אחת בעת שישב היהודי הקדוש אצל שלחן רבו הקדוש בלובלין אצל הסדר בפסח, ובהגיעו באמירת ההגדה למאמר ובמורא גדול זו גילוי שכינה, פתח הרבי ז"ל את טליתו אשר היה מעוטף בו ראשו, והסתכל בו, והתחיל היהודי לרעוד כל כך עד שנשרו שני שיניו.

8 עיי' בס' נפלאות הרבי (אות קצ"ח) שהרבי מלובלין הגדיל על כל בני דורו, והנועם אלימלך אמר כי הוא גדול כמותו, וכמה ענינים שלח ללאנצוהט, עד שנאספו אליו עדה, אז דיבר עליו הנועם אלימלך, שאלו בנו הרה"ק רבי אלעזר, הלא אתה בעצמך צוית עליו להיות רבי, אז בכה ואמר הלא אני רוצה לחיות עוד, אז נסע אל הרבי מלובלין וביקשו שיפסיק לנהל עדתו, שנוגע זה לחיותו של אביו, על כן לא יקבל אנשים עוד, השיבו, זה לא אעשה, שאול לא רצה במלוכה ואח"ז נודע מדוד המלך ע"ה.

ועיי' בס' הנ"ל (אות קצ"ו) שהרה"ק רבי מאיר יחיאל ממאגלניצא בליל שמחת תורה באמרו אתה הראת וכו' אמר י"ח פעמים קומה ה' למנוחתיך, והעולם אחריו.

וסיפר כי בבל שמחת תורה בליזענסק היו הרבי מלובלין והאוהב ישראל מאפטא, ופעם אחת לא היו והצטער הנועם אלימלך, אמר לו בנו הרה"ק רבי אלעזר, הלא יש זולתם גדולים, השיבו, שבכל שנה כל התלמידים מסייעים לי בהקמת הבית המקדש העליון ומכניסים שם כל דבר המקודש לשם, והרבי איציקל מלאנצוהט והרבי אברהם יהושע העשיל מטיטשין מכניסים הארון והלוחות, ועתה חסרים לי אותן, ואני אומר י"ח פעמים קומה ה' ואין תועלת מזה.

9 יש לציין מה שמובא בס' שארית ברוך - בריזדאוויץ (עמ' ז' אות ל"א) שהרה"ק רש"ז מוויעליפאלי זצלה"ה היה מפורסם מאוד לאיש מופת והיו באים אליו ממרחקים עבור ישועה, והרה"ק הרבי ר' אשר'ל מראפשיץ וכן שאר הצדיקים שבדור ההוא היו מתנגדים לו מאד, ובאותו זמן היה הרה"ק רבי יוסף ז"ל מדאמבראווא בראפשיץ, ושאל אותו הראפשיצער רב, אם גם הוא מתנגד לויעלפאלער, והשיב לו, הלא תלמיד חכם הוא, ותלמיד חכם הוא בבחינת שבת, ואיתא שחילול שבת מצוה בגדולים, על כן אני מניח המצוה הזאת לכם.

ובס' שלשלת הזהב- וויעליפאלי (פ"ו עמ' מ"ז) מובא בשם נכד הרה"ק מויעליפאלי, וז"ל: כאשר בא הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא להשתתף בשמחת סעודת התנאים של א' מנכדי וויעלפאלי, נענה ואמר להנוכחים בעת שנטל בידיו הספל לנטילת ידים, 'הכל מודים שזקינכם הרה"ק רבי שלמה זלמן מויעליפאלי היה צדיק אמת, אלא שההתנגדות נגדו היתה מטעם אחר, כי ידוע שאחרי פטירת הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ, נתמנה חתנו רבי אשר ישעיה למלא מקומו, ורבי שלמה זלמן מויעליפאלי שלא כתלמידים אחרים החל לנהוג באדמורו"ת בחיי רבי אשר'ל, ולא מנע עצמו מלנהוג אפילו בקרבת מקום של שלושה מייל ממעונו של רבי אשר'ל, בעוד שתלמידים אחרים לא כיהנו באדמורו"ת כל עוד היה הצדיק רבי אשר'ל חי, זו היתה סיבת ההתנגדות לזקנך.

והוסיף עוד הרבי משינאווא, וסיפר על החוזה מלובלין שהחל להנהיג עדה עוד בחיי רבו הרבי ר אלימלך מליזענסק, אך התרחק מרחק ניכר עד ללובלין מן הטעם האמור.

10 לתועלת הקוראים נעתיק השתלשלות העניינים כפי שמובא בס' מפי ספרים וסופרים מהגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן ז"ל (על אבות עמ' ת"מ):

אבער וועז דער קאצקער האט זיך איינגעשפארט, האט דער חידושי הרי"ם אנגעפאנגען צו פירן בחייו פונעם קאצקער.

אין יענע יארן איז געווען די תקופה וועז ער האט אנגעהויבן צו פירן.[11]

האדמו"ר מפינסק קארלין: ווייל בשעת דער קאצקער האט עם אהנגענומען האבן זיך ביידע געשפארט.[12]

רבינו: דער חידושי הרי"ם האט אים מכבד געווען אז ער זאל זיין רבי. אבער שפעטער איז אזוי געווען, ער האט אנגעהויבען צו פירן.

האדמו"ר מפינסק קארלין: נישט דער איזשביצער האט אהנגעפאנגען צו פירן?[13]

ומעשה שהיה כך היה, החידושי הרי"ם זכה להתגדל בביתו של הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ל, מפני שאמו נתייתמה בצעירותה, ולקחה המגיד לביתו וגידל אותה בביתו, מפאת היותה קרובת משפחתו, וגם לאחר נישואיה היתה תדיר בביתו, וע"כ היה גם הרי"ם מצוי הרבה בביתו, והוא היה רבו המובהק.

לאחר פטירתו המשיך לנסוע אל בנו הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ ז"ל אשר שמח כמוצא שלל רב על הגאון והקדוש שהצטרף לשורת תלמידיו [ועיי' בספר מפי ספרים וסופרים לפרשת תולדות הערה נ' שהמנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל היה מתפלל ונותן צדקה שיגיעו חסידים חשובים לשבות אצל אביו הדרכי תשובה ז"ל, והסביר טעמו, כי בעת שיש חסידים גדולים בשולחנו של אביו, הרי הוא אומר דברי תורה עמוקים יותר].

פעם אחת ישב הרה"ק מקאזניץ בראש השלחן ואמר דברי אלקים חיים, ובאמצע שיחתו הזכיר איזה גימטריא, אך מיד תפס את עצמו שחסר מספר תשעים להשלים הגימטריא, נענה הרי"ם על אתר והגיב, מצרפים את הצדיק האומר, ושוב יש עוד צ' להשלים הגימטריא, באמרו כך נהרו פניו של הרה"ק מקאזניץ, ופנה אל תלמידו חביבו ונשקו על מצחו, אך במקום לשמוח עם אותות הקירוב הנדיר והמיוחד שהראה לו רבו, הצטער הרי"ם מאד באמרו שאינו צריך רבי שיקרבו, אלא מי שיוכיחו על מעשיו הצריכים תיקון וילמדו דרך בעבודת ה', ובלשונו: איך דארף א רבי זאל מיך טרענגן די אדערען בתוכחה וזירוז לעבודת ה'.

ומן המחשבה למעשה הפסיק מאז להגיע לקאזניץ, ובמקומו התחיל לשים פעמיו לפרשיסחא ולהסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי שמוחה בונם מפרשיסחא ז"ל, הדבר גרם לעגמת נפש מרובה להרה"ק מקאזניץ, אך את הנעשה אין להשיב וכל דברי השכנוע שנשלחו להרי"מ נפלו על אזנים ערלות, ולא הסכים לחזור בשום פנים ואופן, כיון שכן איתרע ליה מילתא, וכל אימת שחזר מנסיעה בפרשיסחא מצא אחד מבניו מוטל לפניו ללא רוח חיים רח"ל, ומקובל שלפני כל נסיעה ידע איזה בן יסתלק בשיחזור, ואעפ"כ המשיך בנסיעותיו במסירות נפש, והוא דבר מבהיל על הרעיון.

והרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב ז"ל אמר שמסירות נפש לחסידות משתלמת, כי בשכר המס"נ של החידושי הרי"ם, זכה להנהיג עדה גדולה וקדושה כחסידות גור... עיי"ש עוד.

11 היינו כי ידוע שהרה"ק מקאצק שכל מעשיו ודרכיו היו בהסתר, הסתגר עצמו כערך עשרים שנים ולא יכלו להכנס אליו.

ועיי' בס' הנ"ל (עמ' תל"ט בהערה): גם לרבות בשנות ההסגר וההסתר נשאר החידושי הרי"ם אדוק בהשרף מקאצק, ואף בשעה שקבוצה גדולה של חסידים נטשו את החצר, וקבלו על עצמם את הנהגת הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא ז"ל לא נמנה הרי"ם ביניהם.

ואכן הרה"ק מקאצק זכר לו מעשה זה והכיר לו טובה על כך, ואף הבטיח לו שלפי שלא עזבו ישיב וישלם לו כגמולו הטוב, באותן השנים היו תקופות שמפעם לפעם פתח הרה"ק מקאצק את דלתו ופטר את החסידים לשלום, ולפעמים היו כמה שזכו לשמוע איזו הנהגה או דבר טוב. - ברם כשנמשך ההסגר זמן רב הכריז פעם החידושי הרי"ם שכל הרוצה ליטול ברכת פרידה יבוא ויפרד ממנו, משנשאל איך אינו מפחד מקפידתו של רבו שכל דבריו כגחלי אש, ובפרט באותה העת שכל כולו היה אש להבה, השיב החידושי הרי"ם שכשהוא חפץ בכך יש לו כתפיים רחבות די הצורך כדי לשאת באחריות.

12 עיי' בס' דור דעה שהחידושי הרי"ם מגדולי תלמידי הרה"ק רבי שמוחה בונם מפרשיסחא ז"ל, ולאחר פטירתו התבטל בתכלית הביטול לפני עמיתו וריעו הרה"ק רבי מנחם מענדל השרף מקאצק ז"ל, ומעשה שהיה כך היה, אחר הסתלקות הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ל בי"ב אלול שנת תקפ"ז לא ידעו החסידים מי מבין שני גדולי התלמידים ימשיך בהנהגת העדה, האם הרה"ק מקאצק או בעל החידושי הרי"ם, ואת הגם שהרבה מן החסידים העדיפו את הרי"ם על פני הרה"ק מקאצק ז"ל, מפני שחששו מחריפותו ושנינותו, ישבו שני הצדיקים הללו והתחילו לדון בדבר בחדר סגור ומסוגר, לאחר זמן הכריע החידושי הרי"ם, יצא והכריז "עוד מעט יכנס הרבי לתפילת המנחה", ובאמרו זאת כפף עצמו בביטול גמור לפני הרה"ק מקאצק, עד הסתלקותו בכ"ב שבט שנת תרי"ט.

ומקובל מזקני חסידים ששמעו מהרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא ז"ל שהטעם שזכתה שושלת בית גור והרבתה אובלוסין הוא, מפני שהחידושי הרי"ם ויתר והכניע עצמו לרבו מקאצק במשך ל"ב שנים, וגדול כח היותור כמאמרם (ברכות סד.) כל הנדהה מפני השעה שעה נדחת מפניו.

13 הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא ז"ל נולד בשנת תקס"א ונפטר ביום ז' בטבת תרי"ד, בן נ"ד שנה היה ביום פטירתו, הוא היה נחשב כאחד מהתלמידים המובחרים שבפשיסחא, ומבין החבריא קדישא במיוחד התידד רבי מרדכי יוסף עם הרה"ק מקאצק ז"ל (שהיה מבוגר ממנו בי"ד שנה), לאחר הסתלקותו של הרבי רבי בונם ז"ל בי"ב באלול תקפ"ז היה רבי מרדכי יוסף מהראשונים שעזבו את פשיסחא וקבל את מרותו של ידידו הרבי מקאצק שהתחיל להנהיג עדה בטאמאשוב לובלסק ואח"כ בקאצק, עד להסתלקותו בשנת תרי"ט.

בשנת ת"ר, שלוש עשרה שנה להנהגת רבו מקאצק החליט רבי מרדכי יוסף לעזוב את רבו זה, והתחיל בעצמו להנהיג עדה באיזביצא רבי מרדכי יוסף ז"ל, השאיר אחריו מאות תורות אשר רובם נקבצו בספר 'מי

רבינו: דער איזשביצער האט טאקע אויך אהנגעהויבען צו פירן... ער האט עם געמאכט אזוי אין גרויסן.[14]

האדמו"ר מפינסק קארלין: שמחת תורה, דער קאצקער איז אריין געקומען אין ביהמ"ד מיט די לעבט, ער האט געוואלט זעהן ווער ס'איז געבליבן.[15]

רבינו: שוין, כ'וויל נישט אויפהאלטן, ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא.

האדמו"ר מפינסק קארלין: אמן, המברך יתברך בכפל כפליים, מיט נחת פונעם גאנצן ציבור לאורך ימים.

רבינו: ביז ווילאנג בלייבט איר דאהי?

האדמו"ר מפינסק קארלין: עם הייסט אז ביז מארגן.

רבינו: פארט געזונטערהייט, א דרך צליחה.

ונפרד רבינו ממנו בברכה וידידות

השילוח' על התנ"ך, ואשר הודפסו על ידי נכדו הרה"ק רבי גרשון העניך ז"ל בעל ה'תכלת'.

14 עיי' בס' דור ישרים (עמ' ל"ג) שהרה"ק מאיזביצא היה נוסע כתלמיד להרה"ק קאצק במשך י"ג שנים, ואף שהיה ידידו וריעו ששניהם הסתופפו בצל הרה"ק מפרשיסחא, אבל אה"כ קיבל עליו הנהגת הרה"ק מקאצק, והיה שוהה שם כל חודש תשרי, ובשנת ת"ר אחר ראש השנה התחילו חלק מהחסידים להתקבץ מסביבו של הרה"ק מאיזביצא ולקרותו 'רבי', והיה נותנים לו פתקאות עם פדיונות, ואז נתהוה בין החסידים רעש גדול והרבה חילוקי דיעות, אך חסידיו נטו אחריו ודבקו בו והוא לא אמר מאומה.

בליל שמיני עצרת קודם ההקפות אמר למקורביו שיקחו הספרי תורה לבית האכסניא, כי רוצה לערוך שם התפילות וההקפות, ולא בבית המדרש של הרה"ק מקאצק, ועשו כדבריו ואף שלא הבינו טעמו של דבר, אך באמצע ההקפות בביהמ"ד של הרה"ק מקאצק בהקפה השישית (שהיתה חוקה להרה"ק מאיזביצא לערוך הקפה זו), יצא הרה"ק מקאצק מהדרו בקפידא גדולה עד שנשא עיניו וראה שאיש אחר אוחז את הס"ת בידיו ולא הרה"ק מאיזביצא, ואז הבינו שהרה"ק מאיזביצא הרגיש בדבר ולא רצה לגרום לרעש וקפידא מרבו הק'.

וכידוע שהרבה חסידים גדולים עזבו את קאצק עם הרה"ק מאיזביצא, ובראשם האדי שבחבורה ה"ה הרה"ק רבי לייבעלי' איגר ז"ל, וגם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל היה מראשי החסידים באיזביצא.

ועיי' בס' תפארת אדם – גליקסמאן (עמ' י"ג) ששאל את השם משמואל מסאכאטשאוו איך לא יצאו אביו בעל האבני נזר והחי' הרי"ם ושאר החסידים הגדולים נגד האיזביצער בשעת הפירוד במחאה גדולה על כבוד רבם הק', וענהו, שהם לא ידעו בבירור גמור האם תלונתם נגד האיזביצער הוא מחמת כבוד רבם או מחמת שנתקנאו בו, ע"כ מגדל אהבת האמת לא יצאו נגדו, ע"ש. [וכן מובאים הדברים בספרו שם משמואל פר' מצורע דף רל"ט בקיצור].

ומביא שם עוד גירסא שהרה"ק מקאצק הורה לא להתגרות עמו, כי הדבר רק ילבה את האש ויוסיף עוד אנשים לתוך המערכה כדרכן של בעלי הריב, ע"ש.

אגב, ע"ש עוד שרבי פישל בנו של הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר ז"ל גם כבר היה מוכן לנסוע לאיזביצא, עד שאביו שלח לו מכתב, בני אל תלך בדרך איתם ומנע רגלך מנתיבתם, כי מי נגע במשיח ה' ונקה, ע"ש.

15 עיי' בס' אמת ואמונה שהחסיד רבי הלל מבארנוב שנתדבק לאיזביצא הגיע לשחר פני הרה"ק מקאצק, אז נשא הרה"ק עיניו ושאל בתמיה, מי הוא, הרי מורא רבך כמורא שמים, עס איז דא צוויי שמים'ס?, ע"ש. ובס' שיח שרפי קודש (אות נ"ו) מובא עובדא הנ"ל ומוסיף, שרבי הלל ברח החוצה מרוב אימה ופחד, וע"ש שמתאר איך שחזרו החסידים לקאצק, ע"ש באריכות.

וכן מובא שם (עמ' כ"ו) שכל החסידים ששבו מאיזביצא לקאצק שאל להם הרה"ק בקפידא, מה אתם חושבים עלי, האם אני מנקה ארובות, ולא הוציאו שנתם רח"ל, ע"ש. אך מאידך מובא שם שהיו הרבה חסידים שנתקבלו ברצון כשחזרו לקאצק והרה"ק מחל להם, ע"ש.

ועיי' בס' שיח שרפי קודש (מערכת החי' הרי"ם אות ט') שסיפר א' החסידים שהרה"ק מקאצק אמר להחידושי הרי"ם אחרי הפירוד של האיזביצער, אתה לא עבזתני, לכן הנני מבטיחך 'או איך וועל דיר אבדינען ביי די קינדער', ע"ש.

וע"ש עוד (אות תע"ו) שחסידי איזביצא רדפו מאוד את חסידי קאצק והחסידים הביאו לרבם הק' את שמות הרודפים, וסופם היה מר רח"ל, ע"ש.

אך יש לציין מה שמובא בס' בנתיבי חסידות איזביצא ראדזין (עמ' 114) שהרה"ק מאיזביצא אמר לידידו מקאצק הרב מגרובוביץ שיעידו יסוריו ומכאוביו שלא היה לו שום כוונה לעצמו בכל הפרישה, ויעידו שמים וארץ שהכל עשה לשם שמים, ע"ש באורך הסיפור.

אך מן החובה לציין, שהמשכילים שבאותו הדור הוציאו שמועות כוזבות ונוראות נגד פרשת קאצק – איזביצא במאמריהם ובספריהם הטמאות ולדאבוננו חלק מדבריהם ותיאוריהם נכנסו בטעות ובשגגה גם בספרי קורות הדורות, כי כמובן שכל דרך החסידות היתה לצנינים בעיניהם, בהיותה התריס והמגן היחידה בדורה בפני ההשכלה כפי שהעיד בעל החפץ חיים ז"ל (כדמובא בשם בנו בס' קובץ ואגרות הקובץ שיעורים), ובפרט חסידות פרשיסחא שהיתה בנויה על חקר האמת הרסה את זממת המשכילים, על כן ששו אלי קרב כששמעו שהיה איזה פירוד בין הצדיקם בקאצק ואיזביצא והפיצו שקרים וכזבים, ועל כן חייבים לחקור אחר מקור השמועות והסיפורים.

ומי לנו גדול להתעיק דברי האדמו"ר מראדזין רבי ירוחם ליינער ז"ל נכדו של האיזביצער מה שכותב בספרו תפארת ירוחם (דף קמ"ט) שכותב בלשונות חריפים על המפרסמים סיפורי כזב בענין הפרישה של האיזביצער מקאצק, ומרמזים בדבריהם על סיפור משונה שקרה בקאצק, ובתור נכד מהרה"ק מיזביצא הוא מכחיש את הדברים בתוקף וכותב שהוא פרי המצאתם של המשכילים הארורים הרוצים להכתים שמם של הצדיקים הקדושים, עיי"ש לשונו.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר השמיע במקהלות רבבות אנשי שלומינו שיחיו

מוצאי שמחת תורה שנת תשפ"ד לפ"ק | לפני בית מדרשינו הגדול בקרית יואל יע"א

ובתוך הדברים מקונן אודות המצב הקשה השורר בארה"ק כאשר דם ישראל נשפך כמים בחוצות ר"ל

א גוטע וואך און א געזונטן ווינטער, פאר אלע אידישע קינדער, את אשר ישנו פה, ואת אשר איננו פה.

נאך וואס ס׳איז אדורך געגאנגען די הייליגע טעג, ס׳איז געווען שמיני עצרת און שמחת תורה, מ׳האט געליינט ביום השמיני עצרת תהיה לכם, דער תרגום ואגט אויף עצרת תהיה לכם, כנישין תהי לכון, כנישון איז טייטשט צוזאמנעמען, שמחת תורה דארף מען צוזאמען נעמען אלעס וואס איז אדורכגעגאנגען די הייליגע טעג, אנגעהויבן פון חודש אלול מ׳האט געבלאזן שופר, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, דעם הייליגן טאג יום הקדוש, נאכדעם איז געווען די יו"ט סוכות, און אוודאי שמיני עצרת, אלע קבלת טובות, יעדער איד האט געהאט ערנסטע מינוטן, ערנסטע שעות, און מ׳האט זיך בארעבעט, און מ׳האט געהאט גוטע קבלות אויפן קומענדיגן יאר, יעצט איז כנישין תהי לכון, מ׳דארף צוזאמנעמען די אלע קבלות טובות, און זעהן דאס אויסצופירן הלכה למעשה, יעדער איינער אנשים נשים וטף.

בעלי בתים זאלן זיך קובע זיין עתים לתורה געהעריג, און דאוונען אין ביהמ"ד, ווי ס׳פאסט זיך פאר חסיד׳ישע אידן, בעל בת׳ישע אידן, דאוונען במתינות, און געבן צדקה, טון מצות ומעשים טובים, האנדלען ערליך, זיך פירן אזוי ווי די תורה הקדושה פארלאנגט פון א בעל בית.

די זעלבע יונגעלייט וואס זיי זיצן אין כולל די יושבי אוהל, זאלן עוסק זיין בתורה בהתמדה ובעיון, בחורים זאלן גיין צוריק אין די ישיבות עוסק זיין בתורה מיט התמדה, און די זעלבע די תלמוד תורה קינדער, יעדער איינער הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, דאס איז אין עזרת ישראל.

און די זעלבע אין עזרת נשים, אלע האבן געהאט קבלות טובות, מ׳דארף זיך אויפפירן אזוי ווי ס׳פאסט זיך פאר א בת ישראל כשרה וצנועה, אכטונג צו געבן אויף צניעות, זיך צו פארבעסערן אין צניעות - אויב מ׳דארף זיך פארבעסערן - מ׳דארף זען זיך צו פירן הייליג, וויסן אז מ׳איז הייליג פאלק, נישט נאכצוגיין נאך די גוי׳אישע - צי אפילו די אידישע מאדערנע - מאדעס, נאר זיין א שטאלצע אידישע טאכטער, א שטאלצע צניעות׳דיג אידיש קינד.

דער אייבערשטער וועט העלפן יעדער זאל מגדל זיין די קינדער, ס׳זאל זיין פרנסה בהרחבה גדולה,

געזונט, פאר יונג און פאר אלט, דער אייבערשטער וועט העלפן א גוט געבענטשט יאר פאר אלע אידישע קינדער, ימלא ה' כל משאלות לבבם לטובה, מיט אלעם גוטן שטענדיג, ס'זאל זיין מראשית השנה ועד אחרית שנה א שנה טובה ומבורכת.

דאס איז איינס וואס איך האב געוואלט זאגן.

מ'איז געזעצן פריער ביים טיש און מ'האט געזינגען א ניגון וואס דער מחבר איז דער הייליגער קדושת לוי, דער הייליגער בארדיטשוב'ער רב ז"ל, מ'האט געזינגען 'נעבעך נעבעך ונחשבת כצאן טבחה', מ'האט עס איבערגעזינגען נאכאמאל און נאכאמאל, יעדער האט פארשטאנען וואס מ'האט געמיינט און וואס מ'האט אינזין געהאט, ס'איז זייער וויכטיגליך די שמועות וואס מ'הערט פון ארצינו הקדושה, ונחשבת כצאן טבחה, ס'טוט זייער וויי, ס'טוט זייער וויי.

זכרתי ימים מקדם, פופציג יאר צוריק (בשנת תשל"ד לפ"ק), איז געווען א מלחמה אין ארץ ישראל, מ'רופט עס די יום כיפור מלחמה, ס'איז שוין היינט פופציג יאר, חול המועד סוכות איז נאך אנגעגאנגען די מלחמה. איז דעמאלטס געווען אן אסיפה ביים פעטער ז"ל וועגן דעם מצב, דעם טאטן ז"ל האט מען אויך געפרופן צו די אסיפה, איך בין געווען א יונגערמאן און איך בין מיט געגאנגען איך בין אויך געווען ביי די אסיפה, איך געדענק ס'איז געווען אין די אושפיזא פון יוסף הצדיק חול המועד סוכות - דער פעטער ז"ל האט געדאוונט מנחה מיטן ציבור, און ער האט מיר מכבד געווען צו דאוונען פארן עמוד, ווייל ס'איז געווען די יארצייט פון די באבע דעם ייטב לב'ס רביצין, ד' דחול המועד סוכות - איז געווען אן אסיפה, געדענק איך דעם צער וואס איז געווען על פניו הקדושים פון די חללים צוליב די מלחמה, ער האט זיך זייער מצער געווען.

און מ'געדענקט עס פון נאך פריער, וועז סאיז געווען די אנדערע מלחמה תשכ"ז, די גרויסע צער וואס ער האט געהאט וועז נעבעך אידישע קינדער זענען אומגעקומען.[16]

---

16 בחודש סיון שנת תשכ"ז הי' מלחמת ששת הימים שנערכה ע"י מלכות המינות של הציונים עם השכנים הערביים ואז הרעיש מרן ז"ל נגד אלו מבני"י שנתפעלו מהצלחתם של מלכות המינות, והשמיע בענין זה דברים חוצבות להבות אש בס"ג של פרשיות

נשא בהעלותך שלח קרח, ואח"כ סידר לדפוס ספרו הקדוש "קונטרס על הגאולה ועל התמורה", וכל זה נגע לו בקירות לבו הטהור וכמו"ש בעצמו בהקדמת הספר.

ונעתיק כאן מתוך דברות קודש של מרן רבינו שליט"א מיום כ"ו אב תשס"ג לפ"ק: "אך עלינו לדעת ולזכור שכל אלו הצרות הן הם התוצאות מהמלחמה שלהם בשנת תשכ"ז לפ"ק, ואז התמרמר מרן דו"ז זללה"ה ואמר בלש"ק "עם וועט זיי נאך באנג טוהן, זיי וועלן נאך באוויינען דעם נצחון", והן עכשיו מבכין ומקוננים על אותו הנצחון, בזמן קשה כזה מה נאמר ומה נדבר, דבר אין בפינו כי אם לחזור ולשנן דברי קדשו של מרן דו"ז זללה"ה אשר כותב בהקדמה לספה"ק ויואל משה, מלפנים זאת בישראל בכל הדורות כשהגיעה עת צרה חקרו ודרשו מה זה ועל מה זה, איזה עון גרם להביא לידי כך, כדי לשים לב לתקן ולשוב אל השי"ת. ומסיק שם דעכשיו בדורינו זה אין צריכין לחפש ולבקש במטמונים את העון שהביא עלינו את הצרה הזאת, כי הוא גלוי ומפורש בדברי חז"ל שהגידו לנו זאת בפירוש שלמדו מקראי שעל ידי העברה על השבועות שלא לעלות בחומה ושלא ידחקו את הקץ ח"ו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה, עי"ש באריכות. (ושמעתי מפי כ"ק מרן אאמו"ר שדברים הללו השמיע מרן דו"ז זללה"ה תיקף ומיד אחרי החורבן הנורא עוד טרם התייסדות הממשלה הרשעה באה"ק).

הנה כתיב (שמות כב ה) כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכיל גדיש או קמה, וכתב באור החיים הקדוש (פ' משפטים), שהכוונה על הצדיקים, שלם ישלם המבעיר את הבערה, עי"ש. ובכן עלינו לדעת כי ראש מרכבה הטמאה הוא אשר הבעיר את הבערה בעלותו לפני שלש שנים על הר הבית והתגרה עם הרוצחים הערבים, ועל ידי זה הצית את האש הנורא, והן הן פרי מעשיו, ועליו יש לצעוק רוצח אתה, ראה מה שגרמת. זה ברור לכל שהערביים הם רוצחים אכזרים, אבל עלינו להתבונן כי לדאבון לבנו גם הרבה מאחינו בני ישראל שומרי תורה ומצות הם שותפים למעשה הרציחה הלזו, כי כל אלו אשר בחרו אותו בראש הממשלה ועשו אותו לשליח לדבר עבירה, הראו לדעת שהם שבעים רצון ממעשיו.

הנה שמועה בא לידינו שאותו רוצח האכזר מבני ישראל מקום מגורתו היתה בעיר מחברון, ומי יודע אם לא ההתגרות באומות שנעשה שם בחברון ברוב עם, זה הוצת בקרבו אש של נקמה, ועל ידי זה נגרם האסון הנורא הזה במישרים או בעקיפין, והכל בשביל תאות וגאות הציונות להראות להם מי בעל הבית בארץ. ובפרט כי טרם הציתו את האש הגדול על ידי הרוצחים הללו היה עוד זמן מוכשר שבקשו כמה ראשי מדינות לתוך שלום ולפשר ביניהם, ואולי אם היו מצליחים היו יכולים למנוע כמה שפיכות דמים והריגות הנוראות, אבל גאות ראשי המדינה בעת ההוא הן המה היו בעוכריהם, ועכשיו אנו רואים לדאבון לבינו הפירות והתוצאות מתקופה ההוא.

ובזמן קשה כזה אנו מתפללים עבור אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, ובפרט על תושבי ארץ ישראל, עת צרה הוא ליעקב, ועלינו לדעת שאין כוחינו אלא בפה, להתפלל ולהפיל תחינה לפני הבורא יתברך שמו. והעיקר שלא נתפס בדברי הבאי לומר שצריכים להראות להערביים ולהרוג אותם, כי כבר ניסו בכל אלה ולא

ס׳אי׳ז זייער שווער צו זאגן, נישטא געזונ וועלטער ארויסצוברענגען די צער וואס טוט וויי פאר יעדן איד, וירב בבת יהודה תאניה ואניה, אזויפיל הרוגים נעבעך, שרעקליך, שרעקליך וואס מ׳הערט.[17]

דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל נישט מער פארקומען אזעלכע זאכן, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו, אין קיין שום פלאץ נישט, דער אויבערשטער זאל האלטן די רעכטע האנט, דער שומר ישראל זאל האלטן די רעכטע האנט אויף אלע אידישע קינדער בכל מקומות מושבותיהם, מ׳זאל זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

הויעל, ובעוה"ר הרי הוא חרב פיפיות, חרב של שתי פיות, ורק זאת נדע שהשי"ת הוא כל יכול ורק הוא ישמור את עמו, לו אנו מיחלים ולישועתו אנו מצפים, שהוא יושיענו ויגאלינו מצרה המר הזאת".

17 ונעתיק כאן מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט"א במסיבת כ"א כסלו תשס"ב לפ"ק, כדלהלן: "ובעוה"ר בימינו אלה מצב קשה הוא לאחב"י באה"ק, דם ישראל נשפך כמים, ובפרט על ידי המאורעות של ימים האחרונים, שניזוקו כמה מאחב"י באופן קשה מאד על ידי רשעים ורוצחים ר"ל, מהם הרוגים מהם פצועים, השי"ת ירחם עלינו ויאמר למלאך המשחית הרף. אכן עוד נוסף עלינו דוה על מדוה ובושה תכסה פנינו כי בעוה"ר גם יד ישראל באמצע, ונתקיים בנו קינת המקונן אם יהרג במקדש ה' כהן אללי לי, כאשר לדאבונינו לאחרונה יצא איש תם וישר ת"ח ויר"ש למחות בחוצות ירושלים ותבע בלב דוי כבוד עלבון התורה ושמירת קדושת ירושלים עיר הקודש, ובגלל זה נשפך דמו על ידי בן בליעל מזרע ישראל ר"ל, אבן מקיר תזעק על רציחה הלזו שנעשתה לעיני כל, ומי יודע אם לא אשר בגלל הרציחה אירע האסון בשבוע זו בירושלים עיר הקודש, ה"י.

אכן יש לנו לדעת כי גם בלא זה קשה עלינו מאד מה שרבו הנהרגים מזרע ישראל בארץ הקודש, וכמו שאמר כ"ק מרן דו"ז זללה"ה כלפי המלחמות אשר ערכו הני בריוני ראש הציונים בארץ ישראל, ונפלו מבני ישראל חללים חללים ר"ל, והמליץ לפרש אמרינו בתפלת נחם, לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה. וקשה מהו הנתינת טעם כי אתה ה' באש הצתה על מאמר לבי לבי על חלליהם. אך הנה כל אומה ולשון כאשר יש את נפשם לכבוש את ארצם ואת מולדתם מיד צורריהם ושונאיהם, עליהם לערוך מלחמת קרב ולהקריב נפשות במלחמה, כי רק באופן כזה יוכלו לבא אל המנוחה ואל הנחלה, אבל אנחנו בני ישראל הבטיחנו הקב"ה שהוא בכבודו ובעצמו יושיענו ויגאלינו שנית, כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה (תהלים פט לו), ואם כן כל נפש ונפש מישראל שנאבד במלחמה למען כיבוש הארץ הרי הוא להבל ולריק רחמנא ליצלן, וזהו אמרינו לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם, והטעם כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, וכיון שהבטיחנו הקב"ה שהוא בעצמו יחזור ויבנה ציון וירושלים, אם כן חבל הוא על החללים הנופלים במלחמה לריק, עכ"ד ודפח"ח.

ובזמן קשה הלזו אשר אחב"י בכל מקומות מושבותיהם שבורים ורצוצים משמועות המבהילות, עלינו להתעורר ולהבהיר מחשבותינו, ולידע ולהבחין דהאמנם כי מחוץ תשכל חרב הגוים אשר כלי חמס מכרותיהם, אבל מצד אחר מחדרים אימת שלטון הכופרים שהעמידו צלם בהיכל למרוד בה' ובתורתו, מרשיעי ברית ומחטיאי הרבים, ואמרו חז"ל (במ"ר פכ"א ס"ד) המחטיא את האדם קשה יותר מן ההורגו, בעוה"ר כבר העבירו על הדת באה"ק אלפים ורבבות נפשות ישראל. ועלינו לחזור ולשנן דברות קדשו שזכינו לשמוע מפה קדשו של מרן דו"ז זללה"ה, שהמכשלה הזאת היא ביד הציונות שהיא אבי אבות הטומאה, ורשעי הממשלה הן הם האשמים על כל הצרות שבאו על כלל ישראל, והם אשר הכניסו כלל ישראל בצרה הגדולה הלזו, ובוודאי שמהם לא יצמח שום ישועה, כי מרשעים יצא רשע.

והלא זה לנו יותר מחמשים שנה מעת התייסדות המדינה, והטעו את תמימי לב באמרם שכל כוונתם אינו אלא להציל את בני ישראל מהרג ואבדון על ידי אוה"ע, ובעוה"ר עדיין לא חשכו יד הרוצחים מיום התייסדות המדינה, ורק מזמן לזמן נשקט קצת אבל תמיד הדבר חוזר חלילה, ואף אחרי שהיה להם נצחונות גדולים עדיין לא כלתה השפיכות דמים, והדבר ברור שכבר היה במשך השנים הללו כמה הזדמנות להשקיט המהומות ולהפסיק השפיכות דמים, אלא הרשעים הציונים מצדם לא רצו לשמוע לזה, ואף גם בהזדמן עת מוכשר לא עשו כלום למנוע המהומות הכל בעבור גאותם ותאוות הנצחון שלהם, ואדרבה עוד מוסיפים חטא על פשע לצאת בהשטחים במחוזות של הערביים, ובזה הם מגרים אומת הישמעאלים ותוצאותיהם מי ישורנה, ובפרט יזכר לחרפה ולדראון את אשר ראש הממשלה פשע במרד ובמעל בעלותו על הר הבית (ביום ער"ה תשס"א) להלהיב ולהדליק המהומה הגדולה הלזו, ומאז עד היום עדיין לא עבר שבוע שלא היו קרבנות מאחב"י, ה"י.

ומה שנוגע לעצמינו במצבינו הזה, אין לנו עצה אחרת ועל מי להשען אלא על אבינו שבשמים, להרבות בתפלה ובאמירת תהלים בבכי ותחנונים לפני הבוכ"ע שירחם עלינו, ואין אנו צריכים לעשות שום אמצעיים לעזרו וליתן לו בזה שום עצה, כי כל יכול הוא ית"ש ולו החכמה הכח והגבורה לעשות כרצונו באופן שלא יזיק לשום איש מישראל, ואנו מאמינים באמונה שלימה בהנהגת הבורא כל עולמים.

ודבר שפתים אך למחסור להביא ראיות כי הוא ית"ש יכול לשנות המצב הנורא באופן פלאי, כי הרי עדים אנחנו לדבר זה בימינו, שזה זמן לא כביר שהיה בעולם קליפת הקאמאניזו"ם, שהמליכה על רבוא רבבות אנשים בעולם, והיה נדמה שבכדי עקירת וביטול קליפה זו יצטרכו להקריב הרבה קרבנות על ידי מלחמות, עם כל זה ראינו במו עינינו שבין יום ולילה, כי לכל זמן ועת לכל חפץ. ובכן נצפה לה' שנזכה בקרוב לראות גם ביטול מלכות הרשעה זו, בעת שתעלה כזאת מרצונו ית"ש לבטלו ולומר למלאך המשחית הרף, ואז מאליו יתבטל בלי היזק דם משום אחד שבעולם, כי השי"ת לו הכח והממשלה שיהיה קץ לממשלת הרשעה בלי היזק לבר ישראל".

ולסיומא דמילתא נעתיק כאן דברים חוצבים להבות אש
אשר השמיע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במסיבת לטובת המתיבתא הק' בקרית יואל
יום ג' פרשת וארא שנת תשס"ט לפ"ק בוויליאמסבורג

כ'וויל נאכזאגן וואס ס'שטייט אין ספה"ק על הגאולה ועל התמורה (סי' ע"א) און ער זאגט קורצע ווערטער וואס יעדער איינער ברויך עס געדענקן, ער זאגט אז אין אזא זמן, **"יבדק פנימיות לבו"**, זאל ער זיך בודק זיין דעם פנימיות הלב, **"וישגיח על דיבורו"**, און ער זאל אכטונג געבן אויפן דיבור וואס ער רעדט, **"כי בדיבורים האלה"**, מיט די דיבורים וואס מען רעדט, **"תלויים עיקרי האמונה"**, איז תלוי די עיקרי האמונה, **"ויש אובד עולמו בשעה אחת ובדיבור קל"**, מיט איין שעה מיט א דיבור קל קען מען פארלירן וואס מען האט אפגעארבעט עבדות ה' תורה ומצות, אלעס קען גיין לטמיון, וועט מען רעדט א זאך שלא כהוגן.

ממילא קומט אויס אזוי, וועט מען קייט איבער די נייעס, זאל מען וויסן אז מען דארף זייער אכטונג געבן יעדעס ווארט וואס מען רעדט, מען לייגט ארויין פירושים און עמקות און טעם, מען צולייגט עס אויף קליין געלט און אויף גרויס געלט, ס'איז זייער האקעלע ענינים, און יעדעס ווארט וואס מען זאגט אין די ענינים, אויב מען גייט אביסל ארויס פון די ליניע קען מען חלילה פארלירן ביידע עולמות, ווי ער זאגט יש אובד עולמו, ער רעדט פון איין עולם, איך האב מורא מען קען פארלירן ביידע וועלטן!.

ס'איז היינט געווארן - נישט קיין ראדיא - א טעלעפאן פאר נייעס, מען לייגט אראפ די נייעס בכל פרטיה ודקדוקיה, און מען גייט אריין מיט א התלהבות, אזוי ווי די טבע איז מען מוז דאך אויפשפילן די געפילן. מורי ורבותי, ס'איז שוין אביסל צופיל, ס'איז אביסעלע איבער די מאס, נישט אביסעלע, נאר היפש היפש איבער די מאס, יעדער זאגט דאס איבער און יעדער איז א מבין, יעדער לייגט נאך צו מדיליה א נופך, מען רעדט דיבורים שלא כהוגן, **מורי ורבותי!, מען רעדט דיבורים שלא כהוגן!, ס'איז א בושה צו זאגן, א סאטמארע חסיד זאל רעדן אזעלכע ווערטער וואס מען הערט.**

מען דארף איין זאך וויסן, און פון דעם טאר מען נישט מסיח דעת זיין, און דאס איז דער עיקר, עצם הקמת המדינה איז א מרידה אין די אמונה פון הנהגת העולם דורכן הייליגן באשעפער, מען דארף צו וויסן **דער אייבערשטער האט אונז פארטריבן אין גלות, ומפני חטאינו גלינו מארצינו, און נישט ווייל מען האט נישט געהאט קיין גוטע געגנערעלער און קיין גוטע כלי מלחמה, נישט פאר דעם, נאר פאר דעם איינעם טעם, ומפני חטאינו גלינו מארצינו, בשעת החורבן זענען נאך געווען אזעלכע פעהיגע און גוטע סטראטעגיסטן צו געבן עצות, אבער מפני חטאינו גלינו מארצינו.**

די גאולה ארויסצוגיין פון דעם ביטערן גלות וועט זיין נאר דורכן הייליגן באשעפער, דער אייבערשטער האט מבטיח געווען ער וועט ארויסנעמען אידן פון גלות, און אוודאי און אוודאי וועט ער מקיים זיין זיין הבטחה, יעדע פעולת בשר ודם פון ארויסצוגיין פון גלות וכדומה איז א עון פלילי שאין דוגמתו, און כלל ישראל איז אנגעזאגט געווארן אויף דעם באזהרה חמורה און מיט ענשים מרובים ר"ל.

וועגן דעם כל מי שעמדו רגליו על הר סיני דארף צו וויסן אז מען דארף זיך פון דעם ענין אפשיידן, וויסן איך האב מיט דעם נישט שייכות און דאס האט נישט קיין שייכות מיט מיר, התבדלות גמורה, נישט זיך צו פרייען מיט זייער שמחה צו מיט זייער"ס א נצחון, און נישט באקומען קיין שום התלהבות און קיין שום התפעלות, נאר וויסן קלאר אז **די מדינה איז א מורא'דיגע אומגליק פאר כלל ישראל, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.**

אמת דער אנדערע צד, דאס הייסט דער אראבער, זענען רוצחים אכזריים, אמת. אבער זיי זענען רוצחי הגוף. **און די זענען רוצחי נפשות**, און המחטיא את האדם קשה יותר מן ההורגו, **די זענען פיל ארגער.**

דער פעטער ז"ל האט געזאגט, בשעתו איז דאך אויך געווען אזעלכע אנגעצויגענע זמנים, האט ער דעמאלטס געזאגט, אויב חלילה וועלן די אראבער מנצח זיין, איז א סכנה גדולה בגוף, און אויב די ציונים וועלן מנצח זיין איז א סכנה גדולה בנפש. האט ער דעמאלטס געזאגט **ס'איז נישטא קיין שום עצה אויף דעם, נאר צו בעטן דעם הייליגן באשעפער, דער אייבערשטער איז א כל יכול, ער זאל מציל זיין כלל ישראל, מבטל זיין די מדינה מיט רחמים וחסדים, ס'זאל נישט שאטן פאר קיין שום איד נישט.**

ווי אזוי דאס זאל פאסירן, השי"ת איז א כל יכול, ער איז א בעל יכולת אומגעצוימט, לו הכח והגבורה צו ווייזן זאכן וואס א בשר ודם קען דאס נישט פארשטיין, און קען זיך נישט פארשטעלן ווי **אזוי** אזעלכע זאכן וועלן פאסירן, היפלא מה' דבר.

אונז האף מיר יעדן טאג און יעדע שעה פון טאג ס'זאל מקוים ווערן דער וכל הרשעה כולה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, ותגלה ותראה מלכותו עלינו בעגלא ובזמן קריב.

ברכת הקודש

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ע"י הוק–אפ לאנשי שלומינו קהל עדתינו פה בני ברק יצ"ו

ג' דחוה"מ סוכות – ליל אושפיזא דאהרן כהנא קדישא – תשפ"ד לפ"ק

א גוט יו"ט און א גוט יאר פאר אלע אנשי שלומינו הקרובים ללבי אין קריית יואל בני ברק.

מ'איז זיך צוזאם געקומען זיך צו פרייען בשמחת החג לכבוד די אושפיזין פון אהרן כהנא קדישא, ביי אונז איז נאך אושפיזא דמשה, מיר געפינען משה רבינו האט געזאגט וועז פרעה האט אים געפרעגט מי ומי ההולכים, האט משה רבינו געענטפערט בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו נלך, בצאנינו ובבקרינו נלך כי חג ה' לנו, שטייט אין מדרש, כי חג ה' לנו זה חג הסוכות.

בפשטות איז דער פשט אזוי, פרעה האט אנגעקוקט כלל ישראל, האט ער געזעהן, ער איז געווען געוג פארשטענדליך, ער האט דאך געזעהן ווי כלל ישראל זעהט אוים, האט ער געפרעגט מי ומי ההולכים, ווער גייט? אזוי קען מען גיין מקבל זיין די תורה? ווי אזוי מ'זעהט אוים? האט משה רבינו געענטפערט, יונג און אלט, בבנינו ובבנותינו, אלע וועלן גיין, ווייל כי חג ה' לנו, ס'איז שוין דא א יו"ט סוכות, נאך א יו"ט סוכות זעהט מען אנדערש אוים ווי פאר א יו"ט סוכות, אפילו מ'וויסט מ'זעהט נישט אוים ראוי מ'קען נישט מקבל זיין די תורה, אבער ס'וועט זיין א יו"ט סוכות, און די קדושת הסוכה וועט משפיע זיין מ'זאל קענען מקבל זיין די תורה? און אזוי איז געווען, וועז מ'איז ארוים געגאנגען פון מצרים שטייט 'ויחנו בסוכות', איז דא א מדרש ויחנו בסוכות שהושיבן בסוכה, ער האט זיין אריין געזעצט אין א סוכה, דער אויבערשטער האט אריין געזעצט כלל ישראל אין א סוכה, און וועז מ'איז ארוים געגאנגען פון די סוכה איז מען ארוים געגאנגען א אנדערע מענטש, אינגאנצן א געהויבענער מענטש, אינגאנצן אנדערש ווי מ'איז אריין געגאנגען אין די סוכה, האט מען שוין טאקע געקענט מקבל זיין די תורה.

וועז מ'גייט ארוים פון יו"ט סוכות, גייט מען ארוים גאנץ אנדערש ווי מ'איז אריין געגאנגען אין יו"ט סוכות. דער אויבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין מעלין בקודש, גיין ארויפציר העכער, מ'זאל גיין ממדריגה למדריגה, אז נאך יו"ט סוכות זאל מען שטיין שענער און העכער ווי מ'איז אריין געגאנגען.

ברוך ה', מ'הערט גוטע שמועות, על שמועות טובות מברך הטוב והמטיב, פון די קהילה אין קריית יואל בני ברק, דאם בית המדרש האט באקומען א פנים חדשות, עס איז נתרחב געווארן די גבולי הקדושה, נישט נאר בכמות, נאר אויך באיכות איז מעלין בקודש, סיי א גאנץ יאר, און ימים טובים – ס'איז דאך געווען יעצט די ימים נוראים – איז געווען אזוי ווי ס'פאסט זיך פאר חסידים ואנשי מעשה, מיט אן התרוממות. מיטן אויבערשטן'ס הילף וועט מען נאך פארענדיגן דאם ביהמ"ד, עס וועט זיין לשם ולתפארת.

עס איז מיר אויסגעקומען צו רעדן פאר א קבוצה פון אנשי שלומינו פון בני ברק וואם זענען געווען דא אויף א שבת, "כי ידעתי את מכאוביו, אונז אלע האלטן מיר מיט די עגמת נפש און ווייטאגן, אבער אונז קענען מיר זאגן ברוך ה' אונז האבן מיר גוטע פריינד, געטרייע אידן וואם זיי שטייען צו חילף, און זיי העלפן צו פאר די הצלחה פון די קהילה און די מוסדות אין בני ברק, און זיי לאזן זיך קאסטן דמים תרתי משמע, לרומם קרן התורה להגדיל תורה ולהאדירה אין בני ברק.

אונז הער מיר אויך שמועות טובות וואם מ'לייגט אריין כוחות אין די מוסדות, די אלע געסט וואם זיי פארן קיין ארץ ישראל, זיי גייען באזוכן די תלמוד תורה, זיי זעהן די דרגות פון די תלמידים אין די מוסדות וואם איז אויסגעצייכנט, סיי אין חינוך הבנים און סיי אין חינוך הבנות, אין צניעות און אין אלע ענינים.

פון די תלמידי הישיבה, די ישיבה גדולה און ישיבה קטנה, האב איך געהערט פון מיין חשוב'ן זוהן וואם ער איז געווען דארט און האט פארהערט, און ער האט מיר איבער געגעבן זייער א שיינעם גרוס, פון די בחורים פון זייערע ידיעות ווי אזוי זיי לערנען, זייער הבנה, און אין אלע ענינים.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער, ברוך ה' מ'זעהט הצלחה, א געוואלדיגע הצלחה אין אלע ענינים. אונז האבן מיר אויך געהאט א גרויסן עונג רוחני זיך צו זעהן מיט די בחורים, אונז זענען מיר געווען אין סיגוט אויף פרשת שקלים מיט די בחורים פון די ישיבה אין בני ברק צוזאמען מיט די אנדערע בחורים און פון אייראפע.

אז מ'שטייט מיר אין יו"ט סוכות, דארף מען זעהן זיך צו מחזק זיין, מ'דארף זיך מחזק זיין אין לימוד התורה ס'זאל זיין בקביעות, חוק ולא יעבור, יעדער בעל בית מוז דאם וויסן – ביי אונז איז נאך אושפיזא דמשה – משה קיבל תורה מסיני, מ'דארף וויסן אז מ'קען נישט זיין קיין איד אהן קיין תורה. און דאם זעלבע זאך מיטן דאוועגען, מ'דארף זעהן צו קומען דאוועגען בין כותלי בית מדרשינו, יעצט אז ס'איז שוין דא א שענערע ביהמ"ד, אן הרחבה'דיגן ביהמ"ד, און דער אויבערשטער זאל העלפן די תפילות זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון.

דער אויבערשטער זאל העלפן, מיר שטייען דאך יעצט פאר הושענא רבא, אזעלכע הויכע זמנים, הייליגע זמנים, יעדער איינער זאל זיך מקבל זיין קבלות טובות, משפר צו זיין די מעשים, יעדער איינער ווייסט דאך ביי זיך וואם ער דארף זיך פארבעסערן, און מ'זאל זוכה זיין זיך צו פריייגן מיט שמחת התורה כראוי לחסידים ואנשי מעשה, כי הם חיינו ואורך ימינו.

כ'וויל איבער לאזן א ברכה מקירוב הלב ומריחוק מקום, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זוכה זיין ממשיך צו זיין ביתר שאת די אלע ענינים פון עשה טוב, באהבה אחוה ושלום ורעות אהן קיין עגמת נפש, מתוך הרחבת הדעת ושמחת הנפש, מיר זאלן אלע זוכה זיין צו א גוט געבענטשט יאר, א גוט קוויטל, א גמר חתימה טובה, און מיר זאלן שוין זוכה זיין צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לעילוי נשמת

האשה החשובה ויהללוה בשערים מעשיה

מרת **בתיה**

בערקאוויטש ע"ה

ב"ר יונתן בנימין ע"ה

הונצח ע"י בנה הרבני הנגיד הנכבד

רודף צדקה וחסד

מו"ה **יחזקאל דוד**

בערקאוויטש הי"ו

מראשי הנהלת מוסדותינו הק'

בוויליאמסבורג יע"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

מימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסוד מריחוק מקום וקירוב הלב למענינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז וגבורה, מושריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה שבמעון קדשו

שמחת הולדת הבן אצל נכדו

הרב **יחזקאל שרגא מייזליש** שליט"א

בן חבד"נ הגה"צ רבי **שמעון זאב מייזליש** שליט"א

רב ביהמ"ד ישמח משה בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יוכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעלייא, עדי נזכה בבהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו